

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה למדעי החברה
החוג למדע המדינה

סמינר במסגרת הקורס :
"פוליטיקה, יחסים בינלאומיים ואינטרנט"

מרחור ואינטרנט

מוגש אל : ד"ר חנן נווה

מגישה : אתי זיגלבאום

תוכן העניינים

2-4	מבוא
	פרק 1: רקע תיאורטי
8-5	א. האינטרנט – סקירה סוציו-התפתחותית
13-8	ב. הסוציולוגיה של קבוצות המחאה והטרור
17-13	ג. האינטרנט כמדיום פופולארי בקרב ארגוני הטרור
19-18	ד. מקרה מבחן – הזאפטיסטים כחלוצי הטרור האינטרנטי
21-20	פרק 2: מתודולוגיה
	פרק 3: ארגוני הטרור באינטרנט – דיון
27-22	3.1 - האינטרנט כאמצעי גיוסי
30-28	3.2 - האינטרנט כמכשיר להפצת האידיאולוגיה
	3.3 - האינטרנט ככלי אינפורמטיבי ותעמולתי
31	א. אינפורמציה אודות הארגון
37-32	ב. אינפורמציה אודות מטרות פוליטיות
39-37	ג. סוגיות בהן עוסקים הארגונים
42-39	ד. שימוש בדיס-אינפורמציה, מוסר אינפורמציה ותעמולה
	פרק 4: תבניותיו הרטריות של הטרור באינטרנט
44-43	א. הצדקת השימוש באלימות ופגיעה בחפים מפשע
47-44	ב. הדמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב
50-47	ג. הדגשת החולשה
51-50	ד. אי-אלימות, המסרים שוחרי השלום והפתרון הלא אליים
55-52	פרק 5: סיכום ומסקנות
56	נספח א': השוואת אתרים
57	נספח ב': ארגוני הטרור
59-58	ביבליוגרפיה

מבוא

עניינו של מחקר זה, אשר נכתב במסגרת הסמינר "פוליטיקה, יחסים בינלאומיים ואינטרנט", הוא בבחינת מערכת יחסי הגומלין המורכבת שבין הטרור לאינטרנט, תוך שימת הדגש על השימוש אותו עושים ארגוני טרור ברחבי העולם במדיום חדש זה.

השנים האחרונות מוכיחות, כי ניתן לראות בסביבת האינטרנט סביבה פוליטית חדשה וייחודית ההולכת ומתפתחת לצד סביבת הפוליטיקה הפורמאלית הותיקה. מבט מרפרף בלבד יכול לגלות עשרות אתרים של ארגונים פוליטיים וסמי-פוליטיים, ממשלות, תנועות המונים וכו'. מאפייניו של האינטרנט הופכים אותו לכלי יעיל עבור כל הקבוצות הללו והשימוש בו הולך וגובר משנה לשנה. סוג מסוים מאד של ארגונים פוליטיים אשר עושים שימוש נרחב במדיום חדש ויעיל זה הנן קבוצות הטרור.

אנו רואים כי טרור ואינטרנט מקושרים בשתי דרכים. הראשונה, אינדיבידואלים וקבוצות עשו ועושים ניסיונות לתקוף רשתות מחשב אינטרנטיות. דבר המוכר כסייבר-טרורזם. השנייה, פונקציה העברת המסרים דרך האינטרנט הופכת לפופולארית ביותר עבור קבוצות הטרור ועבור טרוריסטים אינדיבידואלים כאמצעי להעברת מסריהם, ועל מנת ליצור קשר בינן לבין עצמן ועם אלו התומכים בהם.

במחקר זה בחרתי להתמקד בדרך השנייה, קרי בפעילותם של אנרכיסטים המבקשים לקדם מטרות פוליטיות מסוימות והנוהגים להשתמש באינטרנט לטובת השגת מטרותם זו. לאינטרנט יתרונות רבים עבור קבוצות השוליים. הוא נתפס ככלי בלתי רגיל להעברת מסרים, כאשר המסר המועבר הנו ישיר, גלוי ופתוח. מבחינה זו, רוב אתרי האינטרנט של קבוצות הטרור חותרים בראש ובראשונה לקדם ולהפיץ את מצעו הפוליטי והאידיאולוגי של הארגון.

נקודת המוצא במחקר זה היא, כי טרור פוליטי מעצם הגדרתו הוא פעולה פוליטית, והשימוש באינטרנט הנו חלק ממגוון פעילויות שמבצעים ארגונים אלו לשם השגת מטרותיהם. אופייה של רשת האינטרנט – האנרכיה, המבנה הכאוטי, האנונימיות, הבינלאומיות וכו' – מאפשרים לארגוני הטרור כר פעולה פורה לפעילות, וכן מהווים קושי עבור הממשלים השונים להילחם נגדם ולאכוף עליהם את ההגבלות על חופש הביטוי, אשר קיימות לגבי אמצעי תקשורת אחרים.¹

שאלת המחקר בה אתמקד היא מדוע הפך האינטרנט למדיום פופולארי בקרב ארגוני הטרור?

כאשר מטרתי הנה להוכיח כי האינטרנט משרת את ארגוני הטרור להשגת מטרותיהם הפוליטיות, תוך כדי התמקדות באינטרנט ככלי המאפשר את התפתחותם של ארגוני ואירועי הטרור, זאת באמצעות מתן במה למציעיהם, רעיונותיהם והדעות אותן הם רוצים לבטא.

על מנת לנסות ולענות על שאלת המחקר החלטתי לבצע מחקר הכולל מספר שלבים. הפרק הראשון יהיה פרק תיאורטי שיחולק לשלושה תתי-פרקים. תת-הפרק הראשון, יסקור את התפתחותה של רשת האינטרנט מן האספקט הסוציולוגי-היסטורי, ובו אציג את רשת האינטרנט בדגש על מאפייניה כפי שהם מנותחים בספרות המחקרית אודותיו. תת-הפרק השני, יעמוד על מהותן הסוציולוגית של קבוצות המחאה והטרור, תוך ניסיון להגדיר מהו הטרור, ולהוכיח את טענתי כי אכן מדובר באקט פוליטי מדרגה ראשונה.

תת-הפרק השלישי במחקר ינסה לבחון, כיצד הפך האינטרנט לכלי פופולארי בקרב קבוצות המחאה/אינטרס וארגוני הטרור, ואילו תת-הפרק הרביעי, יתאר בתמציתיות את מקרה המבחן של "צבא השחרור הזאפטיסטי" כחלוצי הטרור האינטרנטי. הפרק השני יעסוק במתודולוגיה האיכותנית ובשיטת מחקר של ניתוח תוכן, בהן אשתמש על מנת לענות על שאלת המחקר.

¹ צפתי, י. ויימן, ג. (1999). "טרור באינטרנט", בתוך: פוליטיקה. גיליון מס' 4, טבת תש"ס, עמ' 46.

הפרק השלישי במחקר הנו החלק היישומי, אשר יכלול ניתוח של מספר אתרים של ארגוני טרור פעילים. שמות הארגונים שאתריהם יחקרו הם כדלקמן² - החזבאללה (לבנון), הנת'ב הזוהר (פרו), תנועת כהנא חי, צבא השחרור הזאפטיסטי (מקסיקו), נמרי השחרור הטאמילים (סרי-לנקה במקור, כיום טאמיל לאחר שיחות השלום) וה-ELN (קולומביה).

בטרם אתחיל את ניתוח האתרים, אאפיין את קבוצות האינטרס שמקימות אתרים באינטרנט, תוך שימת דגש על המקרה הזאפטיסטי כנקודת מוצא. במטרה לנסות ולענות על שאלת המחקר, אציג את מאפייני האינטרנט הרלוונטיים, לדעתי, לפעילותם של ארגוני הטרור ואבחן כיצד באים לידי ביטוי כל אחד מן ההיבטים הנ"ל באתרים הרלוונטיים על-פי מספר פרמטרים/קריטריונים מרכזיים.

השלב הראשון בחלקו היישומי של המחקר, יתחקה אחר היתרונות הגלומים באינטרנט עבור ארגוני הטרור וכיצד מסייעים מאפייניו להשגת מטרותיהם של ארגונים אלו. במסגרת זו אציג את האינטרנט כאמצעי גיוסי אפקטיבי הן למען גיוס חברים והן למטרת גיוס כספים, תוך כדי הניסיון לעמוד על הגורמים שמאפשרים זאת. **השלב השני** במחקר יבחן מהי האידיאולוגיה אותה מציג ארגון הטרור באינטרנט. כלומר, מהי תפיסת עולמו, מצעו, רעיונותיו ומטרותיו? האם המטרה היא לרשת את השלטון או להחליפו? והאם המטרה מוצדקת כהתנגדות לאומית.

בשלב השלישי, אציג את האינטרנט ככלי תעמולתי ואינפורמטיבי ואנסה לעמוד על מהות המסרים אותם משדרים ארגוני הטרור למשתמשי האינטרנט. במסגרת זו אעשה שימוש במספר פרמטרים:

הראשון, עניינו מהות האינפורמציה המוצגת באתרי האינטרנט של קבוצות הטרור, תוך שימת דגש על אינפורמציה כללית מול אינפורמציה פרטנית לגבי מטרותיו הפוליטיות של כל ארגון וארגון. הפרמטר השני, יציג את הסוגיות השונות אותן רואים הארגונים לנכון להציג באתריהם. הפרמטר השלישי, יבחן את האינטרנט ככלי תעמולתי להעברת מסרים העושה שימוש בדיס-אינפורמציה וחוטר אינפורמציה למען השגת אותם מסרים תדמיתיים שברצונו להעביר אל קהל המבקרים.

בשלב הרביעי, אבחן את התבניות הרטוריות החוזרות על עצמן באתרי האינטרנט של ארגוני הטרור, כאשר השאלה המרכזית הנה - מהי הדרך בה מציגים עצמם ארגוני הטרור ברשת? הדגש בחלק זה יושם על ארבעה גורמים: האתגר המוסרי שבפניו עומד הארגון, הדמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב, הדגשת החולשה ומסרים של אי-אלימות ושלום.

בחלק האחרון **והחמישי**, אציג את התובנות, המגמות והמסקנות שהועלו לאחר בחינת אתרי האינטרנט של ארגוני הטרור. חשוב להבין כי מחקר מורכב מעין זה אינו נטול בעיות לחלוטין. בשלב ההתחלתי של סינון מיון וברירת האתרים, הבעיה הקשה ביותר בה נתקלתי היתה העובדה כי מרבית האתרים של ארגוני הטרור נכתבים בשפתם הלאומית של חברי הקבוצה ורק מיעוטם כתובים בשפות אנגלית/עברית. בעיה נוספת היא שחלק גדול מן האינפורמציה המועברת באתרי ארגוני הטרור היא אינפורמציה חסויה, אשר רק מי שיודע את שברצונו למצוא יוכל לפענח את מהותה. צופים מן הצד, ללא סיוע או ידע מקצועי בנושא, יתקשו לאתר אותה ולהבינה. יתר על כן, טבעם הדינאמי של ארגוני הטרור, העובדה כי הם פועלים בצורה בלתי חוקית ולאור מגבלות קשות, יוצרת מצב שאתרים רבים מתחילים לפעול וזנחים לאחר תקופה קצרה. בנוסף, אתרים רבים אשר מופיעים הן בספרות המקצועית והן במנועי החיפוש באינטרנט אינם זמינים עוד או שכתובותיהם השתנו. בבעיה זו נתקלתי בעת כתיבת המחקר בנוגע לאתר החזבאללה לדוגמא. אתר הארגון בו עשיתי שימוש בתחילה ה-www.moqawama.org, הפך ללא נגישי, ועל כן נאלצתי

² כתובות האינטרנט של אתרי הטרור הנחקרים מופיעות בפרק המתודולוגי. סקירה תמציתית אודות הארגונים עצמם ניתן למצוא בנספח א'.

לעבור אל אתר נוסף מבין האתרים הרבים אותם הקים הארגון, ה-www.hizbollah.org, על מנת לאסוף אינפורמציה נוספת.

כל הבעיות המחקריות הללו יוצרות מצב, על פיו הייתי יכולה לעשות שימוש רק בכמות מצומצמת יחסית של אתרים ולקוות כי האתרים אותם בחרתי יעמדו על תלם עד לסיום מלאכת כתיבתו של מחקר זה.

פרק 1: רקע תיאורטי

א. האינטרנט – סקירה סוציו-התפתחותית

על מנת שנוכל לעמוד על מהותה של התופעה הקרויה - האינטרנט - עלינו לראותה כחלק בלתי נפרד מן ההתפתחויות האחרונות בתחומי התחבורה והתקשורת, אשר יצרו את התופעה המכונה בשמות - "גלובליזציה", "עולם מצומצם" או "כפר גלובלי". הודות להתפתחויות בשדה התקשורת, בני אדם מסוגלים כיום להעביר ולקבל מידע רב, לקיים מערכת יחסי גומלין עם אנשים אחרים ללא מגע פיזי ביניהם ומבלי שיכירו זה את זה. תוצר תהליך זה בא לידי ביטוי בהפחתת החשיבות של המרחק הגיאוגרפי כמחסום העומד בפני יחסי הגומלין בין אנשים המפוזרים בכל רחבי העולם.

נהוג לחלק את התקשורת לשני סוגים – תקשורת בינאישית ותקשורת המונים. הראשון, אמצעי תקשורת המאפשרים ומגבירים קשר בינאישי, כגון הטלפון, הפקס והמחשב, והשני - אמצעי תקשורת המוניים כגון טלוויזיה, רדיו, עיתונים ופרסומים כתובים. את האינטרנט ניתן לראות כאמצעי תקשורת בשתי הרמות הללו. ראשית, האינטרנט הוא אמצעי של תקשורת בינאישית, המאפשר לאדם או לקבוצת אנשים לקיים תקשורת ישירה עם קבוצות אחרות או אנשים בודדים. שנית, האינטרנט הוא גם אמצעי של תקשורת המונים הואיל ואותו מסר יכול להגיע לידי אנשים רבים המפוזרים בכל רחבי העולם. טענה העולה מהקשר זה היא כי אנו עדים לצמיחתו של "ממד חדש של תקשורת - עולם אלקטרוני בו אין משמעות למרחב ולזמן",³ לפיכך, האינטרנט הוא צורה חדשה של תקשורת השונה מיתר הצורות התקשורתיות אותן אנו מכירים. על-פי פסיקתו של בית-המשפט העליון בארצות-הברית, בשנת 1996, מוצג האינטרנט כסוג של "מדיום תקשורת כלל-עולמי חדש וייחודי".⁴

התפתחותו המהירה של האינטרנט בשני העשורים האחרונים, אשר לוותה עם היתוספותן לרשת של 171 מדינות על 195 שכבר היו קיימות בה, לא נחזתה על-ידי מדעני החברה עד תחילתן של שנות ה-80,⁵ וכיום מדובר במערכת תקשורת עולמית אשר זמינה עבור כל מדינות העולם למעט מספר מדינות אפריקניות ואסיאתיות.

במבט רטרוספקטיבי, רשת האינטרנט הוקמה בארצות-הברית בסוף שנות ה-60' במימון משרד ההגנה האמריקאי על רקע המלחמה הקרה. גורמי הביטחון האמריקנים היו מעוניינים בהקמת רשת תקשורת שלא תקרוס במצב בו תתרחש התקפה גרעינית סובייטית.⁶

השימוש ברשת המחשבים התפשט במהירות במהלך שנות ה-80' בעיקר בתחומי הממסד הביטחוני והאקדמי.⁷ תרמה לכך מהפכת ה-World Wide Web המבטאת תהליך של ייצור וייצוג מידע דיגיטלי וכפי שביטא זאת Neil Barrett - "ה-Web היא שהפכה את האינטרנט מפרץ של התלהבות לתוצר של ריבונות ממוסחרת הנשלטת על-ידי המשתמשים. למן הרגע שחברות הפרסום שוכנעו הן בערכו והן

³ ברמן, ש. (1998). צבא זאפטיסטי לשחרור לאומי: דיוקנו של מרד. תזה לקראת תואר מוסמך בחוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 81-80.

⁴ Truetzschler, W. (1998). "The Internet: A new mass-medium". In: Media Policy, Mcquail, D. and Siune, K. Media policy, p. 81.

⁵ Ibid., p. 75.

⁶ ויימן וצפתי, שם, עמ' 45.

⁷ שם.

ברווחיותו, התרחבה תשתיתה של רשת האינטרנט באופן מרשים. הודות לכך, התאפשר בידי מיליוני בני-האדם וארגונים שונים לתקשר בינם לבין עצמם ולחלוק במשותף מלאי של מידע דיגיטלי.⁸ ניתן לראות כי התקופה שבין שנות ה-60 וה-80, מסמלת שינוי דרמטי בטכנולוגיה הממוחשבת. המחשב, אשר נתפס בשנות ה-60 המוקדמות כמוצר נדיר, יקר ומגושם אשר משמש כאמצעי חישובי בלבד, נולד מחדש בשנות ה-90, כאמצעי תקשורתי - פופולארי אשר אין גוף אחד השולט בו. באופן אירוני כמעט, בהתחשב בהתחלתו ככלי ביטחוני-צבאי, הרחבת טכנולוגית האינטרנט לשימוש אזרחי הציגה את המערכת התקשורתית הבינלאומית החופשית ביותר והלא מווסתת ביותר בהיסטוריה של האנושות.⁹ מנקודה זו ואילך ניתן לציין את תחילתו של "אזרוח" האינטרנט.

ההיבט המידי והשימושי ביותר של האינטרנט, הוא השימוש בדואר אלקטרוני. בין תכונותיו, מאפשר האינטרנט למשתמשים "ייצור אוטונומי של מידע". כלומר, צמד או קבוצת משתמשים באינטרנט יכולים להתכתב באמצעות הדואר האלקטרוני כמעט ללא מגבלות ולהעביר ביניהם מידע על-פי שיקוליהם וטעמיהם. ה-ARPANET, שירות דואר ייחודי ומהיר, שנהנה ממימון ממשלתי, לצורכי משלוח נתונים ורישומי עבודה, התחיל למעשה כרשת המחשבים הראשונה בהיסטוריה, אשר נועדה במקורה לספק תשתית להעברת נתונים במקרה של התקפה גרעינית על ארצות-הברית. כעבור שנה, עם התבדותו של תרחיש ההתקפה הגרעינית, הפכה הרשת לספקית השירותים אותם היא מספקת גם כיום.¹⁰ אולם, האינטרנט או הרשת, כפי שנהוג לכנותו, הוא הרבה יותר מכך. הוא מתואר כספריה גדולה, גלריית תמונות ענקית, ספק של עיתונות יומית, כתבי עת אקדמיים וספרים באורך מלא, מקור בנקאי ומסחרי ומדיום המאפשר יצירת קשרים בין בני אדם, קהילות וירטואליות ועוד. כיום, כמעט כל תחום עניין, אינטרס ופעילות, מגובה בקבוצת אינטרנט ובקהילה וירטואלית. במידה הולכת וגוברת הופך האינטרנט לנגד עינינו לאמצעי אינטראקטיבי של תקשורת פנים ועבור קבוצות אינטרס.¹¹

הרשת, היא שהשלימה את הפיכת האינטרנט מאמצעי מחקרי לכדי מדיום פופולארי המספק יישומים אטרקטיביים דיים, על מנת למשוך המוני משתמשי אינטרנט פוטנציאליים לידי השתתפות פעילה. אופייה של רשת האינטרנט אינו מאפשר לדעת ברגע נתון את גודל הרשת ואת מספר המשתמשים בה, אולם ההערכות נעות בין ארבעים לחמישים מליון משתמשים ברחבי העולם בכל רגע נתון.¹² אחד ממאפייניה של הרשת הוא היותה אנארכית בדומה למערכת הבינלאומית אשר בה היא פועלת.

האנארכיה, מוגדרת כמצב שבו אין בנמצא "מוסדות פורמליים של הממשל ברמה המערכתית, ומתקיים ביזור בהפצת הסמכות והעוצמה בין השחקנים בה". במערכת הבינלאומית, כל שחקן חופשי לפעול להשגת מטרותיו ועדיפויותיו ולחתור להגשים את האינטרסים שלו כרצונו החופשי. כתוצאה מכך, "הפוליטיקה הבינלאומית מעוצבת בהקשר האנארכי שבו היא מתקיימת", זאת מאחר ואין גורם בינלאומי המתאם בין יעדי השחקנים, ומבטיח כי לא יתרחשו התנגשויות בין יעדיהם או פועל כמתווך בעל סמכות כאשר מתעוררת סוגיה השנויה במחלוקת. Morgenthau, ביטא זאת היטב בטיעונו כי, "מאז הופעתה של המדינה המודרנית במאה ה-15, לא עלה בידי אף שחקן [מדינה] להצליח לכפות את רצונו לפרק זמן כלשהו על שאר העולם". Waltz מעלה גם הוא טיעון דומה, ולפיו, "בפוליטיקה הבינלאומית, ההצלחה מביאה ברוב המקרים לידי כישלון. הצטברות כוח בידי מדינה אחת או קואליציה של מדינות גורמת להתנגדותן של

⁸ Graham, G. (1999). *The Internet - A Philosophical Inquiry*, Routledge, London and New York, pp. 22-23.

⁹ Ibid.

¹⁰ שנער, דב. (2001). *אינטרנט - תקשורת, חברה ותרבות: מקראה*, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 19.

¹¹ Graham, G. *OP. CIT*, pp. 23, 24.

¹² ריימן וצפתי, שם, עמ' 45.

מדינות אחרות". לפיכך, ניתן לראות את מוטיב העצמאות כעיקרון המארגן את השחקנים בתוך הזירה הבינלאומית.¹³

בדומה לכך, העצמאות או החופש מהווים גם סממן בולט של רשת האינטרנט. על מנת להבין כיצד באה לידי ביטוי האנארכיה ברשת, יש לזכור כי האינטרנט מחבר בין רשתות תקשורת מחשבים בכל העולם. המחשבים המחוברים ברשתות יכולים להעביר זה לזה, באופן כמעט מיידי, מגוון סוגי מסרים: קבצים הכוללים כתב, אנימציה, קול, תמונה ואף קובצי וידאו. אין מקום פיזי שבו ניתן למקם את הרשת, ולא ניתן למצוא גורם אחד שיש לו בעלות, שליטה מרכזית או אחריות על מכלול המסרים המועברים בה,¹⁴ אין לה גורם מנהל ובהיעדר גורם מכוון אין היא ניתנת לוויסות על-ידי אף מדינה.

היעדר השליטה המרכזית על הרשת אינו מאפשר את ההבחנה בין מידע אמין יותר או פחות, ומעלה את אחת הבעיות הגלומות באופייה האנארכי של הרשת, קרי – "למי ההגמוניה של השליטה על מידע?". לפיכך, חיוני להעלות על הפרק את השאלות: "מי למעשה מסוגל לשלוט ולווסת את פעילותם של האינדיבידואלים העושים שימוש ברשת, והאם יש צורך במישהו כזה?".

חלק בלתי נפרד מאופייה האנארכי והמבוזר של הרשת, דפוסי ההתקשרות אליה, היקף המשתמשים והרצון העז לשמור על חופש זרימת מידע – הוא הקושי הרב לפקח על תכניה ולעשות שימוש בכלי הצנזורה על-ידי הממסד הפוליטי.¹⁵ על רקע היעדר "גורם אחראי מוסמך", המידע הבלתי מוגבל המתאפשר באמצעות המדיה החדשה נותן כוח פוליטי רב בידי מפעילי האתרים (עם זאת, עדיין קטן לעומת הכוח בידי התקשורת הקונוונציונאלית). האנארכיה בראי האינטרנט, אם כן, יוצרת רשת תקשורת עולמית, מבוזרת, שנמצאת במרחב ממוחשב הקרוי Cyberspace. האינטרנט פותח זירות חדשות, יעילות ביותר לדיון וויכוח, בכך שהן חופשיות ממגבלות של זמן ומרחב. סביבת האינטרנט מציעה למעשה חלל התארגנות חדש, מרחב ה-Cyberspace בו הרלוונטיות של גבולות לאומיים כבר אינה קיימת. הוא מוצג כ-

"...cyberspace is a repository for collective memory...it reminds us who we are, it is life as lived...It is sacred and profane, it is a workspace and a leisure space, it is a battleground and a nirvana, it is real and virtual, it is ontological...intimate...more imaginable than the 'public'...[a place] for social, political, economic, and cultural interaction...users can act as...authors, public rhetoricians, statesmen, pundits".

(Jones, G. ed., 1996, pg.37)¹⁶

האינטרנט אינו רשת של תקשורת אלא סביבה, מרחב טכנולוגי גלובלי המשלב ומלכד בתוכו וסביבו ממדים ותחומים מגוונים, תוך שימוש ברשתות תקשוב חדשניות המקשרות את המשתמשים במגוון של תכנים.¹⁷

¹³ John, M., Rothger, JR. (1992). Defining Power – Influence and Force in the Contemporary International System. St. Martin's Press, N.Y., pp. 52-53.

¹⁴ ויימן וצפתי, שם, עמ' 46.

¹⁵ שם.

¹⁶ Harrington, J. (1998). The Media, Framing, and the Internet: Dominant Ideologies Persist, University College Cork, Ireland. Pp. 7-8.

<http://www.tamilnation.org/media/harrington.htm>

¹⁷ סמינר - "יחסים בינלאומיים, פוליטיקה ואינטרנט". ד"ר חנן נוה, שיעור מתאריך ה- 3.12.2001.

ראייה לכך הוא ה-Cyberspace אשר נעשה לזירה חדשה עבור קבוצות הדוגלות בקיצוניות פוליטית. הבעייתיות בכך היא מתן האפשרות בידי קבוצות הנתפסות כבלתי לגיטימיות להתארגן (פדופילים, ניאו-נאצים וארגוני טרור). אם כן, הגעתו של האינטרנט סיפקה למעשה את הפורום הראשון בהיסטוריה עבור כל אלו חסרי הקול להתאסף יחד במקום אחד, לחלוק רעיונות ולחזק דעות.¹⁸

Charles Swett, טוען כי גם **התהליך הפוליטי** החל לעבור בהדרגה אל תוך רשת האינטרנט. ניתן לראות כי בארצות-הברית בפרט וברמה העולמית ככלל החלו אינדיבידואלים, קבוצות אינטרס ואומות, לעשות שימוש באינטרנט על מנת למצוא זה את זה, לדסקס על סוגיות שעל הפרק ואף לנסות לקדם מטרות פוליטיות. ואכן, הפוטנציאל של שימוש ברשת האינטרנט למטרות פוליטיות קסם לרבים. האפשרות של "דמוקרטיה אלקטרונית", שבה ישמש האינטרנט כערוץ פוליטי לגיוס פוליטי, השתתפות והעברת מידע פוליטי - נראתה מבטיחה ואף התממשה בחלקה. האגן, פרידלנד וסטריט מציגים מודלים שונים, ולפיהם דמוקרטיה מודרנית עשויה להיעזר בתקשורת מחשבים להגברת השתתפות האזרחים בתהליכים פוליטיים. חזונות אוטופיים של "מדינה וירטואלית", שבה האזרחים מקיימים דיונים שוטפים יומיומיים, מעבירים דרישות ותביעות לנציגיהם במשאלים עם שונים, כל זאת באמצעות שימוש בתקשורת מתווכת מחשב (CMC), הועלו על-ידי הוגים וחוקרים, שסברו כי ניתן להשתמש בטכנולוגיה על מנת ליצור דמוקרטיה השתתפותית באמצעות מחשבים בסגנון הפוליס היוונית.¹⁹ אולם, עם הגידול בממדי הרשת, הסתבר כי חזיונותיהם של הוגים אלו היו מוקדמים מידי. בנוסף לעובדה שחזון הקדמה והנאורות נסדק על-ידי השימושים הפורנוגרפיים והגזעניים ברשת, מסתבר כי רשת האינטרנט מנוצלת על-ידי אויביה הגדולים ביותר של הדמוקרטיה הליברלית - ארגוני הטרור. עשרות ארגונים רדיקליים מסוגים שונים - אנרכיסטיים, קומוניסטיים ופשיסטיים - עושים שימוש ברשת להעברת מידע, למטרות תעמולה, לתקשורת בין תומכיהם ויתכן כי אף לצרכים מבצעיים. המבנה המבוזר אותו הגו שירותי הביטחון האמריקניים מחשש מפני הפצצה סובייטית, משמש כיום, באופן פרדוקסלי, את האויב הגדול ביותר של שירותי הביטחון המערביים מאז תום המלחמה הקרה - הטרור הבינלאומי.²⁰

ג. הסוציולוגיה של קבוצות המחאה והטרור

אחד ממאפייניה של החברה המודרנית (בדגש על זו הדמוקרטית) היא שהיא מאפשרת גיבושם של אינטרסים על-ידי אינדיבידואלים בודדים וקבוצות. מדובר באחד התנאים החיוניים להגדרת הסדר כפוליארכי, או כפי שהוא מכונה, משטר ליברלי. לעומת משטרים טוטליטריים או אוטוריטריים. תהליך גיבוש האינטרסים כולל זיהוי תומכים ויריבים. הוא כרוך לעיתים גם בגיבוש זהות קולקטיבית ברמות שונות, דוגמת המעבר מזהות קולקטיבית של קבוצת מיעוט אתנית לזהות קולקטיבית של קבוצה לאומית. במשטרים ליברליים, אחת התופעות הנפוצות של תהליך גיבוש האינטרסים המוכרים ביותר של קבוצות משניות, קרוי בשם קבוצות אינטרס או קבוצות לחץ.²¹

ישי טוענת, כי "הליכה במשותף" במסגרת של קבוצות ואיגודים היא מאפיין של הדמוקרטיה, התורם גם לביצורה.

¹⁸ Whine, M. (1999). "Cyberspace" - A New Medium for Communication, Command and Control by Extremists". In: *Studies in Conflict & Terrorism*, Vol. 22, No. 3, p.236.

¹⁹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 45-46.

²⁰ שם.

²¹ קימרינג, ב. (1995). "פוליטיקה של קבוצות אינטרס", בתוך: בין מדינה לחברה - סוציולוגיה של הפוליטיקה כרך ב'. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 84.

לפי הגדרתה, **קבוצת אינטרס** היא ארגון של שני אנשים או יותר, בעלי מטרה משותפת, והפועלים על מנת להשפיע על המדיניות הציבורית. על אף ההבדלים בין קבוצות האינטרס, פועלות הקבוצות על-פי אותה מתכונת – הן מאגדות אזרחים לשם קידום אינטרס או רעיון ומנסות להשפיע על השלטון להיענות לתביעותיהן.²² ההבדל בין קבוצות אינטרס לבין קבוצות משניות אינו חד וחלק, והקריטריון העיקרי המבחין ביניהן הוא מידת הפוליטיות של הקבוצה. כאמור, לכל קבוצה משנית יש משמעות פוליטית. כלשהי, משום שהיא משפיעה, בצורה זו או אחרת, על התחום הציבורי או על טיבה של החברה האזרחית. אולם, ייחודה של קבוצת האינטרס הוא בהשקעת משאבים רבים ביצירת קשרים עם גורמים בעלי השפעה ברמה הפוליטית, לעומת קבוצה משנית שאיננה קבוצת אינטרס אשר משקיעה משאבים בעיקר בטיפוח קשרי הגומלין הפנימיים, דוגמת חילופי מידע בין החברים, ואינה מקיימת מגע שוטף עם רשויות השלטון. עוצמתה של קבוצת האינטרס אינה אבסולוטית, אלא היא יחסית לזו של יתר הקבוצות הנאבקות גם הן על אותם משאבים נתונים. מכיוון שהמשאבים המוקצים לחלוקה בין הקבוצות הנם נדירים, יכולים היחסים בין הקבוצות השונות המעונינות בהם ללוש דפוסי ביטוי שונים. קבוצת האינטרס מתגבשת ברוב המקרים סביב אינטרס צר ופרטיקולרי, המכוון להשיג את יעדיה של קבוצה זו בלבד, אם כי כטקטיקה, יכולה הקבוצה לנסות להגביר את עוצמתה באמצעות שימוש בסמלים אוניברסליים ולהציג עצמה כדוברת בשם האינטרס הקולקטיבי. רבות מהן אינן פועלות בהכרח להשגת אינטרסים חומריים אלא למען השגת מטרות הומניטריות וחברתיות שונות.²³

ניתן למיין את קבוצות האינטרס על-פי כמה וכמה קטגוריות - הגורם המלכד אותן, יעדיהן, שיטות פעולתן, מידת הפורמליות או מיסודן, צורת ארגון וכדומה. אלמונד ופאוול, בחרו למיין את קבוצות האינטרס לארבעה סוגים, על-פי רמת המיסוד הארגוני שלהן:

קבוצות אינטרס אקראיות/אנונימיות, מאופיינות על-ידי רמה נמוכה של ארגון. אין להן חברים קבועים ורשומים, מוסדות נבחרים, מימון או פעילויות שוטפות. הן נוצרות כתוצאה מאירוע קונקרטי, בעקבות יוזמות של מנהיג ולרוב אינן מאריכות ימים. לעיתים קרובות מלווה פעולתן באלימות, הדועכת עם קמילתה של הקבוצה.

בדומה להן, אף קבוצות האינטרס הלא מאוגדות, אינן מאורגנות. אלו הן קבוצות שנטלו על עצמן לשמש פה לכל המחזיקים בעמדה משותפת מסוימת, או לבעלי זהות כללית משותפת כלשהי. עמדה משותפת או זהות מגדרית-פוליטית-עדית, עשויה להיות תשתית להתארגנות של יחידים לפעילות קבוצתית, הסבורים כי דעתם אינה נשמעת או כי זהותם היא עילה לקיפוח.

את הסוג השלישי של קבוצות האינטרס המוסדיות ניתן לאתר כמעט בכל ארגון. המדובר הוא בארגונים גדולים וממוסדים שיעדם המקורי והעיקרי איננו לפעול כקבוצת אינטרס, אלא לפעול אצל הרשויות לקידום האינטרסים של מוסדותיהם, בנסיבות אקראיות או קבועות ובמקביל לביצוע תפקידם המקצועי. הם פועלים על מנת להשפיע על המדיניות הציבורית ולפיכך ראויים לתואר קבוצות אינטרס.

הסוג האחרון, קבוצות האינטרס המאוגדות, הוא הנפוץ ביותר. אלו הן קבוצות בעלות מבנה ארגוני ברור - מוסדות, מנהיגים, חברים ומימון על בסיס קבוע, סגל עובדים וכן תקנון פנימי הקובע את המבנה הארגוני ודרכי פעולתו. מטרתן המוצהרת של קבוצות אינטרס אלו, היא לפעול לקידום האינטרסים של חבריהן.²⁴

²² ישי, י. (1986). "קבוצות אינטרס בישראל - מבחנה של הדמוקרטיה", בתוך: התנהגות פוליטית בישראל (מקראה). הוצאת עם עובד/"מכון אשכול"/האוניברסיטה העברית, עמ' 13.

²³ קימרינג, ב., שם, עמ' 84.

²⁴ ישי, י., שם, עמ' 14-15.

אבחנה נוספת המתקיימת בין קבוצות האינטרס השונות באה לידי ביטוי בתוכן האינטרס. לכאורה, כל אדם הפועל פעולה פוליטית מונע על-ידי אינטרס "פרטי", שכן התעניינותו בנושא, משאבי הזמן והממון שהנו משקיע בפעילות וכן הויתור על העיסוקים החליפיים בזמן המוקדש לפעילות בקבוצת האינטרס, הם פרטיים. בכל זאת קיימת אבחנה בין קבוצות אינטרס פרטי ואינטרס ציבורי. אבחנה שאינה נקבעת על-ידי המניע לפעולה, אלא על-ידי יעדיה. כלומר, בעוד חברי הארגון בקבוצת האינטרס הפרטי פועלים לקידום מטרות פרטיות ולהטבת מצבם האישי, חותרים חברי קבוצת האינטרס הציבורי להוציא אל הפועל מטרה קולקטיבית שהשגתה לא תועיל לחבריה בלבד, אלא לחברה כולה.²⁵

מעיון בהיסטוריה הפוליטית של מדינות שונות ברחבי העולם, עולה, כי החל למן התקופה של אמצע שנות ה-50, מסתמנת עלייה חדה בפעילותן של קבוצות האינטרס הלא-מאוגדות הנוקטות פעולות מחאה הפגנתיות. קבוצות אלו נוקטות בשיטות פעולה מגוונות להשגת מטרותן – קרי, השפעה על המדיניות הציבורית.²⁶

קבוצות אינטרס פועלות בשיטות פעולה מגוונות על מנת להשיג את מטרותן - השפעה על המדיניות הציבורית. שישה גורמים משפיעים על המדיניות הציבורית הקובעת את תוצאות פעולותיה של הקבוצה:

1. משאבי הקבוצה – מדובר בגורם מפתח אשר עשוי להבחין בין קבוצות חלשות וחזקות. כדי להגיע לחשיפה ולעמדות כוח, תעשה קבוצה חסרת משאבים שימוש יתר בכלי התקשורת.
2. תמיכה בצמרת - ההישגים המרשימים ביותר הם נחלת הקבוצות המצויות בקרבת מקבלי ההחלטות.
3. מידת האיום - וטו נמרץ של קבוצת או קבוצות אינטרס נגדיות מהווה מכשול להצלחה.
4. עיתוי והכוון - מועד הכניסה לתהליך הפוליטי עשוי להשפיע על תוצאות המאמץ.
5. אהדה ציבורית – עשויה להשפיע הן ברמת הלגיטימציה לפעילות הקבוצה והן בתמיכה בה. כדי לזכות בתשומת לבו של הציבור, על הקבוצה להפעיל אמצעים רדיקליים, דוגמת שביתה, הפגנה או מחאה אלימה. סוד ההצלחה מתבטא במציאת המינון האופטימלי בין חשיפה ציבורית לבין התמיכה המבוקשת.
6. חלוקה מחדש - שינוי מערך הכוחות החברתיים-כלכליים יוכל להצליח יותר ככל שהשינוי המוצע לא יהווה איום על המדינה ואושיותיה.²⁷

הנחת היסוד המקובלת על רוב החוקרים היא, כי אם אזרחים מן השורה מחליטים להשתתף פוליטית, הם מבכרים בדרך כלל לעשות זאת באפיקי ההשתתפות הממסדיים, המוכרים והלגיטימיים, כמו הצבעה בבחירות וחברות במפלגה. אזרחים בוחרים באפיק חוץ-ממסדי כלשהו רק אם הם חשים שאפיקי ההשתתפות הממסדיים חסומים בפניהם, שהפעילות באפיקים אלו אינה נושאת פרי עקב הגבלות ומכשולים שלא ניתן לסלקם מן הדרך, או שהמצב הפוליטי-חברתי הוא כה לקוי עד כי יש לשנות את כללי המשחק מן היסוד, אך ברור להם שאי אפשר לעשות זאת מבפנים.²⁸

הסוציולוג הפוליטי האמריקני, דיוויד אפטר, מציג אבחנה מעניינת ומיוחדת בין שלושה סוגים של פעילות פוליטית לא-ממסדית. עם הסוג האחד הוא מונה תנועות מחאה חוץ-ממסדיות, הקשורות בטבורן להתפתחות דמוקרטית. תנועות אלה, טוען אפטר, הן פרי הייאוש מהפעילות באפיקים הפוליטיים המקובלים. פעילותן נושאת אמנם אופי עימותי, שכן הן מעונינות בשינוי הגדרות הצדק הרווחות, אך אין הן קוראות תגר על המערכת הפוליטית בשלמותה. דוגמה טובה לסוג זה הם הפנתרים השחורים. בסוג

²⁵ ישי, י, שם, עמ' 16.

²⁶ קימרינג, ב, שם, עמ' 86.

²⁷ ישי, י, שם, עמ' 14-15.

²⁸ הרמן ת. (1995). תנועות חברתיות ומחאה פוליטית / אסטרטגיות מחאה, כרך א' - "דפוסי השתתפות פוליטית". הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 139.

השני של פעילות פוליטית לא-ממסדית, כולל אפטר את התנועות המהפכניות. תנועות אלה תופסות את המדינה לא רק כמייצגת תפיסות לקויות של צדק, אלא כמערכת המושתתת מיסודה על שילוב שגוי בין צדק, סדר וצמיחה. מטרתן הראשונית של תנועות אלה, על-פי אפטר, היא לגייס כוח המוני שייעודו תחילה לערער את המדינה, ולאחר מכן להרסה ולשרש כליל את העקרונות עליהם היא מושתתת. כך, למשל, פעלה התנועה הקומוניסטית בסין הלאומנית בין השנים 1923-1949. לסוג השלישי, מסווג אפטר את **תנועות הטרור**, הכופרות באפשרות השינוי מרצון, המניעה את התנועות מן הסוג הראשון, וחסרות את כושר הגיוס שיש לתנועות מן הסוג השני. אלו הן לרוב תנועות קטנות, המבצעות פעולות אלימות נגד בני אדם ורכוש, הנתפסים כסמלים או כבני דמות של המדינה ושל החברה, ומכאן כיעד לגיטימי לפגיעה.²⁹ מגמה זו מאפיינת פעילים בתנועות חברתיות הנאבקות לשינוי חברתי או פוליטי הסבורים, בצדק או שלא בצדק, כי בתנאים הפוליטיים הנתונים דבקות בשיטות לא-אלימות היא חסרת תועלת וסיכוי. במצבים כאלו יש שהפעילים מחליטים, בהסתמך על נימוקים אידיאולוגיים או תועלתיים, לנקוט שיטות פעולה רדיקליות ואלימות יותר, כדי לחולל את השינוי הנכסף. הטרור הפוליטי הוא אולי הבולט מכל השיטות החלופיות שהוצגו. הוא גם המאיים ביותר על חיי אדם ועל שגרת החיים, ולכן ראוי להקדיש לו דיון מפורט. יתר על כן, חיי בני אדם רבים בארץ ובעולם עשויים להיות מושפעים בכוח או בפועל מן הטרור, עד כדי כך שאחד החוקרים בתחום קבע, כי "הטרור הפך שגרת, הואיל ומה שהיה פעם תופעה יוצאת דופן ולא רגילה הפך נורמלי, מעשה של יומיום..."³⁰ וזהו בוודאי נימוק המצדיק את ההתמקדות בו.

ספרות מחקרית ענפה דנה בתופעת הטרור. המונח "**טרוריזם**" הנו מונח סבוך, טעון ובעייתי להגדרה, אשר כל ניסיון להבהיר ולתחום אותו נתקל מיד בבעיית הגדרה. מלבד מן האמירה הברורה מאליה, כי מדובר בסוג של אלימות פוליטית. הגיוון ביעדים, באסטרטגיות ובהגדרות, רב כל כך עד כי מדעני מדינה הרחיקו לכת בטיעונם, כי למעשה אין למדעי החברה את הכלים להבין את תופעת הטרור לאשורה, ולפיכך מומלץ "לרסן את היומרות להבין את הטרור. הליכה לאיבוד במאגרי מידע ענקיים אינה טובה בהרבה מהימלטות להסברים אידיאולוגיים."³¹

ייתכן כי דווקא בשל היעדר הגדרה מילונית מוסכמת, רבים מאוד מן הספרים והמאמרים העוסקים בטרור פותחים בהגדרת התופעה. חלק מן ההגדרות הללו הן תמציתיות ביותר. עם זאת, מדעני חברה רבים פיתחו הנחות-עבודה בסיסיות בניסיונם לעמוד על פשרו ומשמעותו של המונח - טרור.

Jenkins (1984), רואה בטרור את השימוש באיום או בכוח המיועד להביא לשינוי פוליטי. הגדרה דומה מציג Laqueur (1987) לפיה, הטרור מייצג את השימוש הבלתי חוקי בכוח, על מנת להשיג יעד פוליטי כאשר אזרחים חפים מפשע הם המטרות. עבור Crenshaw (1983), טרור משמעותו אלימות חברתית-פוליטית לא-מקובלת אשר מכוונת כלפי מטרה סימבולית והמיועדת להביא להשפעה פסיכולוגית רחבת היקף. Thornton, מגדיר טרור כ"פעולה סמלית שנועדה להשפיע על ההתנהגות הפוליטית באמצעים חריגים, ובהם השימוש באלימות או איום להשתמש באלימות". ווטסון, רואה בטרור שיטה שבאמצעותה קבוצה מאורגנת מנסה להשיג את יעדיה או לכפות וויתור כלפי יעדיה, על-ידי שימוש עקבי ומכוון של אלימות". Wilkinson מגדיר טרור כ"הפחדה כופה", הכוללת איום ברצח, בפגיעה או בהרס כדי להפחיד יעד מסוים עד שייכנע לרצון הטרוריסטים. ישנן כמובן גם הגדרות מפורטות יותר. למשל, רוברט פיליפס מגדיר טרור כ"התקפה ישירה על בני אדם חפים מפשע בכוונה לשנות מן הקצה אל הקצה מצב פוליטי או

²⁹ שם, (1995), עמ' 148-149.

³⁰ הרמן, ת. (1997). תנועות חברתיות ומחאה פוליטית / אסטרטגיות מחאה, כרך ג' - "טרור". הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 9.

³¹ שם, עמ' 19.

חברתי מסוים. התקפות שכאלה של טרוריסטים נועדו להציב חיץ בין הציבור הנאמן לבין השלטון, בכך שיוכחו כי השלטון אינו יכול למלא את חלקו באמנה החברתית - הוא אינו יכול להגן על חייהם, על חירויותיהם או על רכושם של האזרחים". Crenshaw, טוענת בנוסף להגדרתה שהוצגה לעיל, כי טרור הוא אמצעי של ארגון חתרני, או איום מכוון להשתמש באלימות בהיקף עצימות נמוך, כדי לאלץ את השלטונות לחולל שינוי חברתי או פוליטי. לדעתה, האלימות הטרוריסטית נועדה מעצם הווייתה להעביר מסר פוליטי ברור, ועל כן השפעתה חזקה בהרבה מזו של פגיעה רגילה במשאביו החומריים של היריב. Wardlaw משתית את הגדרת הטרור שלו על מטרת הפעולה: "טרור פוליטי, שימוש באלימות, או איום להשתמש באלימות מצד יחידים או קבוצות, הפועלים למען הסמכות הממוסדת או נגדה, במטרה לעורר חרדה קיצונית ו/או להותיר רישומים מעוררי פחד בקבוצת יעד גדולה יותר מאשר הקורבנות הישירים של הפעולה, על מנת לאלץ את הקבוצה להיכנע לדרישות הפוליטיות של המבצעים".³²

קופרמן וטרנט רואים את הטרור "כאסטרטגיה של חלשים אשר מטרתו הטאקטית הנה ניצול כוחו של היריב נגדו, ומעצם המטרות לעקוף את הכללים המוסכמים של החברה אשר בה הם פועלים".³³

דיוויד פרומקין רואה טרור כ"אלימות שתכליתה לזרוע פחד, אשר באמצעותו מקווה הטרוריסט להניע גורם שלישי לנקוט דרך פעולה אשר תגשים משאלותיו האמיתיות של הטרוריסט".³⁴

ולסיכום, ההגדרה הרשמית של ה-FBI למונח "טרור" היא - "שימוש בכוח או באלימות כנגד אדם או רכוש על מנת לאיים או לכפות על הממשל במטרה להגשים יעד חברתי-פוליטי כלשהו".³⁵

מהגדרות אלו ואחרות ניתן לאתר מספר יסודות המהווים מכנה משותף. ראשית, המטרות הן פוליטיות-חברתיות-כלכליות. שנית, השיטה הנה אלימות ישירה או עקיפה. שלישית, הביצוע נעשה על-ידי ארגון או קבוצה.

כבר נאמר לעיל, כי הדיון יסודו בהנחה שהטרור אינו אלימות לשמה, אלא דרך פעולה פוליטית. לפיכך מן הראוי לברר, אילו מטרות נועדו פעולות הטרור לשרת ומהי משמעותן הפוליטית. הכל מסכימים כי הטרור מנסה לזרוע פחד וחרדה בקרב הציבור ולפגוע ביכולתם של השלטונות לשמור ביעילות על הסדר הציבורי, וזאת במטרה לחולל שינוי חברתי פוליטי מסוים. בעלון תעמולה שהפיצו בהודו בינואר 1930 פעילים שנאבקו לשחרור מעול השלטון הקולוניאלי הבריטי, אך לא האמינו בגישתו הלא-אלימה של גנדי - נוסחה מטרה זו בבירור רב: "הטרור זרוע פחד בלב העריצים, הוא מפיה בהמונים המדוכאים תקווה לנקמה ולגאולה. הוא מעניק אומץ וביטחון עצמי לפוסחים על שני הסעיפים, מנפץ את המיתוס הקסום הרווח בעולם, של הגזע הצייתן, משום שהוא ההוכחה הנחרצת ביותר לצימאונה של אומה לחירות".³⁶

ואולם, מעבר לזריעת אימה ופחד, יש לטרור יעדים נוספים ואף חשובים יותר בטווח הארוך. תורנטון מונה שישה יעדים כאלה:

1. חיזוק המורל בקרב חברי הקבוצה הרדיקלית המשתמשת בטרור, או בקרב המגזר באוכלוסייה התומך בה ובפעולותיה.
2. גיוס פעילים נוספים ואוהדים באמצעות פעולות מוצלחות שיכבשו את לבם, ויעודדו אותם להצטרף אל הפעילות.
3. פרסום דבר קיום הקבוצה ואזכור חוזר ונשנה של יעדיה ורעיונותיה, על מנת שהציבור הרחב והצמרת

³² הרמן, ת. (1997), שם, עמ' 21-23.

³³ קופרמן, ר., טרנט ד., (1982). טרור, סכנה, מציאות ותגובה. הוצאת מערכות: תל-אביב, עמ' 37.

³⁴ שם, עמ' 38.

³⁵ F.B.I. analysis of terrorist incident in the U.S., (1982).

³⁶ הרמן, ת. (1997), שם, עמ' 35.

הפוליטית שוב לא יוכלו להתעלם מתביעותיה.

4. זריעת פאניקה, חשד, בלבול ומבוכה בקרב הציבור הרחב ושיבוש שגרת החיים היומיומית, עד כדי שחיקת הלגיטימציה של השלטונות, באמצעות הוכחה, לכאורה לפחות, שאין עוד ביכולתם להבטיח את הסדר הציבורי.

5. חיסול כוחות יריבים, אם פיסית ואם בדרך של פגיעה חלקית או מלאה בכושר פעולתם.

6. התגרות ביריב, ובעיקר בשלטונות, כדי לעוררם לפעולת-נגד, במטרה שזו תחמיר עוד יותר את שיבוש השגרה וערעור הסדר.³⁷

סוגים שונים של טרור היוו דרך פעולה מוכרת מאות בשנים אך דרכי פעולתו השתנו והותאמו לתקופה ולתנאים בהם הופעלו. כבר בתקופת החשמונאים ובטרם לה, ניתן היה לאתר דפוסי פעולה והתנהגות, שעל פי אמות מידה מודרניות, היו מכונים על-ידינו כפעילות טרוריסטית.

בראייה היסטורית, בתקופת המהפכה הצרפתית זכור שלטון הטרור של רובספיר, ומאבק העמים הכבושים בנפוליאון אופייני בין השאר בפעילות כזו. במהפכה הרוסית בתחילת המאה, דרך העילה לפרוץ מלחמת העולם הראשונה בסריאבו, עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה ופעילותו עד עלייתו לשלטון וכן פעילות בהיקף נרחב במהלך מלחמת העולם השנייה על-ידי פרטיזנים מאומות שונות ("הרזיסטנס" בצרפת ועוד רבים אחרים). בתקופה אשר תחילתה עם סיום מלחמת העולם השנייה שינה הטרור את צורתו והיקפו. התופעה הלכה, התגברה והתפשטה בהיקפה ובצורות והאמצעים חסרי התקדים שנקטה.³⁸

תופעת הטרור אינה ייחודית לתרבות או לחברה מסוימת והיא מופיעה בצורותיה השונות בכל רחבי העולם, הן במדינות המפותחות והן באלו המתפתחות. הטרור יכול להופיע הן ברמה המקומית במאבקים אידיאולוגיים ואנטי-קולוניאליים והן ברמה הבינלאומית הגלובלית, כאשר אמצעי התקשורת, התחבורה והלחימה בחברה המודרנית מהווים עבור התופעה מכפיל כוח, כמעט, חסר פרופורציות להיקף הפעילות האלימה והשפעתה.³⁹

בעבר, היה הטרור מקומי ואילו היום לובש הוא אופי עולמי ומתגלה בו אחידות רעיונית ותפקודית החוצה גבולות לאומיים וגיאוגרפיים, זאת בדומה לתופעות חברתיות-פוליטיות אחרות בנות זמננו, אשר הועלו על רקע היווצרותו של הכפר הגלובלי. כיום, במידה רבה בעזרת האינטרנט, מיקומו הגיאוגרפי של ארגון הטרור ברחבי העולם החל מאבד מן המשמעות שהוקנתה לו בעבר. טשטוש הגבולות, קיצור המרחקים וכיווץ הזמן, הביאו לעידן שבו ההתפתחויות הטכנולוגיות ככלל וההתפתחויות בשדה התקשורת בפרט, מאפשרות להביא לידיעת קהלים שונים הפזורים ברחבי העולם מסרים, רעיונות ודעות באופן מיידי באמצעות הרשת.

ג. האינטרנט כמדיום פופולארי בקרב ארגוני הטרור

בכדי להבין מדוע הפך האינטרנט למדיום פופולארי בקרב ארגוני הטרור יש לעמוד תחילה, על חשיבותה של התקשורת עבור ארגונים אלו.

כנקודת פתיחה יש להבין, כי קיומו של אינטרנט משותף אינו מביא באופן מיידי לייצוג על-ידי ארגון פוליטי. ניכוסו של אינטרנט לאומי, על-ידי קבוצה פוליטית, בדומה לכל סוג אחר של שותפות פוליטית, הוא תוצאה של תהליך מורכב: על-מנת לתרגם אינטרנט מזהה לכדי פעולה פוליטית קולקטיבית, על אינדיבידואלים בעלי אינטרס זהה לגלות זה את זה ולחשוף אחד בפני השני, כי הם נושאים את אותו

³⁷ הרמן, ת. (1997), שם, עמ' 35.

³⁸ שם, עמ' 10.

³⁹ ברנפלד, כ. (1998). ארגוני טרור. המערכת הבינלאומית. מאפיינים. מקורות. יחסי גומלין והשפעות הדדיות. תזה לקראת תואר מוסמך בחוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 1.

אינטרס משותף. חובה עליהם לסייע ליצור רצון משותף, מבנה ארגוני וזהות. עבור מפלגות פוליטיות ותנועות שונות, התעמולה היא ששירתה את הדרישות הארגוניות הללו: עיתונים נערכו והופצו, נאומים הושמעו במקומות ציבוריים וקבוצות פוליטיות חתרו לנצל את תקשורת ההמונים באמצעות השתתפות בהפגנות ושתדלנות כלפי עיתונאים. משאבי התקשורת נעשו למפתח ולאמצעי גיוסי עבור הקבוצות השונות באמצעות הפיכתן לישויות פוליטיות, הלכה למעשה.⁴⁰

השפעתה של תקשורת מתווכת המחשב (CMC) על הגיוס נגעה ישירות ל-3 תחומים:

1. תעמולה.

2. רשתות לוגיסטיות – מציאת בני-האדם בעלי אותו אינטרס משותף.

3. היעדר חוקיות – הצורך לגייס באופן חשאי.

רבים טענו, כי ככל שתגבר הגישה של הציבור אל התקשורת מתווכת המחשב, כך יהפוך התהליך לדמוקרטי יותר. באמצעות השימוש במדיה אינטראקטיבית כעין זו, ובמנועי החיפוש של האינטרנט, אינדיבידואלים בעלי אינטרס לא-ברור או מעורפל יכולים למצוא זה את זה ולתקשר בינם לבין עצמם. למעשה, ניתן לראות כי מדיה אינטראקטיבית זו נעשית שימושית יותר ויותר עבור קבוצות אינטרס מבודדות, דוגמת קבוצות ניאון-נאציות, פדופילים וארגוני טרור. זאת מבחינת הקלות שבה ניתן בידן להתגבר על האיסורים וההגבלות על התארגנותן בספירה הציבורית.⁴¹ קבוצות מחאה/אינטרס ככלל וארגוני טרור בפרט, מאופיינים בנטייה לשלוח מסרים לגורמים חיצוניים. התנהגות אלימה, לדוגמה, נחשבה כניסיון של קבוצות טרוריסטיות למשוך תשומת לב אל בעיה שיש לתקנה. היו שהציעו כי טרוריסטים אינם מסוגלים להתקיים ללא אמצעי התקשורת, וניתן להחשיב מעשים של טרור ומחאה כמאמצים תקשורתיים עקיפים לעשות שימוש במדיה, זאת על מנת ליידיע את הציבור לגבי המניעים על-פיהם פועלת הקבוצה. "קול אלים עבור נטולי-השפעה, ייעודו לעורר את אחיהם הרדומים לכדי פעולה המונית הכרחית".⁴²

האינטרנט הוא כלי קבוצתי, ומעצם כך הוא מאפשר תקשורת קלה בין יחידים והתקשרויות שאינן מדינתיות, וכך ניתן ליצור התאגדויות פוליטיות בעלות כוח רב. הרשת, מאפשרת יכולת שידור כלל עולמית, אלמנט אשר מוציא מידי מיעוט נבחר (אמצעי התקשורת הותיקים) את היכולת לעצב את דעת הקהל העולמית ומהווה אמצעי תקשורת פלורליסטי, אותו ארגוני הטרור משכילים לנצל.⁴³

אחת ממטרותיהם הפוליטיות של ארגוני הטרור היא השגת תשומת-לב. מספר אירועי טרור שזכו לסיקור תקשורתי נרחב בשנות ה-70 וה-80, הביאו חוקרים לבדוק את הקשר בין תקשורת לטרור. כמה מן החוקרים הגיעו למסקנה כי חשיפה באמצעי התקשורת-ההמונים היא מרכיב מרכזי באסטרטגיה הטרוריסטית.⁴⁴ כל זה מביא לכדי, שהטרור המודרני נתפס כגורם המציב את אחד האתגרים הקשים ביותר בפני הדמוקרטיה המודרנית, בכך שהנו מרעיד את קווי התיחום העדינים של חופש הביטוי, חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת. טרוריסטים מפיקים אירועי טרור המרתקים את אמצעי התקשורת, ואלה

⁴⁰ Tanbini, D. (1999). "New Media and Democracy - the civic networking movement". In: *New Media & Policy*, Sage Publications, p. 317.

⁴¹ Ibid. p. 318.

⁴² Kushner, H. W. (1998). *The Future of Terrorism: Violence on the New Millenium*. Sage Publication, Inc. London, p. 209.

⁴³ לקוח מתוך הרצאה: "מתקפות הטרור בראי האינטרנט", ינואר 2002.

⁴⁴ ריימן וצפתי, שם, עמ' 47.

גומלים להם בחשיפה ובהכרה, אשר מעמידים את עקרונותיו של הממשל הליברלי והעיתונות החופשית במבחן קשה.⁴⁵

הרמן טוענת כי קשרים סימביוטיים נרקמו בין תנועות חברתיות לאמצעי תקשורת ההמונים. קשרים אלו הדוקים ומורכבים במיוחד כאשר מדובר בארגוני טרור.⁴⁶ ריבוי אירועי הטרור שמטרתם היתה להשיג סיקור תקשורתי ובאמצעותו ליצור מודעות בינלאומית למצוקות ולתביעות של ארגונים שונים וקבוצות שונות, במהלך שנות ה-70, זכה לכינוי "תיאטרון הטרור" על-ידי חוקרי טרור ותקשורת. חוקרים אלו הדגישו את השימוש הדרמטי בהפקה, כמעט תיאטרלית, של אירועים שמטרתם אינה הקורבנות המיידיים, אלא החשיפה על במתה העולמית של תקשורת ההמונים: "אירועי טרור לעיתים קרובות מתוכננים בקפידה כדי לרתק את תשומת לבה של התקשורת האלקטרונית והעיתונות הבינלאומית. חטיפתם של בני ערובה והחזקתם בידי שוביהם, מגבירים את הדרמה. בני הערובה עצמם אינם היעד האמיתי. טרור זה מכוון אל קהל הצופים, לא אל הקורבנות עצמם. טרור הוא תיאטרון".⁴⁷ מחקרים שהצביעו על הצלחתם של הטרוריסטים המודרניים להשיג כיסוי תקשורתי, הדגישו את הסימביוזה בין ארגוני התקשורת לטרוריסטים, המספקים להם סיפורים עתירי חדשות ודרמה. סימביוזה זו עוררה ביקורת חריפה על ניצול התקשורת, כפי שטען לקויר: "התקשורת היא ידית הטובה ביותר של הטרוריסט. פעולת הטרור לכשעצמה אינה כלום, פרסומה בתקשורת הוא הכל".⁴⁸

גם הטרוריסטים למדו על ערכם של מופעי "תיאטרון הטרור": "זה החל להיות מפתה יותר לאותן קבוצות של קיצונים מעטים, להופיע על בימתה העולמית של הטלוויזיה מאשר להישאר אנשי הגרילה הנסתרים ביערות". ארגוני טרור רבים החלו לתכנן את פעילויותיהם בהתאם לשיקולים תקשורתיים, להפעיל מערכות של דוברות ויחסי ציבור, להפיץ חומר רב לאמצעי התקשורת ואף לנהל מעקב אחר הופעתם בה. הספרות הטרוריסטית החלה לכלול התייחסויות אל התקשורת לא רק כאל אויב ויעד לפיגועים, אלא ככלי רב חשיבות שיש לנצל כדי להסביר, להעצים את ההפחדה ולמשוך אוהדים ותמיכה.⁴⁹

במהלך שנות ה-60, פרסם קרלוס מרגילה, טרוריסט מאואיסט מברזיל, את "המדריך הזעיר למלחמת גרילה", ובו הקדיש פרקים ארוכים לנושא המלחמה הפסיכולוגית, לצורך בהפקת אירועים ששיגו כיסוי תקשורתי, ולמלכוד שבו יימצאו השלטונות שיצטרכו להסכים עם פרסומים אלו או שייאלצו להטיל צנזורה על התקשורת ובכך ישניאו עצמם על הציבור. בין השאר כתב מרגילה, "מלחמת עצבים או מלחמה פסיכולוגית היא טכניקה תוקפנית, המבוססת על שימוש ישיר או עקיף באמצעי התקשורת ההמוניים...בלוחמה פסיכולוגית נמצאת הממשלה תמיד במצב נחות, מכיוון שאם היא גוזרת צנזורה על אמצעי התקשורת, סופה שתתפוס עמדה הגנתית, משום שאינה מתירה להעביר כל מידע מכוון נגדה...אם יש לפעולות גרילה יעדים מוגדרים וברורים, סופן שהן נעשות חומר תעמולה באמצעי התקשורת".⁵⁰

בראייה קיצונית פחות, ניתן לראות כי באופן מסורתי, קבוצות מחאה עשו שימוש בתקשורת הכתובה דרך - עלוני פרסומת, כרזות ועלוני חדשות – בכדי להודיע לאחרים על מטרותיהם. כמו כן, עשו קבוצות המחאה שימוש בפקסים על מנת לתקשר זו עם זו ועם "אחרים" נבחרים, דוגמת המדיה והאקדמיה.⁵¹

⁴⁵ כהן-אלמגור, ר. (1999). "תיאטרון הטרור: אתגרה הקשה של הדמוקרטיה", בתוך: סגניות יסוד בדמוקרטיה הישראלית, הוצאת ספריית הפועלים, עמ' 247.

⁴⁶ הרמן, ת. (1997), שם, עמ' 144.

⁴⁷ ויימן וצפתי, שם, עמ' 47.

⁴⁸ שם.

⁴⁹ שם.

⁵⁰ ויימן וצפתי, שם, עמ' 48.

⁵¹ Kushner, H., OP. CIT., Pp. 209-210.

קיימות שתי בעיות בשימוש באמצעי התקשורת שהוזכרו לעיל – עלותן הגבוהה יחסית וטווח כיסוי המוגבל.

ההתפתחות שאפשרה גישה נרחבת יותר לציבור הכולל הפכה לאפשרית בזכות עליית הפופולאריות של תוכניות הרדיו. היתה זו הפעם הראשונה שבה חברי קבוצות המחאה יכלו לדון בענייניהם תוך שיתופו של הקהל הלאומי בכך. יחד עם זאת, גישתן של קבוצות אינטרס אל קהלים נרחבים והאינפורמציה אותה ניתן היה לספק היו עדיין מוגבלות במידת מה, שכן כתוצאה מאופיו של הרדיו, האינפורמציה המועברת היתה בעלת פורמט מילולי אותו ניתן היה לשכוח בנקל. הופעת ה-WWW במחצית שנות ה-90, היא אשר סיפקה עבור קבוצות המחאה את הגישה אל זירה תקשורתית של פורמט מודפס, שאינו יקר באופן יחסי ונגיש כמעט לכל אחד ברחבי העולם.⁵²

Dorothy E. Denning, טוענת כי האינטרנט עשוי להיות כלי אפקטיבי ביותר עבור האקטיביסטים, עקב יכולתו לשבור את מחסומי הצנזורים הממשלתיים. אקטיביזם, לפי הגדרתה, מיוחס אל שימוש נורמלי, לא-מופרע/משובש (שלא במטרה לפגוע/להרוס אתרים אחרים) באינטרנט, בניסיון להביע תמיכה בסדר-יום מסוים ו/או במטרה מסוימת.⁵³ הפעולות בזירה זו כוללות חיפוש מידע ברשת, בניית אתרים והפצת חומרים, שידור פרסומים אלקטרוניים ומכתבים באמצעות הדואר האלקטרוני וכן שימוש ברשת לדיון בסוגיות, גיבוש קואליציות וכן תכנון ותיאום פעולות. האינטרנט מציע מספר ערוצים בהם קבוצות ואינדיבידואלים יכולים לפרסם מידע ומידע מוטעה על מנת לקדם את יעדיהם הפוליטיים. הם יכולים לשלוח זאת דרך הדואר האלקטרוני או העיתונות. הם יכולים ליצור פרסומים אלקטרוניים משל עצמם, ליצור דפי-רשת עם מסמכים, תמונות, קליפים חזותיים ושמיעתיים וסוגים נוספים של מידע. אתרי הרשת עשויים לשמש כמקום התאספות וכמקור מידע עבור התומכים בפועל, תומכים פוטנציאליים וציבור הגולשים.⁵⁴

האינטרנט יכול להביא לרווח עבור אינדיבידואלים וקבוצות קטנות בעלות משאבים מועטים, כמו גם לארגונים וקואליציות המבוססות היטב. מדובר בכלי טכנולוגי נותן בידי קבוצות המחאה יכולות בתחום גיוס חברים וכספים באמצעות פנייה אל הציבור הרחב, גיבוש קואליציות החוצות גבולות גיאוגרפיים, הפצת עצומות, הקמת אתרים, הפצת רעיונות ותכנון ותיאום אירועים ברמה האזורית או הבינלאומית. בנוסף, האינטרנט הוא כלי רב עוצמה לצורך התקשרות ותיאום פעולות. עלות השימוש בו זולה והוא מאפשר פוטנציאל גישה נרחב עבור מיליוני בני-אדם, מתוך יסודות השוויון והאנונימיות על בסיסם הוא מושתת. היבט זה מאפשר לקבוצות מחאה ולגורמי טרור נגישות רבה לרשת ואפשרות להקמת אתרים, בהם מוצגת תעמולתם ומסופקת אינפורמציה אודות עמדתם לקהלים הפוקדים את אתרם. הנתונים מצביעים על כ- 201 מליון בני-אדם המחוברים לרשת (עדכני למרץ) 1999.⁵⁵ קל יותר וזול יותר לשלוח הודעה לציבור דרך הפורום או האתר, מאשר להפעיל תחנת רדיו וטלוויזיה או להדפיס עיתון. בנוסף, תפוצת האינטרנט העצומה מעניקה למסר בודד פוטנציאל להגיע אל מיליוני אנשים ללא עלות נוספת מצד היוצר. יתר על כן, אקטיביסטים יכולים לשלוט על הצגתם את עצמם בפני העולם. הם מחליטים על מה

⁵² Kushner, H., OP. CIT, Pp. 210-211.

⁵³ Denning, D. "Activism, Hactivism, and Cyberterrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy," presented at The Internet and International Systems: Information Technology and American Foreign Policy Decisionmaking Workshop, the Nautilus Institute and World Affairs Council of Northern California, December 10, 1999, p. 5.

<http://www.nautilus.org/info-policy/workshop/papers/denning.html>

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid, pp. 2-3.

נאמר ואיך. אין הם צריכים להסתמך יותר על תקשורת ההמונים בכדי להעניק להם תשומת-לב ולספר את סיפורם באופן "נכון".⁵⁶

סביבת הרשת מאפשרת פעולה חופשית בלתי-תלויה. היא מספקת לקבוצות מכל סוג שהוא, את היכולת להגיע זו אל זו ולעשות שימוש ברשת על מנת לקדם את מצען ולנסות ליצור סדר יום בו עמדותיהן יהיו על הפרק. חבריהן וממשיכיהן יכולים להיות בכל אזור גיאוגרפי, והם עשויים לנסות ולהשפיע על משטרים שונים בכל מקום בעולם. יתרון חשוב נוסף של האינטרנט הוא בנטייתו לפרוץ מחסומים שהוקמו על-ידי הצנזורים הממשלתיים.⁵⁷ כבר אין עוררין, כי בעידן 'הכפר הגלובלי', ערוצי כבלים ואינטרנט, ארגוני תקשורת בינלאומיים ולוויינים שאינם מכירים בגבולות לאומיים - קשה להטיל פיקוח על אמצעי התקשורת שיאפשר אטימה מוחלטת של חברה מסוימת מפני התמונות ומהמידע הזורמים באופן בלתי נדלה בערוצים.⁵⁸ אולם, האינטרנט מאפשר לארגוני הטרור להעביר מסרים בצורה פשוטה יותר מאשר דרך אמצעי התקשורת-ההמונים. בכך, הוא מאפשר להם לנצל את תקשורת מתווכת-המחשב (CMC). ה-CMC, כמדיום ממוחשב, שונה באופיו מן התקשורת "הקונבנציונלית". הוא אינו צנטרליסטי אלא ביזורי, אינו ניתן לבקרה או להגבלה, אינו מצונזר, אינטראקטיבי, דינמי ומאפשר גישה לכל החפץ בכך.⁵⁹

אם לסכם פרק זה, האינטרנט משמש באינטנסיביות כמדיום תקשורתי עבור קבוצות טרור אשר משתמשות בו להפצת מצען, תעמולתן, ומידע מטעה (דיס-אינפורמציה). הוא מאפשר לאקטיביסטים במדינות בעלות משטר פוליטי דכאני, לחמוק מעיני הצנזורה והפיקוח הממשלתי ולהציג לראווה את פעולותיהם הטרוריסטיות.⁶⁰

מכאן נובע גם העניין הרב בבדיקת השימוש שעושה הטרור המודרני במדיום זה. עד עתה נפרס המחקר על ציר אנכי בו ניסיתי לבדוק, בשלב ההתחלתי, אילו יתרונות יש לאינטרנט עבור ארגוני הטרור? כיצד מסייעים מאפיינים אלו להשגת מטרותיהם? ומדוע הפך האינטרנט לכלי פופולארי בקרב ארגונים אלו? המענה על שאלות אלו מחייב בדיקה אמפירית בשטח. על כן, חלקו השני של המחקר, כפי שיוצג בהמשך, ינסה לעמוד על אותם גורמים המסייעים להפוך את האינטרנט למדיום כה פופולארי, ויבחן את מהות המסרים אותם משדרים ארגוני הטרור למשתמשי האינטרנט. זאת מבחינת התבניות הרטוריות החוזרות באתרים והדרך בה מציגים עצמם ארגוני הטרור ברשת.

⁵⁶ Ibid, p. 5.

⁵⁷ יחד עם זאת, הצעדים בהם נקטה ממשלת ארה"ב לאחר אירועי ה-11 בספטמבר 2001, הראו כי האינטרנט אינו חופשי לגמרי מצנזורה ממשלתית.

⁵⁸ כהן-אלמגור, ר., שם, עמ' 159.

⁵⁹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 48.

⁶⁰ Denning D., OP. CIT. pp. 2-3.

ד. מקרה מבחן - הזאפטיסטים כחלוצי הטרור האינטרנטי

הקמת אתרי אינטרנט אינה בדרך כלל פעילותם היחידה של ארגוני הטרור. ארגונים אלו נוטים לקחת חלק בפעולות "שלוות" פחות הכוללות אלימות פיזית, ולכמה מהם עבר עשיר בשפיכות דמים, רציחות, חטיפות, התנקשויות, הטמנת פצצות ומטעני חבלה. בהכללה, מבחינה גיאוגרפית, מרבית הארגונים העושים שימוש באינטרנט משתייכים אל מדינות העולם השלישי בדרום אמריקה, מזרח אסיה והמזרח התיכון, ורק מיעוטם באמריקה. ממצא זה מפתיע לאור הקדמה הטכנולוגית של אירופה, אך נובע ככל הנראה מהיחלשותו של הטרור באירופה במהלך שנות השמונים והתשעים ועלייתו במדינות העולם השלישי.⁶¹ המרד הזאפטיסטי, כפי שכונה על-ידי שר החוץ המקסיקני לשעבר - "מלחמת הדיו והאינטרנט" מעיד על התחזקותו של הטרור בדרום אמריקה.

ניתן לחלק את הארגונים באינטרנט לשלוש קבוצות עיקריות: תנועות לאומיות, תנועות מהפכניות ותנועות דתיות, ולקבוצות נוספות המשלבות בתוכן מספר מאפיינים. כצפוי, תנועות הטרור מהסוג של טרור קרימינלי או פסיכוטי נעדרות מהאינטרנט, בין השאר הואיל ותנועות אלו אינן מעונינות בחשיפה פומבית בפני דעת הקהל העולמית.⁶² בדומה לכך, "צבא השחרור הזאפטיסטי" מכיל בתוכו מאפיינים לאומיים-מהפכניים בעיקרם. הוא החל את דרכו כצבא זעיר של אינדיאנים אשר התגבש על רקע הדיכוי הקשה של האוכלוסייה האינדיאנית בצ'יאפס. החל למן ה- 1.1.1994 פרץ הצבא הזאפטיסטי את גבולותיה הריבוניים של מקסיקו, חדר אל תודעת העולם כולו ונעשה לקול הרלוונטי של המחאה במישורים האתנו-אינדיאני, הלאומי-מקסיקני וכן גם במישור העולמי.⁶³

מחאתם של הזאפטיסטים בחבל הצ'יאפס מהווה דוגמא למרד באמצעות התקשורת, בין אישית לצד המונית. תחילתו של מרד זה באה לידי ביטוי בשימוש באמצעי התקשורת הקונבנציונליים, אשר דרכם הגיע המרד לידיעת קהלים רבים המפוזרים בכל רחבי העולם באופן מיידי כמעט. עם זאת, ככל שחלף הזמן והמצב בצ'יאפס הפך לדרך שבשגרה, גם ההתעניינות התקשורתית בהתרחשויות הלכה ודעכה. סוכנויות החדשות הבינלאומיות החלו להסתפק בהפקת סרטי וידאו ולדווח לעיתים רחוקות בלבד על המתרחש בחבל הארץ, ומקורות המידע של מקסיקו, מצדם, דחקו את הנושא לשוליים, להוציא עיתון אחד בלבד. החגיגה התקשורתית חזרה והופיעה במלוא עוצמתה מעל דפי העיתונות, תוכניות הרדיו והטלוויזיה, כל עת שבה האלימות החלה משתלטת מחדש בחבל הארץ.

ניתן לראות בשלב זה, כשלב מעבר שבו עברה מלחמת התקשורת אל מישור תקשורת אחר - האינטרנט, כאשר הנוסחה השלטת היתה - אם סוכנויות החדשות אינן מדווחות אזי המורדים שם אשר ידווחו.⁶⁴ ויימן וצפתי העלו במאמרם את הטענה לפיה, ממשלים רבים ברחבי העולם מוצאים עצמם מתקשים להילחם ולאכוף על ארגוני הטרור ברשת את הגבלות חופש הביטוי והצנזורה הממשלתית.⁶⁵ באופן דומה, גם ממשלת מקסיקו, שנהגה לפקח מקרוב על תחנות הרדיו והטלוויזיה ברחבי המדינה, מצאה עצמה כנטולת כל שליטה על הפעילות הזאפטיסטית באינטרנט. הזאפטיסטים היו למעשה את תנועת המרי הראשונה שהקימה אתר באינטרנט. די להיכנס לאתרם, בכדי להבין את הלך הרוח של הדברים. האתר הוא בגדר "כל מה שרצית לדעת על התנועה" והמידע אותו ניתן למצוא בתוכו משרת את הזאפטיסטים. עבור המורדים, האינטרנט משרת שתי מטרות עיקריות. הראשונה היא תעמולה או פרסום, קרי הפצת המאבק אל כל רחבי העולם. המטרה השנייה, אותה מנסים הזאפטיסטים להשיג באמצעות האינטרנט, היא תיאום עם קבוצות

⁶¹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 49-50.

⁶² שם, עמ' 50.

⁶³ ברמן, ש., שם, עמ' 59.

⁶⁴ שם, עמ' 78.

⁶⁵ ויימן וצפתי, שם, עמ' 46.

מחאה שונות.⁶⁶ לפיכך, מצאו הזאפטיסטים באינטרנט את האמצעי והפתרון להעברת מסריהם ולהפצת מאבקם, במצב דברים בו אמצעי התקשורת ההמונים האחרים כבר אינם מדווחים אודותיהם באופן בו נהגו בעבר. האינטרנט היווה את הדרך שבאמצעותה השכילו הזאפטיסטים ליידע את העולם אודות קיומם, מדוע ועל מה הם נלחמים וכן להפיץ את תעמולתם המתיימרת להשפיע בצורה שהקולטים ינקטו עמדה לטובתם, ואם ניתן, גם שיביעו השתתפות פוליטית פעילה לצדם. כלומר, ללא כל צורך לעזוב את מושב המחשב, ישנה האפשרות בידי כל גולש להתערב כצד פעיל במאבק.

במובן זה, עלה בידי הזאפטיסטים ליצור מרחב ציבורי חדש שאינו היררכי, המצליח להתגבר על המרחק הגיאוגרפי לצורך תיאום פעולות משותפות בין אנשים המצויים בקצוות שונים על פני הגלובוס,⁶⁷ כאשר האינטרנט הוא שמספק את אותה ההזדמנות ליצור את אותו מרחב ציבורי חדש מחוץ לגבולותיה המדיניים-ריבוניים של המדינה.

---

⁶⁶ ברמן, ש. שם, עמ' 71-83.

⁶⁷ שם, עמ' 59-60.

פרק 2: מתודולוגיה

מחקר זה ייעודו לבחון את מהות המסרים אותם מעבירים ארגוני הטרור באמצעות רשת האינטרנט. הניתוח במחקר הוא איכותני כאשר האמצעי המתודולוגי בו עשיתי שימוש הוא ניתוח תוכן. הולסטי הגדיר ניתוח תוכן כ"טכניקה להסקת היסקים על-ידי זיהוי שיטתי ואובייקטיבי של תכונות מוגדרות של מסרים".⁶⁸ הניתוח במחקרנו הוא איכותי בעיקרו, מכיוון שקשה מאוד לפתח מדדים כמותיים מהימנים ותקפים למדידת מושגים איכותיים כמו "סוג ורטוריקה". כמו כן, האוכלוסייה המצומצמת של אתרי הטרור הפעילים מקשה על הפעלת ניתוח כמותי והסקה סטטיסטית. האוכלוסייה שנבדקה במחקרנו מוגדרת כאתרי האינטרנט של תנועות טרור במהלך שנת 2002.⁶⁹

על מנת למצוא אתרי טרור ערכתי חיפוש באינטרנט, תוך השימוש בשמות הארגונים השונים, ותוך הסתייעות במנועי החיפוש הסטנדרטיים (Google, Yahoo, Lycos וכו'). בנוסף, עשיתי שימוש ברשימת ארגוני הטרור של משרד החוץ האמריקני נכון לשנת 2002 ובאתר ה- www.bombsecurity.com/extremists.html המאפשר גישה ישירה ונוחה אל האתרים ברשת, אותם הקימו ארגוני טרור שונים.

את שאלת המחקר בחרתי לבחון באמצעות ניתוח תוכנם של שישה אתרים של ארגוני טרור - חזבאללה (לבנון), "כהנא חיי" (תחילתו בישראל ולאחר הוצאתו אל מחוץ לחוק, פועל מארה"ב), "צבא השחרור הזאפטיסטי" (מקסיקו), ה-ELN הקולומביאני, "נמרי השחרור הטאמיליים" (סרי-לנקה בעבר וכיום טאמיל, לאחר החתימה על הסכם הפסקת האש)⁷⁰ ו"הנתיב הזוהר" (פרו).⁷¹ ניתוח התוכן ומהות המסרים אותם מעבירים הארגונים באמצעות האתרים שהקימו ייבחנו על-פי הקריטריונים הבאים:

1. האינטרנט כאמצעי גיוסי.
2. האינטרנט ככלי להפצת אידיאולוגיה.
3. האינטרנט ככלי אינפורמטיבי ותעמולתי – אינפורמציה אודות הארגון.
אינפורמציה אודות מטרות פוליטיות.
סוגיות שונות.
דיס-אינפורמציה וחוסר אינפורמציה.
תעמולה.

התבניות הרטוריות החוזרות ונשנות באתרי ארגוני הטרור ייבחנו על-פי הקריטריונים הבאים:

1. הדגשת האתגר המוסרי.
  2. הדמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב.
  3. הדגשת מרכיב החולשה.
  4. אי אלימות, מסרים שוחרי שלום והפתרון הבלתי אליים.
- בנוסף לבחינה אמפירית של מהות המסרים המועברים באתרים, עשיתי שימוש במקורות מידע אלקטרוניים וכן בספרות תיאורטית, על מנת לשאוב אינפורמציה על מהות הסוגיה הנחקרת במחקר מסוג זה. חשוב לציין, כי חיפוש באמצעות Google, הנחשב למנוע החיפוש הטוב מכולם, גרר אכזבה מסוימת.

⁶⁸Holsti, O. R., (1969). Content analysis for the social science and humanities. N.Y.

בתוך: ויימן וצפתי, שם, עמ' 49.
⁶⁹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 49.

⁷⁰ ההתייחסות אל ארגון ה-LTTE הטאמילי הנה כאל ארגון טרור לכל דבר, הואיל והחתימה על הסכם הפסקת האש בספטמבר 2002.

נעשתה בעת עיצומה של מלאכת כתיבת המחקר.
⁷¹ לתיאור מפורט יותר ראו נספח 1.

מסתבר כי המנוע אינו פועל על-פי עקרונות מתמטיים נוקשים בלבד, אלא מגלה הטיה לצדם של כוחות אכיפת החוק, כמו גם הטיה אל הכיוון האמריקאי. כך למשל, חיפוש אחר תנועות הגייהאד תחת קטגוריית ארגוני טרור המניב דווקא דו"חות מודיעין על ארגונים כאלו, ולא הפנייה לאתרי הארגונים עצמם.⁷² כמו כן, ראוי להדגיש כי במסגרת המצומצמת הזו אין אפשרות להגיע למדגם מייצג, או להכללות גורפות, אלא להקיף מגוון עמדות ודעות ברוח המתודה האיכותנית.

---

⁷² פסובסקי, א. (20 נובמבר 2001), "גלוש, למד, פוצץ", מתוך: הארץ, עמ' 6-7.

פרק 3: ארגוני הטרור באינטרנט - דיון

3.1 - האינטרנט כאמצעי גיוסי

אחת מבין הפעולות השכיחות ביותר של קבוצות המחאה או הטרור ברשת, היא הניסיון לאסוף הון אנושי והון מטריאלי מקהליהן, כאשר ההיבט הנפוץ ביותר בתחום זה הוא פנייה לחבריהם המאמינים וגיוס תומכים חדשים, במקביל להדגשת המצוקה הכספית והמחסור בציוד הנדרש. הודות לעלותו הזולה ולפוטנציאל הגישה הנרחב עבור מיליוני בני-אדם, מציע האינטרנט הזדמנות יוצאת דופן עבור קבוצות אלו לגייס חברים פוטנציאליים, זאת מאחר ואנשים רבים הנם בעלי גישה למידע המוצג במדיום זה.⁷³

אופיו הייחודי של האינטרנט והאנונימיות שהוא מקנה לפועלים במרחבו, ובכלל זה מפעילי האתרים, הבא לידי ביטוי, בין השאר, בכך שלא ניתן לעקוף את הדואר האלקטרוני, מביא לכך שעולה הקושי לזהות את מיקומם המדויק ואת זהותם המדויקת של מפעילי האתרים בכלל ושל אתרי הטרור בפרט. יחד עם זאת, כפי שנראה להלן, ניתוח התכנים של אתרים אלו מלמד על קשר ישיר לתנועת הטרור ולהנהגתה.⁷⁴

מבחינת מיקומם של מפעילי אתרי הטרור, ניתן לראות כי אחדים מן האתרים נוהגים לציין מען למשלוח מכתבים. יחד עם זאת ובאופן בלתי מפתיע, פועלים מפעילי האתרים של הארגונים האנטי-משטריים, בדרך כלל, מחוץ למדינה אשר נגדה הם פועלים. אולם, הריחוק הגיאוגרפי עלול גם להטעות. בהחלט ייתכן כי כמה וכמה מקרב האתרים מופעלים ממיקום גיאוגרפי אחר מזה המצוין באתר. ייתכן גם כי ה"כתובת" (domain) והשרת (server) של האתר הושגו על-ידי תומכי הארגון בחו"ל, אך התכנים עצמם מופקים בזירת המריבה.⁷⁵

ראייה לניסיון לגיוס חברים וקריאה מובהקת לפעולה, ניתן לראות באתר של "נמרי השחרור הטאמיליים" - "נמרי טמיל בשעה זו של סכנה ואסון לאומתם, יראו את ערכם ושוויים. הם ימלאו את תפקידם, יתאחדו כאחים...ויצטרפו כולם כאחד למאבקם של נמרי השחרור הטאמיליים במאבקם לעצמאות".⁷⁶

האתר הטאמילי אינו מציג כתובת אי-מייל או מביע בקשה מפורשת להשתתפות הגולשים באופן פעיל באתר, מבחינת השתתפות אקטיבית בפורום או הבעת דעה על האתר. האפשרות היחידה להתקשרות היא באמצעות מספר הטלפון שמופיע בסופו של הדף הפותח של האתר הממוקם בלונדון, אנגליה, וממנו ככל הנראה מופעל האתר.

בניגוד לאתר הטאמילי, כולל האתר של תנועת "כהנא חי", הפנייה מפורשת אל מידע לגבי אפשרויות סיוע למאבק, תחת הכותרת – "Take action now! A call for action: what can I do?"⁷⁷. ה-"גיוס" באתר נעשה בצורה בולטת. כל מספר דקות ספורות עולה מסך קטן המכונה – "תרום את תרומתך"⁷⁸ בצירוף הפסקה - "ישראל זקוקה לך כעת יותר מתמיד. תמוך ב-Kahane.org, הארגון היחידי בעל התוכנית להצלת ישראל. עזור לנו להכשיר את ראיית כהנא בישראל. קיימת תשובה אחת בלבד והיא אינה גדרות או תהליך אוסלו. כל הערבים העוינים השואפים להחריב את ישראל חייבים להיות מגורשים ממנה".⁷⁹ התנועה פועלת על מנת להפוך את הארגון לחוקי במדינת ישראל ובארה"ב, ומעוניינת בדעתו הכנה של

⁷³ Kushner, H., *OP. CIT.*, p. 213.

⁷⁴ ויימן וצפתי, שם, עמ' 50.
⁷⁵ שם.

⁷⁶ http://www.eelam.com/introduction/eelam_demand.html

⁷⁷ <http://www.kahane.org/action.htm>

⁷⁸ <http://www.kahane.org>

⁷⁹ <http://www.kahane.org>

הגולשים הפוקדים את אתרה, לגבי השאלות הבאות: "האם על ישראל להפוך את סמלה של תנועת כהנא לחוקי?", "האם על ישראל להכיר בתנועת כהנא כחוקית?", "האם יש לאסור על חברי הכנסת הערבים ליטול חלק בבחירות?" וכו'. התנועה מציינת כי אין צורך להיות תומך פעיל של רעיונות התנועה על מנת להשיב בחיוב על שאלות אלו. הצבעה בחיוב משמעה, כי האדם מסכים כי יש לאפשר לכהנא כקבוצה להיות נגישה עבור כל מי שמעוניין לשמוע את דבריה ולתמוך בה. בנוסף על כך, מופיעה הקריאה - "עזור לתנועת כהנא לצמוח! תרום תרומתך לכתובת הבאה...".⁸⁰

האלמנט הגיוסי בקרב התנועה נשען על הסיסמה כי כל אחד ואחד אחראי להצלחה של ישראל. כך, קריאה נוספת ומפורשת לגיוס כספים:

"דרושים כעת!!!, מממנים לפירוש הפרשה של בנימין זאב כהנא "דרכה של תורה" בגרסא בשפה העברית והאנגלית. ברצוננו להכין את הגרסאות עוד השבוע ולשם כך אנו זקוקים ל-\$6000 נוספים למטרות הדפסה. אם ברצונך לתרום את מלוא הסכום או את חלקו, שלח אלינו אי-מייל לכתובת הבאה info@kahana.org באופן מיידי!...יש בידך האפשרות למנוע קורבנות נוספים – עשה דבר בעל משמעות – אל תבכה בלבד – שלח תרומה אל תנועת כהנא על מנת שהיא תוכל להפיץ את מסר השפיות היחיד, שייתכן ובאפשרותנו למנוע מיהודים נוספים להפוך לסטטיסטיקה ולקורבנות".⁸¹

לעומת מיעוט הפניות לגיוס אקטיבי למען פעילות אלימה, בולט לעין הניסיון לגייס תומכים לפעילות בלתי אלימה ובעיקר לעודד אותם לחתום על עצומות המופיעות כמעט בכל אתרי הטרור. באופן זה, לא ניתן למשל, לצאת מאתר "כהנא חי" ללא "חתימה וירטואלית" על עצומת תמיכה בארגון.⁸² בניגוד לאתר של ארגון ה-LTTE הטאמילי, קיים באתר התנועה פורום פעיל ועדכני בנוגע לסוגיות שונות המועלות בו. האתר **הזאפטיסטי** מציע אף הוא למבקרו לסייע למאבק בדרכים שונות, כמו למשל, פנייה אל העם המקסיקני:

"אנו כוללים מיליונים ועל-ידי כך אנו קוראים לאחינו ולאחיותינו להצטרף אל מאבק זה כדרך היחידה, על מנת שלא נמצא את מותנו כתוצאה מרעב, תוצר ישיר של 70 שנות דיקטטורה. אנו, הגברים והנשים, באופן מלא וחופשי, מודעים לכך כי המלחמה אותה הכרזנו היא מוצאנו האחרון, אך גם לכך שהיא צודקת. הדיקטטורים מפנים מלחמה של רצח עם, שלא הוכרזה בפומבי, כלפי אנשינו כבר שנים רבות. לכן אנו מבקשים את השתתפותך, החלטתך לתמוך בתוכניתנו הנאבקת למען עבודה, קרקע, מזון, דאגה לבריאות, חינוך, עצמאות, חופש, דמוקרטיה, צדק ושלוש. אנו מכריזים כי לא נחדל ללחום עד שימולאו הדרישות הבסיסיות של אנשינו... הצטרף לכוחות המורדים של צבא השחרור הלאומי הזאפטיסטי...אחים ואחיות, היום, באמצע המשבר, פעולה החלטית על-ידי כל המקסיקנים הישרים הנה הכרחית במטרה להשיג שינוי אמיתי ומבוסס עבור גורל האומה.. אנו קוראים היום לעם המקסיקני להיאבק בכל האמצעים העומדים לרשותו, בכל הרמות ובכל חלקי המדינה, להיאבק למען סופה של המערכת המדינית-מפלגתית הקיימת. אנו

⁸⁰ <http://www.kahane.org/legaliz.htm>

⁸¹ <http://www.kahane.org/donation.htm>

⁸² ויימן וצפתי, שם, עמ' 57.

קוראים לכם להיכלל בתנועה לשחרור לאומי אם אינכם פעילים באף כוח אופוזיציוני פוליטי אחר.⁸³”

האתר הזאפטיסטי כולל בנוסף קישורים לכתובות האלקטרוניות של אנשי ממשלת מקסיקו, ארנסטו זדילו, נשיא מקסיקו, ולכתובות של שגרירויות וקונסוליות של מקסיקו. הצעה אחרת היא "לשלוח ל-EZLN או לפליטים מקומיים מכתבי תמיכה...חנך את חבריך...השתתף במצעדי מחאה מול שגרירות או נציגות מקסיקו הקרובה אליך, או ארגן עצרת כזו בעצמך...שלח עזרה הומניטרית למקסיקו (קישורים לארגונים הומניטריים)...תרום כסף לארגון...".⁸⁴ בנוסף על כך, מופיע באתר התנועה פורום לדיון על מנת להיראות ולהשתתף.⁸⁵

הארגון הקולומביאני ה-ELN רואה לנגד עיניו את "יצירתה של מערכת חדשה שבה מצויים אמצעים יעילים של קהילתיות" ולצד זאת גורסת התנועה כי - "אנו מברכים את השתתפותו של כל אחד ואחד, מלבד אלו בעלי אינטרס אימפריאליסטי, מייצגי בעלי המונופול ובעלי הקרקעות הגדולות, סוחרי הסמים, סייעני הצבא וכל הנושאים העיקריים באחריות למלחמה ולפשעיה כנגד אנשינו".⁸⁶ הדרך אותה מצא ה-ELN על מנת לממן את עצמו היא באמצעות העם הקולומביאני:

"הרוב הניכר של חברינו הוא של אנשים עובדים, מורים, כפריים, עקרות בית, אינטלקטואלים, עובדי מפעל, פרופסיונליים וכו'. לפיכך יש בינינו מספר רב של עובדים בשכר ורוב פועלה החברתי-פוליטי של התנועה מומן על-ידי תרומות מאנשים אלו. חברים אלו מהווים חלק מאנשי הגרילה המקצוענים, הם אחינו לנשק המפתחים בנוסף פעילויות יצרניות באזורי הכפר, דוגמת גידול החיטה שתורם רבות למימון התנועה. כמו כן, אנו מקבלים תרומות וולונטריות מצד אנשים השותפים לאידיאלים שלנו. הדרך האחרונה שבה אנו ממנים את עצמנו היא באמצעות קריאתנו למס מדיניות. גובה המס נקבע על-פי עושרו של האדם או החברה שברשותו. זאת מכיוון של-ELN ישנה האחריות החברתית באזורים בהם היא שולטת".⁸⁷

ניתן לראות כי ה-ELN אינו קורא במפורש לתמיכה כספית מן החוץ, אלא נוטה להדגיש כי חברי הארגון הם אנשים העובדים בשכר והם אשר תומכים פיננסית בקיום המשכיותו של הארגון. בכך הוא רומז לצורך הכספי של הארגון. בתחתית דף הבית תחת הכיתוב "MAIL", מופיעה הכתובת דרכה ניתן ליצור קשר עם הארגון.

באתר ארגון "החזבאללה" כמעט ולא ניתן לזהות את הקריאה לגיוס חברים או כספים. ניתן לראות כי האתר מאפשר לגולשים להשתתף בפורום ומעודדם לכך בקריאה - "Take our tour!".⁸⁸ בנוסף, הוא מעודד את הפוקדים את האתר להביע את דעתם האישית על האתר והארגון, ולשם כך מצרף דוגמאות לסוגי מכתבי הערכה אותם ניתן לשלוח -

---

⁸³ <http://translate.google.com/translate>

⁸⁵ <http://www.ezln.org>

⁸⁶ http://www.web.net/elN/ELN/we_want.html

⁸⁷ <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

⁸⁸ <http://forums.delphiforums.com/moqawama>

⁸⁴ ויימן וצפתי, שם, עמ' 57.

”מכתב I:

הנושא: גאווה

שלום עליכם,

אחים,

ברכות מאמריקה, אתם האנשים היחידים שהצליחו לגרום לי להרגיש גאווה על היותי ערבי. שלא כמו ערבים אחרים אתם לא מדברים ומדברים, אלא אתם בהחלט צועדים וצועדים, ומשמעו של דבר שאתם פעילים ולא עומדים במקום. זה הדבר היחידי שה”ישראלים” מבינים, אני מקווה שהפלסטינים ישאלו דף משלכם ואני חושב שהקמפיין למודעות הציבור אותו אתם עורכים הנו נכון ומכוון למטרה לפיה אנשים צריכים לשמוע את המסר שלכם.. בבקשה מכם, אל תגרמו לניכור וריחוק של האמריקאים, אני מאמין כי ברגע שהם ידעו את האמת הם יצדדו בצדק. העם האמריקני שונה מן השלטון הציוני.⁸⁹

מכתב II:

השולח...

עבור: moqawama@cyberia.net

נושא: Great Page

לדעתי אתר האינטרנט שלכם מעניין מאוד מאחר והוא משקף צד של המצב בלבנון עליו לא ידענו לפני כן. אני מאמין בנושא זכויות האדם ונעצב כאשר הישראלים נוהגים בכזו זוועתיות אכזרית כנגד עמנו. אולם, עדיין איני מבין איך מצב כזה יכול להתרחש. האם באפשרותכם לשלוח אלי מידע נוסף לגבי הנושא ומה יכול להיעשות על מנת לסייע לעם הלבנוני? תודה רבה.⁹⁰

יתר על כן, תחת הכותרת ”הזמנה” מזמין הארגון את ”האינטלקטואלים ובני האדם התרבותיים” להצטרף ולעשות שימוש, כחברים, במגוון המאמרים שבאתר בכל שפה שהיא; ערבית, אנגלית, צרפתית, גרמנית או ספרדית. זאת הואיל ו”המאבק בכיבוש הציוני” הנו מטרה המכובדת בכל רחבי העולם כולו.⁹¹ כמו כן, נעשה הניסיון לגיוס כספים דרך הקריאה ל”תרומות” המלווה בכתובת למשלוח.⁹² לאתר של תנועת ”הנתיב הזהר” האופי הגיוסי ביותר. הנימה הקוראת לגיוס ולהשתתפות משתמעת כבר מן הכותרת הפותחת של האתר - ”התחייבו לתמוך במהפכה בפרו”.⁹³ לאחריה מופיעה הפסקה הפותחת:

”מנגנון התמיכה במהפכה בפרו ובקהילותינו, משמעו לבנות תמיכה פוליטית למען מלחמת העם וההתנגדות האקטיבית למשטר הפרואני. מלחמת העם המובלת על-ידי המפלגה הקומוניסטית בפרו - המיוחסת פעמים רבות על-ידי אמצעי התקשורת, אל Sendero” Luminoso או ”הנתיב הזהר”. אנו מפיצים את כתביה של המפלגה הקומוניסטית בפרו וחומרים נוספים בכדי שיסייעו לעמנו להבין על מה נסובה המהפכה. אנו חושפים את השקרים אודות המהפכה אשר הושטלו על-ידי המשטר המגבה האמריקאי וסניגוריו, בו בזמן שאנו מתנגדים לארה”ב ולהתערבויות זרות אחרות. אנו מתארגנים כנגד הדיכוי והטרור המופנה ישירות כנגד המהפכה והעם הפרואני. כולנו מתנדבים, החל מחברי הצוות

⁸⁹ http://www.moqawama.tv/page2/f_letter.htm

⁹⁰ http://www.moqawama.tv/page2/f_letter.htm

⁹¹ http://www.moqawama.tv/page2/f_gallery.htm

⁹² http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

⁹³ <http://www.csrp.org/>

הלאומי וכלה בתלמיד התועמלן - אנו מסתמכים על תשלום דמי חבר שנתיים, חומרים לרכישה ותרומות על מנת שיממנו את שכירות המשרד ממנו אנו פועלים, חשבון הטלפון, דמי דואר והוצאות ההדפסה. אם ברצונך להיכנס אל שורותינו, לתמוך ו/או להצטרף אלינו, בבקשה צור עמנו קשר עוד היום באמצעות טלפון, פקס או משלוח דואר.⁹⁴

המאמץ לגייס חברים אל שורות הארגון משתמע בנוסף גם מן האמירות הבאות:

"המהפכה בפרו ניצבת, בנפרד כמשואה עבור מיליוני בני-אדם בכל רחבי העולם. אם אתה מואס בדיכוי ובמעורבותה של ארה"ב, אם אתה מסרב לבלוע את הביטוי כי "סדר עולמי חדש" הוא כולו מלא עוצמה ובלתי ניתן לעצירה, אם ברצונך להגן על מאבק אשר פועל הישר כנגד הברוטליות של עוצמתה של ארה"ב ומטרתך לבנות עולם חדש לגמרי, אזי...אנו דוחקים בך ליצור קשר עם ה-CSR.⁹⁵"

בנוסף על כך, תחת הכותרת "התחייב לתמוך במהפכה בפרו - כוננות לפעולה: מה באפשרותי לעשות כיום?"⁹⁶, מציגה התנועה את הסעיפים הבאים -

1. הזמן והפץ את חומרי ה-CSR. שיעורי הנחה אפשריים בהזמנת כמויות גדולות. הדפיסו עלוני פרסומת של הארגון והעבירו אותם אל חברים. חלק מן העלונים ניתנים לשליחה על-ידי קובץ PDF אשר מאפשר לך לראותם ולהדפיסם בדיוק באופן שבו הוצגו במקור.
2. השג חבילה של "Peru Action & News" עם כרזות של "מבוקשי" הפוג'מורי ותן אותם לחבר. הפץ את הכרזות ברחבי העיר.!
3. תמוך והשתתף בארגון ה-CSR.
4. הצטרף אל רשימת הדיוור שלנו, תמוך בנו, הדפס את טופס התמיכה ושלה אותו על-ידי דואר אלקטרוני או פקס.
5. הזמן את דובר הארגון לנאום בקמפוס שלך או בקבוצתך - תאם זמנים.
6. העלה את המצב בפרו וההתקפות על המהפכנים בארגון ובקרב חבריך.
7. כתוב מכתב לעורך החושף כיסוי עיתונאי רע של המהפכה בפרו ו/או דרישה לטיפול בסוגיית האסירים וכו'.
8. ארגן ריאיון או פרסם מאמר בעיתון בית ספרך.
9. הזמן קלטת וידאו מה-CSR והראה אותה לחבריך ולאנשים רבים אחרים.
10. שלח מכתבים ופקסים הדורשים את קץ בידודו של דר' אבימאעל גוזמן ומען אותו אל: הנשיא הפוג'מורי, נשיאות הרפובליקה וראשי הצבא בלימה, פרו.
11. קשט את כל אזור קהילתך עם כרזות הקוראות ל- "תמוך במלחמת העם בפרו!".
12. סייע במחקר ובכתיבה אודות פרו. אם ראית דבר פרסום אודות המהפכה בחדשות, אנא, שלח זאת אל פקס מס' 415-252-7414.

שמור על קשר! אם אתה מרוצה ממה שאתה רואה באתר זה ברצוננו לשמוע זאת ממך.⁹⁷

⁹⁴ <http://www.csrp.org>

⁹⁵ <http://www.csrp.org/history.htm>

⁹⁶ <http://www.csrp.org/alert.htm>

⁹⁷ <http://www.csrp.org/alert.htm>

בנוסף, מדגישים הכותבים - "לא הוועדה לתמיכה במהפכה בפרו, ואף לא הוועדה הבינלאומית לשעת חירום להגנת דר' אבימאעל גוזמן, עושות כרגע שימוש בדואר אלקטרוני כאמצעי להתכתבות. לכן, אנו מעודדים אותך ליצור קשר עמנו באמצעות הדואר, הטלפון או הפקס".⁹⁸

לסיכום, ניתן להעריך, לאחר בחינת הדוגמאות שהועלו לעיל, כי אחת מן הסיבות המרכזיות בגינן הקימו ארגוני הטרור אתרים ברשת היא החיפוש אחר קהילת תמיכה. הארגונים נוטים להפיץ מסרים למען גיוס חברים וכספים, כמו גם על מנת להפיק רווחים ממכירת פריטים הנושאים את סמלי תנועתם.

היתרון באינטרנט הפועל לטובת ארגוני הטרור הוא יצירתן של מערכות קשר חילופיות, דוגמת ה- E-MAIL אשר מאפשרות העברת מסרים מיידיים. האינטראקטיביות של הרשת, באה לידי ביטוי בעיקר בשימוש בדואר אלקטרוני, בפורום ובציט, זאת כחלק מניסיונם לגייס חברים, תומכים, מקורות מימון ותמיכה רחבה של קהלים שונים. יתר על כן, ניתן לראות כי האינטרנט ממקם את ארגוני הטרור בעמדה טובה ונוחה יותר מכל אמצעי תקשורת אחר, למען השגת מימון מקהלים, אשר במצב דברים אחר לא היה להם עמם שום קשר.

---

⁹⁸ <http://www.csrp.org/tech.htm>

3.2 - האינטרנט ככלי אידיאולוגי

אידיאולוגיה, מעצם הגדרתה, היא מערכת של אמונות, ערכים, עקרונות ויעדים - המוגדרים בצורה מרומזת או גלויה – ואשר על פיהם מגדירה הקבוצה את זהותה הפוליטית המיוחדת ואת מטרותיה.⁹⁹ מבחינה מעשית, רוב הקבוצות הפוליטיות מונעות על-פי אידיאולוגיה. הדבר נכון גם לגבי ארגוני טרור. האידיאולוגיה ממלאת תפקיד קריטי בבחירת ארגוני הטרור את מטרותיהם. היא מספקת עבורם את המניע ההתחלתי לפעולה ומספקת פריזמה אשר דרכה הם רואים ומבינים אירועים ופעולות של בני-אדם אחרים. האידיאולוגיה, אם כן, מהווה כלי שדרכו מתאפשר לארגוני הטרור להצדיק את האלימות בה הם נוקטים. זאת באמצעות העברת האחריות אל קורבנותיהם או אל שחקנים אחרים, אשר לשיטתם, הם אלו שהביא אותם לאמץ את דרך האלימות.

האידיאולוגיה מספקת תחום ראשוני של מטרות ואמצעים לגיטימיים אשר באמצעותם יכולים ארגוני הטרור להצדיק את תקיפותיהם, הן כלפי העולם החיצוני והן כלפי עצמם (לצד זאת, נקבעים לעיתים קרובות אמצעי הטרור והמטרה על-ידי גורמים אסטרטגים נוספים, דוגמת כשלון או דיכוי דרכי הפעולה הלא-אלימות, זאת כתוצאה מצעדי המדינה). חשיבותה העיקרית של האידיאולוגיה עבור ארגוני הטרור היא בקביעת בחירת המטרות. קביעת המטרות נקבעת בידי מספר גורמים והאידיאולוגיה של ארגוני הטרור הנה מרכזית לתהליך זה, לא רק מבחינת סיועה בסיפוק דינמיקה חשובה עבור פעולותיהם של ארגוני הטרור, אלא מתוך כך שהנה קובעת מסגרת מוסרית לפעילות של ארגונים אלו.¹⁰⁰ מקומו של האינטרנט בכך לא נפקד אף הוא. האינטרנט הוא אשר מספק עבור ארגוני הטרור את הכלי שדרכו מתאפשר בידם להציג את מסריהם האידיאולוגיים, הפילוסופיים והרעיוניים בפני העולם הרחב. כל זאת יוצג בדוגמאות שיובאו להלן.

המאבק ה**טאמילי**, לדוגמא, מבוסס באופן ברור על תוכנית פוליטית, שמטרתה להבטיח את זכותו של העם הטאמילי להגדרה עצמית כעיקרון מהותי. אף על פי שאין התנועה מבססת את משנתה על אידיאולוגיה סדורה, השקפת עולמה מושתתת על הגדרת "מדינת הלאום" אותה ניכסה מתחום מדע המדינה. לפי הגדרה זו, ייסדו הטאמילים את עצמם כעם או כאומה בעלת מולדת עם טריטוריה מוגדרת. הואיל וברשותם ישנה מולדת, שפה ותרבות מובחנות, אורח חיים כלכלי ייחודי והיסטוריה ממושכת בת יותר מ-3,000 שנות קיום, הם בעלי כל המאפיינים המגדירים אומה או עם. על פי עקרונות אלו טוענים הטאמילים, כי כעם, עומדת להם הזכות להגדרה עצמית, ולקביעת מעמדם הפוליטי. ה-LTTE (תנועת המרי) מתגאה כי הוא זה שעורר את סוגיית הזכות להגדרה עצמית בבחירות הכלליות של שנת 1977 ובחר ללחום למען עצמאות פוליטית ומעמד מדינתי.¹⁰¹

סרי-לנקה הכחישה בעקביות את זכותם של הטאמילים להגדרה עצמית וסירבה להכיר בעם זה. המדינה פעלה לצמצום עד לכדי הכנסתם לקטגוריה של קבוצת מיעוט, תוך נטרול רעיונות של חברה מולטי-אתנית ופלורליסטית, ודחיית טענת הטאמילים ללאומיות ומולדת. ממשלת סרי-לנקה גינתה והאשימה את ה-LTTE בעדתייות, הפרדה וטרוריות ומעורבות במאבק חמוש – בפועל באופן זה היא הניחה את הבעיה כמצויה בעולם אידיאולוגי שונה לחלוטין.¹⁰²

⁹⁹ Drake, C. J. M. (1998). "The Role of Ideology in Terrorist's Target Selection". In: Terrorism and Political Violence, Frank Cass, Vol. 10, No. 2., p. 54.

¹⁰⁰ Ibid, pp. 54-56.

¹⁰¹ http://eelam.com/freedom_struggle/lte_publ/strug_for_just/armed.html

¹⁰² http://eelam.com/freedom_struggle/lte_publ/strug_for_just/armed.html

מבחינה אידיאולוגית, ה-PCP ("הנתיב הזוהר"), ביסס את רעיונותיו המהפכניים לגבי מלחמתו של העם הפרואני, על פיתוח רעיונותיהם של מארכס, לנין ומאו. "הנתיב הזוהר" הנו ממשיכה של האסטרטגיה המאואיסטית של מלחמת עם ממושכת, המאפשרת לו לפעול בקבוצות קטנות בתחילה, לפתח אחיזת מוצא באזורי הכפר, ולבסוף להקיף את הערים בכדי לאחוז בעוצמה כלל לאומית. עוצמה המבוססת על אמון וביטחון עצמי – שאינו תלוי במעצמה אימפריאלית אחת או אחרת. באזורי הבסיס של המהפכה, כוח פוליטי חדש הוא שפורח. אלו שמעולם לא היה בידם כוח אמיתי – הפועלים ובעלי המום, יחד עם כוחות המשתייכים אל מעמד הביניים - מונעים לצאת מתוך מצודת הדיכוי של הסדר הישן אשר כפה עוני ואומללות על העם הפרואני. מאות שנות מסורת נשברות... הנשים המקומיות, המקופחות ביותר מכל החברה הפרואנית, משוחררות כעת לצעוד קדימה כלוחמות המהפכה, מפקדי צבא ומנהיגי מפלגות. חברה חדשה זו, היא שמביאה את חזון הקדמה של העולם המהפכני במלואו תחת ביטול כל צורות השליטה – המעמדית, המגדרית, הגזעית והלאומית".¹⁰³

האתר שהקימה תנועת "כהנא חי" מפיץ את "רעיון היהודי האוטנטי" באמצעות האתר Kahane.org, שידורי רדיו ודואר אלקטרוני, וכן דרך הפרסומים ונאומי הדוברים המופיעים באתר זה. תנועת "כהנא חי" מציגה באתר האינטרנט שהקימה את נקודות המפתח, עליהן מושתתת ראייתו הפילוסופית-רעיונית של הארגון, באופן תמציתי ומושך את עין הקורא (להלן מוצגות נקודות נבחרות) –

1. היהודים הם העם הנבחר – ישראל היא הארץ המובטחת – גורל היהודים הוא הגורל הנבחר.
2. התורה הופכת את היהודים למיוחדים – חוזקה והמשכיותה של האומה היהודית כאומה מובחנת מקושרת אל רמת הקשר שלנו אל התורה.
3. אמונה באל המשולבת עם העשייה היהודית היא מרשם בטוח לגאולה וניצחון.
4. ישראל שייכת ליהודים – ישראל היא המולדת האקסלוסיבית של היהודים. אלו שאינם יהודים רשאים לגור במדינה היהודית רק אם יקבלו באופן מוחלט את הריבונות היהודית ואת תנאי התורה הבסיסיים. זו הסיבה בגינה הערבים העוינים חייבים ללכת!.
5. אין כניעה של המולדת היהודית לערבים - ישראל אינה נכס דלא-ניידי הניתן למכירה לכל המרבה במחיר ואין לאף אחד את הזכות להיכנע לידי הטרוריסט האלים ביותר. ישראל היא המולדת ההיסטורית והתנכית של כל העם היהודי. לאף יהודי לא עומדת הזכות לנטוש את הזכות הזו שניתנה מלידה שייכת לכל היהודים ולדורות הבאים.
6. אהבת ישראל והיהודים – אל תעמוד באפס מעשה - יהודים מעבר לים יכולים לפעול ברמה הלאומית, למען הצלת בני ערובה או שבויים יהודים או ללחום עבור ביטחונם של היהודים בישראל שהפכו למטרה מפאת יהדותם".¹⁰⁴

בנוסף על כך, מציע האתר למבקרים בו להתעדכן מעת לעת בפרשנויות ובהשקפות על סוגיות שהועלו על-ידי מנהיגי הארגון בעבר ועל-ידי אישים שונים, תגובות על אירועים בישראל ובארה"ב וכן להתעדכן בפעילויות הארגון ברחבי העולם.

ארגון "החזבאללה", מציג באמצעות הכותרת- "חזבאללה: זהות ויעדים", את העקרונות לפיהם מונחה הארגון - "החזבאללה הוא תנועת מאבק איסלאמית. הופעתה מבוססת על עירוב אידיאולוגי, חברתי, פוליטי וכלכלי, בתוך הקשר לבנוני-איסלאמי. כתוצאה מרקע זה, עברו על הארגון רגעים מכריעים בהיסטוריה שלו, כאשר אחד מהם הוא הפלישה הציונית אל לבנון בשנת 1982. צומת זו האיצה את הנוכחות והקיום של ארגון החזבאללה כתנועת מאבק המסונפת אל המאבק הממושך והמורכב עם האויב

¹⁰³ <http://www.csrp.org/history.htm>

¹⁰⁴ <http://www.kahane.org/philosophy.htm>

הציוני. הכיבוש הציוני של האדמות הערביות ככלל והלבנוניות בפרט, הוא שהביא לייסוד הזהות של החזבאללה כתנועת מאבק הפועלת כנגד האויב הציוני. לכך ניתן להוסיף את האידיאלים החברתיים-כלכליים-פוליטיים-תרבותיים של ה-Shia בלבנון. גורם חשוב נוסף הנו, היותה של תנועת החזבאללה מונחית על-ידי חזון אוניברסלי של הקמת חברה איסלאמית עולמית, המבוססת על החוק האיסלאמי. ראיית עולם זו הושתתה על תורתו של אייטולה חומייני, מנהיג המהפכה האיסלאמית באיראן, שהיה גם המנהיג הרוחני העליון של חזבאללה עד מותו ב-1989. המהפכנות יישמה בצורה כללית גם את ביטויי האיסלאם כנגד המערב – "השטן הגדול", היהירות, הצביעות והדיכוי. הקשרים הדתיים והאידיאולוגיים והתמיכה של איראן בחזבאללה הם שהאיצו את הפיכת "חזבאללה" לאחת מתנועות המאבק המובילות כנגד האויב הציוני. ההתנגדות האיסלאמית כוונה לפגיעה ישירה באויב הציוני ובהכרחו לסגת. "חזבאללה" אינו מכיר בקיומה של "ישראל", והלגיטימציה למלחמתו בה מבוססת על אידיאלים דתיים. על רקע זה, ניתן למצוא את הסיסמא של "שחרור ירושלים" בין האידיאלים שמדגיש הארגון. אידיאל אחר של ההתנגדות האיסלאמית הוא ייסודה של ממשלה איסלאמית כלל-עולמית.

הארגון רואה עצמו כמחויב להציג את התמונה האמיתית של האיסלאם. האיסלאם מוצג כדת השואפת להשגת צדק והמגנה על זכויות האדם. לטענת הארגון, סוג האיסלאם אליו הוא חותר הוא הסוג ה"מתורבת"... המרוחק משימוש באלימות וכפייה מכל סוג שהוא, ויעדו הוא להבטיח שלום וצדק עבור האנושות כולה, ללא כל התחשבות בגזע או דת. "החזבאללה" אינו מחפש ליישם את האיסלאם באופן כוחני, אלא באמצעות הפוליטיקה ותוך חתירה לשלום, המעניקים את ההזדמנות לרוב לקבל זאת או שמא לסרב".¹⁰⁵

פעילות שכיחה שמציעים אתרי הטרור למבקריהם היא שיטוט אל אתרים אחרים באמצעות קישורים (LINKS) הנמצאים באתר. לגולש, מוצעים אתרים בעלי קרבה אידיאולוגית לארגון, כמו אתרי עיתונות או אתרי ארגונים המפגינים סולידריות עמו.¹⁰⁶ ניתן לראות כי לצד המחייבות לבסיס האידיאולוגי עליו נשען מאבקם של ארגוני הטרור, שימש המאבק גם כמנוף להשגת נכסים פוליטיים. ובאופן דומה, הפעילות כנגד האויב משמשת כמנוף לגיוס תמיכה עממית לתנועה ולאידאולוגיות עליהן מושתתות קבוצות אלו. האידיאולוגיה של ארגוני הטרור, כפי שהנה מוצגת על-ידם באתרי האינטרנט שהקימו, מגדירה למעשה את האופן בו תופסים חברי הקבוצה את העולם שסביבם. כלומר, האידיאולוגיה של קבוצות הטרור מנסה להדגיש את ה"אנחנו" מול ה"הם" - את אויביו של הארגון ומולם את אלו החפים מפשע או מאשמה.

¹⁰⁵ http://www.hizbollah.org/english/frames/index_eg.htm

¹⁰⁶ ויימן וצפתי, שם, עמ' 57.

3.3 - האינטרנט ככלי אינפורמטיבי ותעמולתי

העלות הזולה ופוטנציאל הגישה הנרחב עבור מיליוני בני-אדם, מאפשר לקבוצות המחאה להציג את תעמולתן באמצעות סיפוק אינפורמציה אודות עמדותיהן לקהלים הפוקדים את אתרן.¹⁰⁷ ככלל, בנויים האתרים על בסיס תבניות דומות וחופפות במידה רבה. בחרתי לאפיין את התבניות הללו בצורה הבאה:

א. אינפורמציה אודות הארגון

האינפורמציה השכיחה ביותר המוצגת באתרי הטרור, כוללת מידע על ההיסטוריה של הארגון וביוגרפיות של מנהיגיו או של אישים בולטים. מרבית האתרים שנותחו במחקר הנוכחי מרחיבים בסקירת ההיסטוריה של הארגון, הרקע להקמתו, פעילויות בולטות בעבר ודרך התפתחותו. כמו כן, ניתן לראות כי ארגונים לאומיים, בדלניים או טריטוריאליים, נוטים להרבות בהצגת מפות של השטח הקשור לפעילותו של הארגון. כך למשל, באתר הזאפטיסטי מופיעה מפה על חבל צ'יאפס ואינפורמציה עליו, ובאתר הטאמילי מופיע מידע היסטורי על יצירתה של סרי-לנקה, המלווה במפה גיאוגרפית המתארת את שטחה ואת השטח בו מעונינים הטאמילים להקים מדינה עצמאית.¹⁰⁸ ביתר האתרים הנחקרים לא מופיעות מפות שטח מעין אלו. ישנם מקרב הארגונים, כאלו הנוהגים להציג בעמוד הפותח של האתר את סמלי הארגון. כמה מן האתרים, דוגמת "כהנא חי", אף מציעים למבקרים את האפשרות "להוריד" את הסמלים הללו. אף שרוב אתרי האינטרנט נוטים להסתיר את האופי האלים של ארגוני הטרור ומדגישים את אופיו רודף השלום, לכאורה, של הארגון, אין הדבר בא לידי ביטוי בסמלי הארגונים. ניתן לראות בבירור, כי בסמלים המופיעים בעמודי הבית של האתרים מופיעים דווקא כלי נשק או סממנים אחרים המעידים על שימוש בכוח ואלמות. באופן זה, מציג ארגון החזבאללה באתר ה-moqawama.org סכין הנוטפת דם ואילו באתר ה-hisbollah.org מוצג רובה. "הנתיב הזוהר" מציג לוחמים רעולי פנים האוחזים בכלי נשק, באתר ה-ELN מונף רובה ופטיש המוצלב עם סכין, באתר "כהנא חי" מופיע סמל האגרוף המונף, ובאתר הטאמילי שעון מתקתק על רקע מפת חבל הארץ.

ממבט כולל ניתן לראות, כי ארגוני הטרור מבצעים פנייה אל מספר קהלים שונים: קהל התומכים, דעת הקהל הבינלאומית וקהל הגולשים. קהל היעד הראשון (אל יתר הקהלים תובא התייחסות בהמשך הפרק) אליו מבוצעת הפנייה הוא קהל התומכים. זאת אפשר ללמוד מן מגוון המוצרים הרב אותם מציעים האתרים המוצעים לתומכים ולמעריצים: סטיקרים, חולצות מודפסות, דגלים וקלטות ווידאו ואודיו. גם הסיסמאות באתרים אלו, דוגמת הסיסמאות של ארגון החזבאללה, תנועת "כהנא חי" והנתיב הזוהר שהוצגו בפרק הקודם, מרבות לפנות ומיועדות אל קהל התומכים.¹⁰⁹ יתר על כן, אופיו הממוסחר של האינטרנט בא לידי ביטוי באופן מובהק וגלוי בנטייתם של מרבית אתרי הטרור להציע לרכוש חומרים דרך הרשת, באמצעות כרטיסי אשראי – כך מציע "הנתיב הזוהר" אפשרות לרכוש סרטי וידאו, חולצות, ספרים, דגלים וכרזות הארגון, ארגון "כהנא חי" מעמיד לרשות קהל המבקרים מרכז קניות וגלריית תמונות, וארגון החזבאללה מציע לגולשים את האפשרות לצפות בווידאו קליפים אודות פעולותיו שלו והאגרסיביות הרבה של האויב הציוני.¹¹⁰

¹⁰⁷ Kushner, H., *OP. CIT*, p. 214.

¹⁰⁸ ויימן וצפתי, שם, עמ' 51.

¹⁰⁹ שם, עמ' 56.

¹¹⁰ http://www.moqawama.tv/page2/f_gallery.htm

ויימן וצפתי, שם, עמ' 52-53.

ב. אינפורמציה אודות מטרות פוליטיות

ארגוני טרור רבים אף נוטים לספק אינפורמציה על המטרות הפוליטיות של הארגון, מידע אקטואלי ואודותיו, וכן נוהגים להציג את עצמם בפני העולם הרחב. למרות הדמיון בין "אידיאולוגיה" (בה עסקתי בפרק השני) ו"מטרות פוליטיות", בחרתי להקדיש לסוגיית המטרות הפוליטיות פרק נפרד. לתפיסתי, בעוד אידיאולוגיה מתייחסת אל הבסיס הרעיוני עליו מושתתת פעילותו של הארגון, מטרות פוליטיות הן ספציפיות יותר, וייחודיות לכל ארגון וארגון. גם כך, אני מודעת לכך, שניתן למצוא נקודות ממשק בין השניים.

התפיסה עליה מושתת מחקר זה, על פיה טרור הוא כלי להשגת מטרות פוליטיות, באה לידי ביטוי בהתעקשות ארגוני הטרור לציין יעדים ספציפיים אל מולם הם מפנים את משאביהם.

כך לדוגמה טוען האתר הזאפטיסטי –

"אנו תוצר של 500 שנות מאבק... הריבונות הלאומית הנה הכרחית ושוכנת בקרב העם כבר מבראשית. כל כוח פוליטי נובע מן העם ומטרתו לסייע לעם... לעם ישנה באופן תמידי הזכות לשנות ולהתאים את צורת משטרם, באופן שאין להגבילו. לפיכך, לפי חוקתנו והצהרת המלחמה, אנו מבקשים שכוחות אחרים של האומה יחזירו את הלגיטימציה ויציבותה על-ידי הפלת הדיקטטורה. אנו מבקשים בנוסף מן הארגונים הבינלאומיים והצלב האדום, לשמור ולווסת את קורבנותינו, כך שמאמצנו יצאו אל הפועל באותה עת בה נגן על האוכלוסייה האזרחית. אנו מעצבים את ה-EZLN כזרוע החמושה של מאבקנו לשחרור לאומי, חורטים על דגלנו את אותיותיו ונושאים אותו אל תוך המאבק".¹¹¹ ניתן לראות כי צבא השחרור הזאפטיסטי קורא לעמים מדוכאים נוספים להצטרף אל שורותיו על מנת לממש את תביעתו, ומזמין את כולם להצטרף אל המאמצים והמשימות הנדרשות תחת הכותרת - "דמוקרטיה! שחרור! צדק!".¹¹² "זוהי גם שעתו של העם האינדיאני במקסיקו. אנו קוראים להם, וביחד, ביכולתנו להמשיך במאבק למען השגת הזכויות שההיסטוריה, ההגיון והאמת נתנו לנו".¹¹³

ניתן לראות, כי בדרך זו קורא הארגון אל העם האינדיאני להצטרף למאבק.

באתר, מוצגת ההצהרה הראשונה במספר של "צבא השחרור הזאפטיסטי", שבה מנוסחות מטרותיו הפוליטיות-צבאיות של הארגון, כדלקמן:

"ראשית, קידום הון המדינה, התגברות על הצבא המקסיקני הפדרלי, הגנה על האוכלוסייה האזרחית ומתן הזכות החופשית לבחור באופן דמוקרטי את רשויות שלטונם. זאת יוענק לעם באזורים המשוחררים. שנית, מתן כבוד לחיי האסירים והסגרת כל הפצועים לידי ארגון הצלב האדום הבינלאומי. שלישית, יזימת פסק דין/שיפוט כנגד כל חיילי הצבא הפדרלי המקסיקני והמשטרה הפוליטית שקיבלה מימון ואימון מגורמים זרים, המואשמים בהיותם בוגדים במדינה וכנגד כל אלו שדיכאו והתייחסו באופן מחפיר אל האוכלוסייה האזרחית, שדדו וגנבו מבני-אדם חסרי ישע. רביעית, יצירת כוחות חדשים של כל אלו מבין המקסיקנים המראים עניין בהצטרפות אל המאבק, כולל אלו שהשתייכו אל חיילי האויב אך הבטיחו לקבל פקודות מהמפקד הכללי של צבא השחרור הזאפטיסטי. חמישית, אנו קוראים לכניעה

¹¹¹ <http://www.ezln.org/&prev>

¹¹² <http://www.ezln.org/&prev>

¹¹³ <http://www.ezln.org/&prev>

ללא תנאי של מפקדת האויב לפני שנתחיל בקרב הכולל אובדן חיים. שישיית, הפסקה מיידית של גזילת משאבינו הטבעיים באזורים הנשלטים על-ידי ה-EZLN".¹¹⁴

צבא השחרור הזאפטיסטי מביע תמיכה באוכלוסייה האזרחית וכמטרתו הפוליטית הראשונה במספר, הוא מציג בראש ובראשונה את ההכרחיות בשיקום החוקיות, הסדר, הלגיטימציה והריבונות הלאומית. באמצעי המאבק, רואה הארגון את הכלי ליצירת מעבר לאומי אל ממשל דמוקרטי, המאופיין בהפרדת המערכת המפלגתית מן הממשל, רפורמה בבחירות במובן קיומן של בחירות נקיות, לגיטימציה ושוויון.¹¹⁵ מתן אפשרות להשתתפותם של גורמים לא-ממשלתיים, הכרה בכל הלאומים, האזורים, והכוחות הפוליטיים המקומיים. יצירת גוף מחוקק חדש וחוקה חדשה וכן הכרה בכל הקבוצות השונות ובזכותן לאוטונומיה אזרחית. ככלל, רואה עצמו הארגון כגורם לאומי משחרר על אדמת מקסיקו וקורא ליצירתה של "חברה אזרחית בינלאומית בעלת יכולת נידוד וגיוס במקסיקו ובכל רחבי העולם".¹¹⁶ כמו כן, דורש הארגון כי, "ממשלת מקסיקו תשנה מהלכיה ותמלא את השאיפה להכרה בזכויות האזרחים המקומיים ובתרבותם". האלימות מובלעת והיא המוצא האחרון.¹¹⁷

"נמרי השחרור הטאמיליים" מעלים באתרם את הטענה לפיה, המאבק הפוליטי הטאמילי נהפך לרדיקלי ביותר לצד היווצרותה של תנועת המרי (LTTE) בשנת 1972.¹¹⁸ היתה זו הפעם הראשונה בהיסטוריה של העם הטאמילי, שבה הופיעה תנועת גרילה חמושה על מנת ללחום למען זכויותיה הפוליטיות של האומה הטאמילית, ולהתעמת עם האלימות המדינתית על-ידי נקיטת התנגדות עיקשת. עם הופעת התנועה, הפך מאבק חמוש זה לממוסד והוגדר כמאבק פוליטי של העם הטאמילי.¹¹⁹

על רקע הצמיחה המהירה בתחושת חוסר הביטחון של העם הטאמילי, ייסדו מנהיגיו הפוליטיים את החזית המאוחדת לשחרור טאמיל, בשנת 1976, שמטרתה ויעדיה הבסיסיים היו –

"בנייה מחודשת של מדינה טאמילית חופשית, ריבונית, חילונית וסוציאליסטית, אשר מבוססת על הזכות להגדרה עצמית, זכות מולדת בכל אומה באשר היא, זאת במטרה לשמור על קיומה הממשי של האומה הטאמילית בארץ זו".¹²⁰ בשנת 1977, בעת הבחירות הכלליות, פנתה המפלגה הפוליטית הטאמילית (TULP) אל העם הטאמילי במטרה לקבל ממנו מנדט לייסוד מדינה עצמאית עבורם - "האומה הטאמילית חייבת לקבל החלטה באשר לייסוד ריבונותה במולדתה על בסיס של הגדרה עצמית... נמרי השחרור הטאמילים יביאו את החוקה לכדי פעולה הן על-ידי אמצעי שלום או על-ידי פעולה ישירה של מאבק".¹²¹

הצהרתם המפורשת של נמרי השחרור הטאמילים הדגישה את ראייתם את מאבקו של העם כבעל טבע חוקי – "אנו תנועת שחרור שנאלצה למצוא מקום מפלט בכוח הזרוע, הואיל וכל כוחות ההגיון האחרים נכשלו לשכנע בזה אחר זה את ממשלת סרי-לנקה בעבר. בנוסף, תחת תנאי דיכוי לאומי והעצמת הטרור המדיני כנגד עמנו, הדרישה למדינה נפרדת נעשתה לביטוי הלוגי היחידי של העם הטאמילי המדוכא.

¹¹⁴ <http://translate.google.com/translate?hl=en&sl=es&u=http://www.ezln.org/&prev>

¹¹⁵ <http://translate.google.com/translate>
<http://www.ezln.org/&prev>

¹¹⁶ <http://translate.google.com/translate>
<http://www.ezln.org/&prev=/search>

¹¹⁷ <http://translate.google.com/translate>
<http://www.ezln.org/&prev>

¹¹⁸ http://www.eelam.com/introduction/eelam_demand.html#RTFToC3

¹¹⁹ <http://www.eelam.org>

¹²⁰ http://www.eelam.com/introduction/eelam_demand.html

¹²¹ http://www.eelam.com/introduction/eelam_demand.html

מאבקנו החמוש מהווה ביטוי לוגי של פרסומנו הפומבי".¹²² ה-LTTE רואים עצמם כתנועת השחרור של העם הטאמילי - "אנו ארגון לאומי ליברלי. אנו לוחמים למען שחרורו של עמנו וכנגד הטיראן הגזעני, כנגד כיבוש צבאי וכנגד מדינת הטרור. למאבקנו ישנו יעד פוליטי לגיטימי המבוסס על הזכות להגדרה עצמית. אנו לא טרוריסטים, אנו לא מטורפים נפשית המבצעים מעשי אלימות מתוך גזענות ופנאטיות דתית".¹²³

גם על-פי האתר של הארגון הקולומביאני ה-ELN, הגורם שהעניק את הדחיפה לעליית תנועת הגרילה והמאבק המהפכני החמוש, הוא מורכבותה של המציאות החברתית-הפוליטית-הכלכלית-והחוקית, לצד הזדמנויות החיים שנמנעו מרוב העם הקולומביאני.

"אין זו תוצאת שאיפה או מניע אינדיבידואלי, כפי שהיה מגדיר זאת המעמד השליט בקולומביה. אלא, שורשים היסטוריים וחברתיים עמוקים הם אלו הקוראים לשינוי החברה הקולומביאנית. התנהגות הממשלה, שניהלה מלחמה כנגד העם, היא שסגרה את האפשרויות לשימוש באמצעים בלתי-אלימים.¹²⁴ היתה זו האלימות של העליונים על התחתונים שהובילה לעלייתו של צבא השחרור הלאומי הקולומביאני".¹²⁵

לפי דברי הארגון, מטרתו הפוליטית היא –

"ליצור ממשל דמוקרטי חדש הכולל השתתפות של כל הארגונים החברתיים, המפלגות הפוליטיות השונות וכוחות פעילים נוספים, שבהם לגורמים המהפכניים ישנו התפקיד המנהיגותי המוביל. השאיפה היא ליצור גוף שיפטי שיקדם את האזרחות ויעניש על שחיתות ופשעים כנגד האנושות. ה-ELN פועל על-פי חוש פטריוטי של ריבונות, הגדרה לאומית עצמית ועצמאות, כנגד ארה"ב וכוחות אימפריאליים נוספים דוגמת איגודים על-לאומיים".¹²⁶ מנהיג הארגון, אנטוניו גרסיה, מציג אותו כ"גוף עבור הקולומביאנים החדשים שגורשו ממדינתם, מן המערכת הכלכלית ואי הצדק החברתי שנוצר בה. אנו ארגון שנולד מקרב אותם אנשים ואנו לוחמים במטרה לבנות סדר פוליטי-כלכלי בקולומביה. מדינה שבה גירוש פוליטי אינו קיים עוד והיכן שניתן לפתור בעיות, דרך השתתפותה של רוב רובה של האוכלוסייה".¹²⁷

ה-ELN מנסח את זווית ראייתו לגבי הקונפליקט כך –

"באופן פרדוכסלי, מלחמה על כל האכזריות בה והכאב, היא האמצעי היחיד האפשרי שביכולתו לשבור את שלטון הטרור של בעלי העוצמה על החלשים. אולם מלחמה, מהפכה מלחמתית, הנה בעלת ממד פוליטי-אנושי שיעדו לבנות מחדש חלומות ותקוות של מיליוני גברים ונשים שגורשו, נרצחו ונוצלו באכזריות על-ידי מערכת פוליטית וחברתית שנכפתה מצד הכוחות הפוליטיים-כלכליים השולטים. עובדה זו מובילה למערכת יחסים פרדוכסלית בין מלחמה ושלום. לעשות מלחמה במטרה להשיג שלום עם צדק חברתי היא התמצית".¹²⁸

התנועה מפיצה במצעה הפוליטי מסרים רבים של שלום - "ולמרות שאין מי שטוען כי תהליך השלום מתקדם באופן חלק, רוב הצופים בו בקולומביה מסכימים כי הוא נע קדימה ורצוי להקדיש לו תמיכה מרובה".¹²⁹ "על מנת להגן על האזרחים, חובה לעצור את המלחמה המלוכלכת מייד!".¹³⁰ כמו כן, מצדד

¹²² <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹²³ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹²⁴ http://www.web.net/eln/ELN/our_colombia.html

¹²⁵ http://www.web.net/eln/ELN/our_colombia.html

¹²⁶ http://www.web.net/eln/Peace/Political_Solution.html

¹²⁷ <http://www.web.net/eln/News/Interview.html>

¹²⁸ http://www.web.net/eln/Peace/Political_Solution.html

¹²⁹ <http://www.web.net/eln/Corruption/collaboration.html>

הארגון בהשתתפותה של הקהילה הבינלאומית בגיבוש תהליך השלום, זאת מתוך היותה מורכבת מ"דמויות פוליטיות שמשיתן ההכרחית תהיה להגן על התהליך יותר ממדינתנו".¹³¹

ארגון "החזבאללה" רואה בהתנגדותו העממית החמושה כנגד האויבים הסחטנים, כתופעה מוכרת בהיסטוריה של כל העמים, ומתאר בלשון ציורית את המהלכים שהביאו לגיבוש עמדותיו הפוליטיות. משמעות המונח "התנגדות העם" היא, כי העם הוא שעושה שימוש בהתנגדות חמושה על מנת להתמודד מול אויביו".¹³² לדבריו, "ההתנגדות הלבנונית, שהעלתה הערצה עמוקה והמריצה רגשות, היא התופעה והאירוע הגדול ביותר בהיסטוריה של הקונפליקט היהודי ערבי".¹³³

את משימותיו נוטה הארגון לתאר בלשון ציורית –

"האויב הישראלי הנחית את מהלומת המלחמה בלבנון ביוני 1982, ולאחר יותר מחודשיים של קרבות אכזריים חדרו אל תוך לב הבירה הלבנונית, מכריחים את הפלסטינים לפנות את המדינה. תחת צלו של הכיבוש הדכאני הישראלי וכנגד דממת המוות הערבית, ההתנגדות הלבנונית העממית (מאוחר יותר כונתה "ההתנגדות האיסלאמית"), עלתה כמו זריחת השחר לאחר לילה ארוך. לאחר זמן קצר, הצליחה החזית להשיג ניצחונות מרשימים רבים שהביאו ממצב של בלבול, תשישות וגרימת סבל, אל מצב של גיבוש סדקים פוליטיים ולידי ישות אחת. החל מנקודה זו ואילך, עלתה השאלה בנוגע ליעדי ההתנגדות וזכותה של האוכלוסייה האזרחית לשאת נשק... האתגר העיקרי עמו מתמודדים הערבים כיום, הוא עמידה נוכח הכיבוש והפעולות האכזריות של האויב הציוני".¹³⁴

לפי הארגון, מאז נסיגת הכוחות "הישראליים" משטחה של לבנון ב-1985, משימות המיליציה היו לאייש את עמדות קו החזית תחת שליטה "ישראלית" ישירה, על מנת למנוע התנגדות עקב החדירות מאזור הכיבוש. כמו כן טוען הארגון כי "התוקפנות הישראלית לא צריכה להיות ללא עונש כאילו דבר לא קרה. על בסיס החוק הבינלאומי הכללי בלבנון, יש להמשיך ולדרוש את הוצאתה לפועל של החלטת 425, ובה בעת, לתעד כל נזק הנעשה בידי "ישראל" בלבנון מאז 1948 עד לימינו אנו. יש צורך לתעד את כל הנזקים, גניבת הרכוש התרבותי ורשימה של כל בעלי המום והקדושים המעונים. כמו כן, יש להעריך את כמות הגניבה המאורגנת של משאבי הטבע הלבנונים, כמו מים וקרקע, מאז 1978, במטרה להגיש תביעות משפטיות כנגד "ישראל".¹³⁵

ניתן לראות כי, ארגון החזבאללה מפליג בטיעוני הצדקת קיומה של ההתנגדות העממית ומייחסה בעיקר אל החוק הבינלאומי, מתוך הטיעון כי, "אם נבחן בתשומת לב מרבית את החוק הבינלאומי, נמצא כי אין כל מניעה עבור אזרחי השטחים הכבושים מלפתוח בפעילויות התנגדות, הן חמושות והן לא חמושות".¹³⁶

במקביל, חלק נכבד מאתר החזבאללה מתמקד בפעילות הישראלית - טרוריות ישראליות - מזווית ראייתו של הארגון - "אנו רואים את הסכנה מ"ישראל" בהמשכיות התוקפנות על מדינת לבנון מאז 1984, נגד קיומה של לבנון כמדינה ריבונית ועצמאית, הנהנית מחברות במגוון ארגונים אזוריים ועולמיים".¹³⁷

¹³⁰ http://www.web.net/el/Peace/Political_Solution.html

¹³¹ http://www.web.net/el/Peace/Political_Solution.html

¹³² http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹³³ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹³⁴ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹³⁵ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹³⁶ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹³⁷ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

האתר של תנועת "כהנא חי" שונה מבחינת האינפורמציה המוצגת בו מיתר האתרים שהוצגו לעיל. האתר מספק אינפורמציה אודותיו, על רקע ביוגרפיות של מנהיגיו - כך לדוגמא בביוגרפיה של הרב מאיר כהנא ז"ל, מוצגת משנתה של תנועת כ"ך, כפלטפורמה הקוראת לגירוש האוכלוסייה הערבית העוינת מתוך תחומי ישראל, סיפוח השטחים והזכות להתיישבות אולטימטיבית יהודית בישראל. "כהנא האמין שיישוב הקרקע מבלי לגרש את האוכלוסייה הערבית העוינת ממנה לא יהיה יעיל. הוא חזה אוטונומיה ונסיגה הרבה לפני חתימת הליכוד על הסכמי קמפ-דיוויד ולפני שחשבו בכלל על הצהרת העקרונות של אוסלו".¹³⁸ ביוגרפיה נוספת המבטאת את הלכי רוחה של התנועה, המוצגת באתר, היא זו של בנימין זאב כהנא ז"ל, אשר פרשתו "דרכה של תורה"¹³⁹ מפורסמת כבשגרה באתר.

מבחינת התכנים נראה כי, רובו הניכר של האתר מיוחס ל"פרשנות מיהודה"¹⁴⁰ המבטאת את זווית ראייתה של תנועת "כהנא חי" לגבי אירועים אקטואליים שבשגרה -

"בתאריך ה- 19.5.2002 פורסמה הכותרת הבאה באתר: "ישראל מענישה רוצחים על-ידי תשלום כל ההוצאות של חופשה במקום שטוף שמש". תגובתה הסרקסטית של תנועת כהנא על כך: "הידד לליברליזם! ממצאי החוק הישראלי הציגו גישה חדשה לחלוטין של מניעה וענישת רוצחים: חופשה!. ייתכן כי דבר זה יהפוך את הטרור ה"פלסטיני" למאמץ בינלאומי. חס ולח באוזבקיסטאן? בואו לישראל, רצחו יהודים וקבלו חופשה בחינם".¹⁴¹

בהשוואה לאתרים שהוצגו לעיל, מבטא האתר שהקים ארגון "הנתיב הזוהר" את מטרותיו הפוליטיות באופן הברור ביותר -

"מההפכה שעלתה מתוך העם הפרואני העמידה איום גדול לתוכניות ארה"ב לגבי סדר עולמי חדש.¹⁴² מלחמת העם התפתחה במשך 16 שנים, ועדיין המאבק ניצב מול אתגרים חדשים - הרגע הקריטי ביותר בהיסטוריה - שבו כל מה שלחם העם הפרואני עבורו מוטל על הכף. מתוך הקשר מעצרו של דר' גוזמן וקשיים אחרים, נוצר קו פוליטי הקורא לעם לסיים או לדחות את המלחמה וללחום למען "שיחות שלום" עם המשטר הפרואני. ה- CSRP דחתה את ההצעה, נשבעה להלחם כנגדה והמשיכה להוביל מאבק חמוש. המפלגות והארגונים המאואיסטים של התנועה המהפכנית האינטרנציונלית, קראו לאנשי העולם ליטול חלק במאבק להגנת מלחמת העם בפרו ולתמיכה בארגון במאבקו".¹⁴³

עקרון האחדות שעליו מושתת תפיסת העולם של ה- CSRP מבוטא בצורה הבאה:

"מלחמת העם בפרו היא חשובה במיוחד לכל העמים המדוכאים בעולם כולו. מהפכה זו, המובלת על-ידי המפלגה הקומוניסטית בפרו (המוכרת כ"נתיב הזוהר") פועלת להיווצרותה של חברה רדיקלית חדשה. בכבשן הזוהר של מלחמת העם, כל אספקט של הסדר החברתי הישן מאותגר - החל מניצולם ודיכויים של הפועלים והאיכרים, דרך גזענות וכלה בדיכוי נשים. אנו, בוועדה לתמיכה במהפכה בפרו מכירים באחריותנו לבנות תמיכה פוליטית לשם כך".¹⁴⁴

¹³⁸ <http://www.kahane.org/biography.html>

¹³⁹ <http://www.kahane.org/hebrew/>

¹⁴⁰ <http://www.kahane.org/daily1.htm>

¹⁴¹ <http://www.kahane.org/cgi-bin/frame.pl?loc=http://www.judea.org/daily1.htm>

¹⁴² <http://www.csrp.org/history.htm>

¹⁴³ <http://www.csrp.org/history.htm>

¹⁴⁴ <http://www.csrp.org/point.htm>

מטרתנו היא לבנות ארגון לאומי במטרה להשיג את היעדים הבסיסיים הבאים :

1. פיתוח תמיכה פוליטית בעממיות מלחמת העם בפרו, המובלת על-ידי המפלגה הקומוניסטית בפרו.
2. הפצה והסברה של כתבי המפלגה הקומוניסטית בפרו וחומרים נוספים שיסייעו לאנשים להבין על מה נסובה למעשה המהפכה, תוך התנגדות לחשיפת שקרים והוצאת דיבה על המהפכה.
3. חשיפה וארגון של אופוזיציה רחבה כנגד הטרור המבוצע כנגד המהפכה והעם הפרואני.
4. חשיפה וארגון של אופוזיציה מסיבית כנגד ההתערבות הזרה בפרו - בעיקר ובמיוחד ארה"ב.¹⁴⁵

במרבית האתרים שהוצגו לעיל, עולה כי מפעיליהם עשו ניסיון לפנות אל שני סוגי קהלי יעד נוספים - דעת הקהל הבינלאומית ואל קהל הגולשים אשר אינם מעורים ומעורבים בסכסוך. ניתן ללמוד על כך מבחירתם של כתבי האתר למסור מידע בסיסי על הארגון, לתאר בהרחבה את הרקע ההיסטורי להקמתו, יעדיו הפוליטיים, וכן בעצם השימוש בשפה האנגלית בנוסף על השפה המקומית של תומכי הארגון. חשוב לציין כי לעיתים, נעשה השימוש בשפות זרות נוספות על מנת להגיע אל קהל יעד רחב יותר. דוגמא לכך ניתן למצוא באתר הזאפטיסטי, בו מוצע מידע בשפה האנגלית, הספרדית, הפורטוגזית והאיטלקית.^{146, 147}

ג. סוגיות בהן עוסקים הארגונים

מבחינת הנושאים המוצגים באתרים עולה, כי שלוש סוגיות מקבילות מחברות בין אתרי האינטרנט של תנועות הטרור - סוגיית האסירים הפוליטיים, סוגיית חופש הביטוי וכן סוגיית המעצרים הפוליטיים. מגמה זו מפתיעה למדי, הואיל ומניעיהן של התנועות הללו אינם זהים ומקורן מתרבויות ומאזורים גיאוגרפיים שונים ברחבי העולם.¹⁴⁸

סוגיית האסירים הפוליטיים והמעצרים הפוליטיים - אתר ה- ELN הקולומביאני, מדגיש כי "כיום ישנם יותר מ-40,000 נפש הכלואים בבתי הכלא בקולומביה. הם אסירים ש-20% מתוכם לא הועמדו לדין. רבים מהם נמצאים בכלא ללא סיבה מוצדקת. הם נחטפו והואיל ונשלל מהם החופש ללא סיבה. בנוסף, הממשלה גובה ערבות גבוהה עבור שחרורם, כך שיש ביכולתנו לומר כי הממשלה הקולומביאנית מניבה רווח מכך".¹⁴⁹

"**צבא השחרור הזאפטיסטי**" נוגע הוא בסוגיית האסירים ודורש כי - "כל האסירים בבתי הכלא ישוחררו, מלבד מאלו האשמים ברצח, אונס ומנהיגי מבצעי הברחת הסמים".¹⁵⁰

ארגון "**הנתיב הזוהר**" מציין אף הוא בהרחבה את העובדה, כי בפרו ישנם יותר מ-4000 אסירים פוליטיים וקורא ל"הפסקת העינויים והניצול של האסירים הפוליטיים בפרו!"¹⁵¹

¹⁴⁵ <http://www.csrp.org/point.htm>

¹⁴⁶ ויימן וצפתי, שם, עמ' 56.

¹⁴⁷ <http://www.ezln.org> [translated]

¹⁴⁸ ויימן וצפתי, שם, עמ' 51.

¹⁴⁹ <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

¹⁵⁰ <http://www.ezln.org>

¹⁵¹ <http://www.csrp.org/alert.htm>

בנוסף ניתן לראות, כי אתר "כהנא חי" מגנה את המעצרים המנהליים, מציג מכתב למען שחרורו של ג'ונתן פולארד, אותו הוא מבקש מציבור הגולשים לשלוח ישירות אל נשיא ארה"ב, ואף מציג ראיונות שנערכו בעבר מן הכלא, עם בנימין זאב כהנא ז"ל, בנושאים פוליטיים שונים הנוגעים אל מדינת ישראל.¹⁵²

סוגיית חופש הביטוי - אתר ה-ELN מציין בהרחבה את נושא הפגיעה **בחופש הביטוי**¹⁵³ בקולומביה. כך לדוגמא - "ממשלת סאמפר מפעילה צנזורה ומהדקת את הפיקוח על התקשורת... יתרה מזאת, עיתונאים ביקורתיים הם קורבנות של מוות ועינויים... מדי שבוע יש התקפות על עיתון המפלגה הקומוניסטית".¹⁵⁴ "נמרי השחרור הטאמיליים" מעלים על הפרק את ההגבלות שהוטלו על חופש הביטוי על-ידי ממשלת סרי-לנקה וטוענים כי - "חברות אנושיות, הבנה אנושית, זכויות אנוש ותרבות, הם שהובאו לחזית על-ידי הטאמיליים. נמרי השחרור אינם מהססים להעניש את אלו שפועלים כנגד החירות. הם גם מבצעים תקיפות כנגד הסינהילים החמושים שהתיישבו באזור הטאמילי על-ידי ממשלת סרי-לנקה".¹⁵⁵ אתר "כהנא חי" מעלה אף הוא על הפרק את **סוגיית חופש הביטוי** וקורא לגולשים להתנגד לאיסור החוקי על פעילות הארגון בארה"ב ובישראל -

"המרץ את ממשלת ארה"ב לחדול מן המרדף אחר כהנא. אנו קוראים לכל האנשים המאמינים בחופש הביטוי ליצור קשר עם נציגיהם ולדרוש כי השמות "כ"ך" ו"כהנא חי" יוסרו מרשימת ארגוני הטרור של מחלקת המדינה האמריקאית, מאחר והם מעולם לא היו טרוריסטים. כמו כן, זרז את נציגך לפנות אל הרשויות למען יחדלו לרדוף אחר תומכי כהנא שפועלים להפצת משנתו. מדוע אין זה חוקי לחשוף את רעיונותיו של כהנא? דעות ורעיונות אינם פצצות וזהו נושא קלאסי של חופש ביטוי".¹⁵⁶

סוגיות נוספות - ארגון ה-ELN הקולומביאני:

1. הגנה על המשאבים הטבעיים.¹⁵⁷
  2. חשיבותן של הנשים עבור המהפכה.¹⁵⁸
  3. בעיית הסמים - "חייבים לטפל בבעיה מבפנים. סחר הסמים הוא סוג של קרב בכל קצוות המדינה. במטרה להשמיד את גידולי הסמים, חשוב לחפש אלטרנטיבות לאנשים המתפרנסים מכך. אנו מחשיבים נושא זה כמוסרי ביותר, הואיל וסחר בסמים הנו פשע כנגד האנושות".¹⁵⁹
- "צבא השחרור הזאפטיסטי":**

1. חשיבותן של הנשים עבור המהפכה - הנשים, לדברי הארגון, מהוות חלק מהותי מן המאבק המהפכני: "בנוסף ללקיחה בחשבון את מצב הנשים במקסיקו, תומכת המהפכה בדרישתן לשוויון וצדק".¹⁶⁰
- "נמרי השחרור הטאמיליים":**

1. בעיית הסמים - הארגון מדגיש את עמדתו כי מדיניותו היא, כי "סמים הם סכנה לאנושות ולפיכך כל מקור של סחר בהם צריך להיות מושמד עד יסוד".¹⁶¹

¹⁵² www.kahane.org/political/23.html#1100

¹⁵³ http://www.web.net/elN/Rights/abusers_promo.html

¹⁵⁴ ריימן וצפתי, שם, עמ' 51-52.

¹⁵⁵ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁵⁶ <http://www.kahane.org>

Appears in the bottom of the site's homepage under the title: "Email your U.S. representatives now!!!".

¹⁵⁷ http://www.web.net/elN/ELN/we_want.html

¹⁵⁸ <http://www.web.net/elN/ELN/heart.html>

¹⁵⁹ http://www.web.net/elN/Peace/Political_Solution.html

¹⁶⁰ <http://www.ezln.org>

¹⁶¹ <http://eelam.com/analysis/international.html>

מרכיב שכיח באתרי הטרור הם קומוניקטים של הארגון, נאומים וכתבים של מנהיגים. האתרים מביאים כלשונן הודעות רשמיות של הארגונים כפי שנשלחו לעיתונות כאשר המבקר יכול לדפדף בין ההודעות, לבחור הודעות על-פי תאריך וכדומה. **הזאפטיסטים** מציעים את הקומוניקטים ואף קוראים למשתמשים להעתיקם, לתרגמם, להדפיסם ולהפיצם: "הם עבודתם של המפקדה ואין לאתר כל זכויות יוצרים עליהם".¹⁶² בדומה לכך, גם "**הנתיב הזוהר**" מציע גישה לעלונים של דוברי הארגון - "כמעט כל המידע והחומרים של הארגון נגישים דרך הדואר האלקטרוני ומפורסמים הן בספרדית והן באנגלית",¹⁶³ ואילו אתר "**כהנא חי**", מציע פרשנות של פרשת השבוע מאת בנימין זאב כהנא והרב מאיר כהנא.¹⁶⁴

ד. שימוש בדיס-אינפורמציה, חוסר אינפורמציה ותעמולה

ארגוני הטרור נוטים לנצל את האינטרנט כדי להציג את האינפורמציה הרצויה להם תוך התעלמות מכזו העלולה להזיק להם. כך למשל נמנע האתר הקולומביאני של ארגון ה-ELN מלאזכר את נזקי פעולותיו ומנגד, מרבה לציין את הנפגעים הרבים מקרב כוחותיו - "התקיפה האחרונה של סיעתי הממשל מביאה את מספר בני-האדם שנטבחו, נכון לינואר 2001 ל-15 מתוך 170 קורבנות".¹⁶⁵ אתר הארגון אפוף במסרים של שלום ואי-אלימות וטוען כי אינו מבצע רציחות ולעולם לא יבצע זאת, הואיל ואין הוא מאמין במדיניות של רצח.¹⁶⁶ יחד עם זאת, המציאות על פני השטח כפי שמציין מכון המחקר של המרכז הבינתחומי בהרצליה (ICT), מציירת הלך דברים שונה. פעולות הארגון מאופיינות בחטיפתם של עובדים זרים מטעם תאגידים גדולים ואחזקתם למען דרישת כופר. הארגון מוציא אל הפועל תקיפות באופן תדיר כנגד תשתיות נפט, הוא משתמש בנשק הסחיטה וכן מפוצץ יעדים אמריקאים ועסקים זרים. הקבוצה מכריחה סוחרי סמים לשלם דמי חסות וכן תוקפת את מאמצי הממשל להשמיד קבוצות אלו.¹⁶⁷

גם ל"**נמרי השחרור הטאמילים**" (LTTE) עבר רווי באלימות. על-פי מכון המחקר של המרכז הבינתחומי, ה-LTTE הנה הקבוצה החזקה ביותר בסרי-לנקה אשר עושה שימוש בשיטות בלתי חוקיות למען גיוס כספים, רכישת כלי נשק ופרסום בפומבי של הסיבות לשאיפתה לייסד מדינה טאמילית עצמאית. הארגון שילב אסטרטגיה של שדה קרב יחד עם תוכנית טרוריסטית השמה לה למטרה, פגיעה באישי מפתח בממשל ובצבא, בכלכלה ובתשתיות הציבור. מחוץ לגבולותיה הריבוניים של סרי-לנקה, ביצעה הקבוצה מספר רציחות פוליטיות הכוללות מתקפת התאבדות כנגד נשיא סרי-לנקה בשנת 1993 וכנגד ראש הממשלה ההודי רגייב גנדי בשנת 1991. ה-LTTE פוצץ שתי משאיות נפץ במטרה לפגוע בכלכלת סרי-לנקה, האחת בבנק המרכזי בשנת 1996 והשניה במרכז המסחר העולמי-קולומבו בשנת 1997. כמו כן, תקף הארגון מספר אוניות במימי סרי-לנקה, שהכילו בתוכם סחורה זרה וכן תקף מטרות תשתיות כמו רכבות, אוטובוסים, מכליות נפט ותחנות כוח. המתודה המועדפת על הארגון הנה התקפת מתקני ממשל רגישים ונסיגה בטרם הגעת התגבורת.¹⁶⁸

¹⁶² ויימן וצפתי, שם, עמ' 52.

¹⁶³ <http://www.csrp.org/tech.htm>

¹⁶⁴ ויימן וצפתי, שם, עמ' 53.

¹⁶⁵ <http://www.web.net/eln/News/jan2001.html#New%20Massacres%20by%20Army-Backed%20Paramilitary>

¹⁶⁶ <http://www.web.net/eln/News/Interview.html>

¹⁶⁷ <http://www.ict.org.il/>

(ELN activity)

¹⁶⁸ <http://www.ict.org.il/>

(LTTE activity)

בתעמולתם המלחמתית, נוטים ארגוני הטרור באינטרנט, להגיש באופן עקבי את הצדק האבסולוטי שבמעשיהם, זאת לצד פשעי אויביהם. כך לדוגמה, נטען באתר "**הנתיב הזוהר**" כי:

"הממשל האמריקאי ואמצעי התקשורת בישרו כי הדברים משתפרים לאיטם בפרו. אולם, המשטר הפשיסטי הפוגימרי בפרו ממשיך לרצוח, לענות, ולנהוג בברוטליות באסירים פוליטיים...כיום, קיימים יותר מ- 4000 אסירים פוליטיים בפרו...השלטון הפוגימרי נוהג בברוטליות מכוונת...לכן, המפלגה הקומוניסטית בפרו תוסיף להמשיך להנהיג את ההמון המהפכני ותישא קדימה את מלחמתו של העם".¹⁶⁹

את אמצעי התקשורת הקונבנציונליים מאשים הארגון, באומרם כי - הפשעים שנעשו כנגד זכויות האדם אינם ממלאים במרכזיותם את הכותרות החדשותיות - "...אין זה מפתיע כי המדיה מכסה בעקביות את נושא המימון האמריקאי...ולא את הזוועות שבפרו".¹⁷⁰

"**נמרי השחרור הטאמילים**" טוענים כי - תעמולתה המלחמתית של ממשלת סרי-לנקה הביאה יתרון גדול לנמרי השחרור. לטענתם, העם הטאמילי יכול להבחין כיום במידת הפופולאריות שלו בקרב מדינות זרות, שכן ממשלת סרי-לנקה עושה שימוש בכל אמצעי התקשורת הפוטנציאליים העומדים לרשותה על מנת לפגוע בפופולריות של הטאמילים בקרב שאר העולם. צמיחת הפופולאריות, לדברי הארגון, הושפעה באופן ניכר על-ידי הממשלה. נמרי השחרור מאשימים את המשלה בהפעלת תעמולה חזקה בשטחו של האי באמצעות כלי התקשורת וגם בהפצת תעמולה אל קהלים נרחבים בכל רחבי העולם באמצעות רשת האינטרנט.¹⁷¹ בדף הפותח של האתר, טוענים נמרי השחרור כי מצד אחד השתמשה ממשלת סרי-לנקה בדיס-אינפורמציה בתעמולתה, כאשר - "סדר הגודל של הקונפליקט הופחת לכדי תופעה פשוטה של טרוריות. בפרספקטיבה של הממשל הסינהליסטי, ה-LTTE היא כנופיה קטנה צמאת-דם, מושחתת, טרוריסטית ואנארכיסטית...הקמפיין התעמולתי המונחה על-ידי ממשלת סרי-לנקה יעדו לשכנע את הקהילה העולמית כי המאבק הטאמילי הוא טרור".¹⁷² מצד שני, "הממשלה הפיצה בנוסף את הראייה, לפיה גם היא קורבן של תופעה דומה...ובאמצעים דיפלומטיים פעלה להפוך את הקונפליקט המקומי לכדי קונפליקט בסדר גודל עולמי". לדברי הארגון, דיס-אינפורמציה, מעין זה, כוון לערער את האמון במאבק הטאמילי...וכפי שביטאה זאת ממשלת סרי-לנקה, "מלחמה זו היא תרגיל לשלום ובעלת כוונות 'לשחרר את העם הטאמילי מייסורי הטרור'".¹⁷³ הארגון טוען כי בכך יצרה ממשלת סרי-לנקה תעמולה מוטעית, המאופיינת בבלבול בפוליטיקה הבינלאומית ובזירה הדיפלומטית לגבי המאבק הטאמילי באופן כללי והמאבק החמוש באופן פרטי. לפיכך, מעוניינים הטאמילים לפעול כנגד התעמולה השקרית של סרי-לנקה, לפיה המאבק הטאמילי הוא צורה של טרוריות, ולגרום לעולם להבין כי הקמפיין החמוש הוא אופן של מאבק פוליטי לגיטימי למען הגדרה עצמית.¹⁷⁴

גם ארגון ה-ELN גורס, כי הקבוצות הימניות והקפיטליסטים נהנים מיתרון רב במאמציהם לפגוע בלגיטימציה של מאבק השמאל לבניית עולם הוגן יותר. גורמים אלו ביצעו מניפולציה על דעת הקהל באמצעות שקרים רבים, תוך שימוש בדיס-אינפורמציה. דוגמה לכך, היא החתירה תחת הלגיטימציה של המהפכנים:

¹⁶⁹ <http://www.csrp.org/alert.htm>

¹⁷⁰ <http://www.csrp.org/alert.htm#vietnam>

¹⁷¹ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁷² http://www.eelam.com/freedom_struggle/ltte_publ/strug_for_just/introduc.html

¹⁷³ http://www.eelam.com/freedom_struggle/ltte_publ/strug_for_just/introduc.html

¹⁷⁴ http://www.eelam.com/freedom_struggle/ltte_publ/strug_for_just/introduc.html

"אנו, כמהפכנים, חייבים לייסד ויכוח אינטלקטואלי שיאפשר לנו להתעמת עם דטרמיניזם היסטורי זה... שחיתות והוצאת דיבה חייבות להיות מעומתות עם כנות ועם ערכן של מילים... אנו חייבים לקדם את הידידות בין בני האדם ובין העמים... המלחמה הלא שווה שאנו לוחמים בה בשדה האינפורמציה והפרסום חייבת לבוא על סיומה. אנו חייבים למצוא דרכים לשבור את הבידוד, לפתוח את אמצעי התקשורת, להתעמת עם המונופול על המידע, בייחוד אלו המתקוממים נגד המלחמה".¹⁷⁵

הפתרון המרומז למצב זה הוא השימוש באינטרנט, כפי שזה נתמך בהצהרתם כי - "אנו מקווים כי מכאן נוכל לסייע לקדם את הדיון שלנו ולהמשיך עם יעדינו לבניית חברה הוגנת ואנושית יותר".¹⁷⁶ ניתן לראות, כי גם ארגון "החזבאללה" פועל לחידוד כלי נשקו באמצעות שידור תעמולת המלחמה בתקשורת. אולם, חשוב להדגיש כי לארגון החזבאללה יש יתרון על פני ארגוני הטרור האחרים שכן ברשות הארגון יש תחנת טלוויזיה, היא טלוויזיית אל-מאנאר. כך מסביר מנהיג הארגון:

"19 חודש לאחר שלוחמי החזבאללה הצליחו להניע את הכוחות "הישראלים" אל מחוץ לדרום לבנון, הארגון הלבנוני מפעיל נשק מסוג אחר כנגד המדינה היהודית - 24 שעות של שידור טלוויזיוני לויני... תחנת הטלוויזיה הקרויה אל-מאנאר, משמעותה אור אזהרה, והמסר אותו היא מעבירה הנו פשוט: "ג'יהאד [מלחמת קודש] היא הדרך היחידה לגאולה והניסיון של ההתנגדות האיסלאמית והלבנונית הוא ההוכחה הטובה ביותר לכך".¹⁷⁷

גם יושב ראש אל-מאנאר טוען, כי "אל-מאנאר היא נשק חשוב עבורנו", "זהו נשק פוליטי, חברתי ותרבותי... משקיענו אינם חושבים במונחי רווח. המניע שלהם הנו פוליטי ודתי".¹⁷⁸ ארגון החזבאללה למד על ערכה של התעמולה כאשר נלחם מלחמת גרילה כנגד הכוחות "הישראלים", תוך שימוש בקמפיין תעמולתי. לוחמים נהגו לצלם בווידאו, לעיתים קרובות, את התקפותיהם כנגד הכוחות "הישראלים", ויצרו מצב בו סצינות של מבצעים קטלניים הופיעו לעיתים באל-מאנאר עוד בטרם דיווח צה"ל על כך למשפחות ההרוגים. "סרטוני וידאו אלו, הנם בעלי השפעה פסיכולוגית עצומה, לא רק כלפי החיילים "הישראלים", אלא גם כלפי האוכלוסייה "הישראלית", לפי ראש מחלקת החדשות של ארגון החזבאללה. בשנת 1996, החל אל-מאנאר לשדר קליפים בשפה העברית, המופנים כלפי האזרחים והחיילים "הישראלים", אשר מזהירים אותם מפני השהייה בדרום לבנון. על-פי אמונתו של ארגון החזבאללה, הבנת נקודות החולשה של האויב הכרחית כתנאי מקדים להשמדתו.¹⁷⁹

אם לסכם פרק זה, אנו רואים כי לאינטרנט יתרונות רבים עבור ארגוני הטרור והמחאה. האינטרנט נותן בידי קבוצות המחאה את הכלי להפנות "התקפות שכתב" כנגד מושא זעמן, הפצת אינפורמציה אודותיו ויצירת המודעות לקיומו ולמטרותיו הפוליטיות.

לאחר בחינת האתרים, נראה כי ארגוני הטרור השכילו לנצל את הכלי האינפורמטיבי והתעמולתי שנפל בחלקם, ובנוסף להיותו אמצעי להעברת מסרים ומידע, נעשה בו שימוש גם להעברת דיס-אינפורמציה לצד חוסר אינפורמציה. ניתן לראות כי, היתרון אותו מספקת רשת האינטרנט לארגוני הטרור הוא מעצם היותה כלי בלתי רגיל להעברת מסרים וללא כל צורך בתיווך. לכאורה, מספקים ארגוני הטרור באמצעות

¹⁷⁵ <http://www.web.net/elN/Debate/consciousness.htm>

¹⁷⁶ <http://www.web.net/elN/Debate/consciousness.htm>

¹⁷⁷ http://www.moqawama.tv/page2/f_vresis.htm

¹⁷⁸ http://www.moqawama.tv/page2/f_vresis.htm

¹⁷⁹ http://www.moqawama.tv/page2/f_vresis.htm

אתריהם מתן מידע אובייקטיבי, המסייע למבקרים באתרם להגיע למסקנה מי צודק, מי טועה, מי השולט ומי הנשלט, אך בפועל המידע המוצג מאופיין בסובייקטיביות וחד-משמעיות רבה.

פרק 4: תבניות הרטריות של הטרור באינטרנט

ויימן וצפתי טוענים כי מספר תבניות רטריות חוזרות על עצמן באתרי האינטרנט של ארגוני הטרור. השניים מציינים 4 תבניות עיקריות: א. האתגר המוסרי הצדקת השימוש באלמות ופגיעה בחפים מפשע. ב. דמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב. ג. הדגשת החולשה (הטרור הוא נשקו של החלש). ד. אי-האלימות, המסרים שוחרי השלום והפתרון הלא-אלים.

בפרק הנוכחי, בדקתי כיצד באות לידי ביטוי תבניות אלו באתרים אותם בחנתי:

א. תבנית רטרית מרכזית, מדגישה את האתגר המוסרי המיוחד שבפניו עומד הארגון - הצדקת השימוש באלמות ופגיעה בחפים מפשע. כפי שטענו ויימן ווין במחקרם על "תיאטרון הטרור", אחת מן הבעיות המרכזיות של ארגוני הטרור המודרני היא הצדקת השימוש באלמות. מסתבר כי בעיה זו מעסיקה גם את מפעיליהם של אתרי הטרור: ברוב האתרים ניתן להבחין במאמציהם של הארגונים להסביר את השימוש באלמות ולהצדיק אותו.¹⁸⁰ כך לדוגמא, טוען האתר **הטאמילי** כי הלגיטימציה לאלמותו של הארגון נובעת מאי-התחשבותו של הרוב בסרי-לנקה בזכויותיו של המיעוט הטאמילי, תוך שהוא נשען על ההצהרה האוניברסלית של זכויות האדם של האו"ם, אמנת זינבה ואמנת האו"ם וכן על החלטות מועצת הביטחון של האו"ם. כל אלו מובילים למסקנה ש"מאבקו החמוש של העם הטאמילי הנו צודק וחוקי, משום ששלטון החוק איננו קיים עוד כאשר מדובר בעם הטאמילי".¹⁸¹ האתר מצייך בנוסף, כי המאבק הטאמילי התפתח כמוצא אחרון בלבד, וזאת לאחר שהטאמילים ניסו להשיג את זכויותיהם בדרכי שלום.¹⁸² כמוכן שמספרם הגדול של החפים מפשע שנקטלו בשם זכויות אלו, אינו מוזכר כלל וכלל.

"הנתיב הזהיר" מסביר את השימוש באלמות בטענה, כי:

"זוהי ההתנסות הראשונה של צדק אמיתי ומתן עוצמה לעם המקומי שדוכא במשך עשורים רבים...הממשלה הפרואנית התנגדה לאיום זה באמצעות טבח רצחני ודיכוי, והממשל האמריקאי כיוון וסייע למאמצים אלו. זוהי זכותם של כל אלו הניצבים בצד המדוכא, לגלות את האמת על המתרחש בפרו".¹⁸³

ארגון ה-ELN מצייך, כי המאבק החמוש הוא לגיטימי מכיוון ש"עם או בלי גרילה, אלימות שוררת בעולמנו מדי יום ביומו:

רעב, אונס, דיכוי, פשע...האלימות של ארגוננו היא התוצאה ולא הגורם למציאות זו. זהו ניסיונם של העניים לשחרר את עצמם...ולפיכך, ה-ELN לא ינטוש את המאבק המזוין עד שהסיבות למאבקנו לא יחלפו...איננו שוללים משא-ומתן בתנאי שהוא ייטיב את מצבם של המדוכאים...אנו נלחמים משום שאנו שואפים לחברה ללא אלימות...זהו כורח הדורש מעמנו הקרבה רבה".¹⁸⁴

ארגון **"החזבאללה"** מתרץ את נקיטתו בפעילות אלימה - בתוקפנות הציונית ושאיפתה להשתלט על דרום לבנון. **"ישראל"**, כמדינה בעלת חזקה בלבנון, עברה על הגבולות והעקרונות הנאותים אשר מגדירים מהי אלימות, בדוחפה פלגים מקרב העם הלבנוני למצוא מקום מפלט אלטרנטיבי בשימוש בכוח הזרוע. זאת במטרה לגרש את המדינה הפולשת הזו מן הטריטוריה".¹⁸⁵ על פי המתואר באתר האינטרנט שהקים

¹⁸⁰ ויימן וצפתי, שם, עמ' 53.

¹⁸¹ http://www.eelam.com/freedom_struggle/lte_publ/strug_for_just/lteas.html

¹⁸² <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁸³ <http://www.csrp.org>

¹⁸⁴ http://www.web.net/eln/ELN/fighting_for.html

¹⁸⁵ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

הארגון, שואב "החזבאללה" את הלגיטימציה לפעילותו האלימה מתוך החלטת האספה הכללית של האו"ם משנת 1975, לפיה "הלגיטימציה למאבקו של העם לעצמאות, ביטחון אזורי, אחידות לאומית ושחרור מן השליטה הקולוניאלית הזרה... על-ידי כל האמצעים הערוכים לרשות העם, כולל מאבק חמוש".¹⁸⁶ חשוב לציין כי ביתר אתרי הטרור הנחקרים מוטיב "הצדקת השימוש באלימות" בלט במידה פחותה.

רוב הארגונים מציינים כי אין הם שוללים פתרון בדרכי שלום, והאלימות בהם מוצגת ככורח המציאות, האמצעי היחיד בידי החלש כנגד היריב בעל העוצמה.¹⁸⁷

ב. תבנית רטרורית שנייה, הקשורה אל נושא הלגיטימציה של השימוש באלימות, היא הדמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב. חברי הארגון או התנועה מוצגים כלוחמי חופש, הנאלצים, בעל כורחם, להשתמש באלימות, כיוון שהזכויות והכבוד של עם או של קבוצתם נרמסים על-ידי האויב. אתרים רבים מציינים כי האויב של ארגון הטרור הוא הטרוריסט האמיתי, וטוענים כי "האלימות שלנו מתגמדת לעומת תוקפנותו".¹⁸⁸ כך "נמרי השחרור הטאמילים" רואים עצמם כתנועה של חופש ושחרור. לטענתם, ארגונם "אולץ לפנות אל המאבק החמוש לאחר שכל האמצעים הדמוקרטיים והלא אלימים של מאבקם, במטרה להשיג את זכויותיהם הלגיטימיות הסתיימו בכישלון".¹⁸⁹ אתר התנועה מדגיש את היותה של ממשלת סרי-לנקה טרוריסטית:

"טרור הממשל הגיע לשיאו. גופות צפות בנהר הפולגודה, הפגזות בנכיקודה, חפירות שחשפו רציחות חשאיות וערימות גופות... כל זאת ראה העולם המתורבת בבושה וזוועה".¹⁹⁰ בנוסף, לפי דברי הארגון, ממשלת סרי-לנקה ייסדה קשרים עם ארגוני טרור בינלאומיים במטרה לצוד את פעילי ה-LTTE גם בארצות אחרות.¹⁹¹ "נמרי השחרור" טוענים כי סרי-לנקה כ"מדינת טרור... עם דוקטרינת ביטחון הזרה לאינטרסים ולמסורת של הטאמילים, שימרה לאורך זמן רב זכויות מועדפות למיעוט. וכך האלימות גאתה מתוך אי צדק חברתי וטרור של האוליגרכיה כנגד תנועת ההמונים".¹⁹²

ארגון ה-ELN הקולומביאני טוען כי:

"המאבק החמוש בקולומביה הוא תוצאה של גורם מסוים ואנו [הארגון] תוצר של מציאות... זהו ניסיונם של העניים לשחרר את עצמם מן הדיכוי אותו הם חווים ביומיום".¹⁹³ לפיכך, ה-ELN לא ייטוש את מאבקו החמוש אלא אם העילה למאבקו תיעלם. "אנו נלחמים כי אנו מייחלים לחברה ללא אלימות. המאבק החמוש עבורנו אינה המטרה לשמה, כפי שטענו נגדנו בעבר. נדרשת מאתנו הקרבה חסרת תקדים... זהו צורך אשר יעלם ביום שאי הצדק הקפיטליסטי אף הוא יסתיים".¹⁹⁴ "אנו לא האנשים שיבצעו התעללות... זה אינו

¹⁸⁶ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

¹⁸⁷ ריימן וצפתי, שם, עמ' 53.
¹⁸⁸ שם.

¹⁸⁹ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁹⁰ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁹¹ <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁹² <http://eelam.com/analysis/international.html>

¹⁹³ http://www.web.net/el/ELN/fighting_for.html

¹⁹⁴ http://www.web.net/el/ELN/fighting_for.html

תפקידנו...ה-ELN לא מבצע רציחות ולעולם לא יבצע מדיניות זו משום שאנו לא מאמינים במדיניות של רצח".¹⁹⁵

הארגון אף מציג את ארה"ב מודה באשמה – "הנשיא קלינטון התנצל בפומבי... על כך שבמשך עשורים מדיניותה של ארה"ב תמכה בצבא הרצחני "וחברה לאלימות ולהפצת דיכוי", אשר עלתה בחייהם של 100,000 אזרחים. המדיניות הזו "היתה שגויה", הצהיר הנשיא, "וארה"ב חייבת שלא לחזור על טעות זו בשנית".¹⁹⁶ בקומוניקטים שהוציאה, מצהירה התנועה:

"אנו מתעקשים שהמדינה הקולומביאנית הנה טרוריסטית, הואיל והיא לא רק נכשלת בהגנה על החיים, היא לוקחת את חייהם של אלו שאינם מסכימים עמה. דבר זה הופך לאחד מן העקרונות של מקור האלימות".¹⁹⁷ חברי ארגון טוענים כי, "ארצם נעשתה למקום בעל פריבילגיות לניצול על-ידי לאומים רבים, אשר גוזלים הכל, ומותירים אותנו ללא דבר... כארץ של ביזה".¹⁹⁸ "לזכויות האדם לא ניתן הכבוד הראוי להן בקולומביה. הן קיימות עבור מיעוט קטן המקושר באופן יסודי אל המעמד השליט. בהינתן הזנחה חברתית, רעב, אבטלה ועוני... החוק החברתי של המדינה הנו בגדר מיתוס בלבד. רמה גבוהה זו של אי צדק והכשתן של זכויות האדם של העם, שומרו על-ידי דיכוי וכשלוך ההכרה בזכות החיים, באמצעות התנקשויות, רציחות, היעלמויות, עינויים ומבצעי רצח של אלו המצויים בשוליים. כל זאת נמשך על-ידי העוול כנגד הזכות להתארגן, להתגייס פוליטית וחברתית, להשתתף...".¹⁹⁹

דוגמא נוספת לדמוניזציה ודה-לגיטימציה ניתן לראות בדרך שבה הזאפטיסטים מדברים על הממשל המקסיקני. הזאפטיסטים מציינים באתרם כי:

"הם [הזאפטיסטים] יצרו את נשק המאבק מתוך השקט/הדממה... ושוב הם [הממשל] התנגדו לדממה שיצרנו עם שקרים חדים, כדורים, פצצות והפגזות... כל מה שהציע הממשל היה איומים, מוות והרס. אנו למדנו מעצמנו, לימדנו את עצמנו ולמדנו צורה אחרת של מאבק, מתוך שימוש בהגיון, אמת והיסטוריה. אפשר להלחם ולנצח... באמצעות הדממה. בזמן שהממשלה הניחה פיתיונות עם שוחד... והרעיבה המונים במטרה לגרום לכניעה ולכיבוש, הזאפטיסטים הפכו את הרעב למזון, ואת העוני לעושר של כבוד אליו אנו זכאים לו אנו רשאים... דממה, כבוד והתנגדות היו לכוחנו ונשקנו הטוב ביותר".²⁰⁰ "אנו כאן! אנו מוחים! - אנו הם הנוקמים במוות. שושלתנו לעולם לא תוכחד כל זמן שעדיין ישנו אור בכוכב הבוקר".²⁰¹ "אחים ואחיות. בית הכאב והאומללות אינו שלנו. אדמת המוות אינה שלנו... אין אנו הולכים בנתיבי המלחמה... ביתנו הוא בית האור והגיל. כך אנו יצרנו, כך אנו נאבקים למענו...".²⁰²

¹⁹⁵ <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

¹⁹⁶ <http://www.web.net/elN/International/elsalvador.html>

¹⁹⁷ <http://www.web.net/elN/Communiques/171201.html>

¹⁹⁸ http://www.web.net/elN/ELN/our_colombia.html

¹⁹⁹ http://www.web.net/elN/ELN/our_colombia.html

²⁰⁰ <http://translate.google.com/translate>

<http://www.ezln.org/&prev> (II. Against the war...)

²⁰¹ <http://translate.google.com/translate>

<http://www.ezln.org/&prev> (V Declaration of the lacandon jungle – Resistance and Silence)

²⁰² <http://translate.google.com/translate>

גם אתר "הנתיב הזהר" מנסה ליצור דמוניזציה ודה-לגיטימציה בהציגו מידע על "פשעי משטר פוגיימרי, הנתמך בידי ארצות הברית". על פי האתר:

"המאבק העממי נאלץ לעמוד מול הברוטאליות המרושעת ביותר שיכלה ממשלת פרו להפעיל - החל מטבח והשמדה של מאות מהפכנים וביניהם יושב ראש הארגון גונזלו... ארצות הברית תמכה בכל אלה... הצבא הפרואני ניהל מערכה של רצח עם... ולמרות זאת, המהפכה הוסיפה להתקדם...".²⁰³ "מראשיתה, בשנות ה-80, מלחמת העם התמודדה עם הברוטאליות הנקמנית ביותר שיכלה לבצע ממשלת פרו - החל מרצח כפרים שלמים, דרך טבח של מאות אסירים מהפכנים, ועד ללכידתו ושביו של יושב הראש גונזלו המנהיג... כל זאת נתמך והודרך ישירות על-ידי ממשלת ארה"ב".²⁰⁴

לפי אתר "החזבאללה", הרשות "הישראלית" ביצעה צעדים מסוכנים ואלימים כלפי האוכלוסייה האזרחית בלבנון.²⁰⁵ האתר מציע מידע מפורט על "הטרוריות הישראלית": "מידע על "לידת הישות הציונית", "התוקפנות היומיומית של ישראל", "מלחמות ומעשי טבח ישראלים" ו"דרכיה החמסניות של ישראל".²⁰⁶ הסקירה ההיסטורית, המוצגת אודות "התפתחות ההתנגדות האיסלאמית" כתוצאה מ"התפתחות האגרסיביות הישראלית", מלווה בציטוטים שנקחו מתוך נאומים של מנהיגים ציונים, ובין השאר גם מנאומיו של הרצל, בהם נטען שעל מנת להבטיח את מקורות המים של המדינה היהודית, צריך נהר הליטאני להיות גבולה הצפוני. הסקירה מציינת בנוסף, כי העובדה שישראל לא נסוגה מדרום לבנון מיד לאחר פינוי אש"ף מביירות, מוכיחה שישראל מתכוונת להישאר בלבנון לנצח.²⁰⁷ האתר מרחיב בתיאורם של השלבים בתוקפנות ה"ישראלית", החל מ-1948, השנה שבה "ערים רבות נהרסו, והרובים הציונים השמידו וגירשו מאות ואלפים מקרב האוכלוסייה הפלסטינית אל מחוץ לגבולות, כל זאת במטרה לייסד את מדינת "ישראל".²⁰⁸ "החזבאללה" מוסיף לתאר בהרחבה את "המחיר" אותו שילמה לבנון מבחינת הרוגים ופצועים כתוצאה מן האגרסיביות "הישראלית".²⁰⁹ כך לדוגמא, טוען הארגון כי "בשבוע הראשון של שנת 2002, הוסיפה ישראל הן בגרימת רצח מכוון והן רצח ילדים...".²¹⁰

נקודה נוספת העולה מתוך אתר הארגון היא ההתמקדות בהכפשת מנהיגי היריב, כחלק מרכזי מן האסטרטגיה ההסברתית שלו.²¹¹ כך לדוגמא מציג ארגון החזבאללה את האוטוביוגרפיה וההתנהגות של אריאל שרון, ראש ממשלת ישראל –

"... רבים אחרים מאמינים כי הוא "ישראלי" נבל וצמא דם, אינסטינקטיבי, מעדיף את השימוש בכוח, חסר אחריות, חולה במחלת השיגעון. אף אחד, אפילו לא חבריו הטובים ביותר מסוגלים לחזות מה יחליט שרון לעשות ביום למחרת כראש ממשלה... שרון הקצב הוא כלום מלבד דמותו של העם היהודי...".²¹²

<http://www.ezln.org/&prev> (V Declaration of the lacandon jungle)

²⁰³ <http://www.csrp.org/usint.htm>

²⁰⁴ <http://www.csrp.org/usint.htm>

²⁰⁵ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²⁰⁶ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²⁰⁷ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²⁰⁸ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²⁰⁹ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²¹⁰ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²¹² http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²¹¹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 51.

ניתן לראות את השימוש שנעשה בכלי הדה-לגיטימציה גם באתרו השני של ארגון החזבאללה אשר נבדק במחקר זה (www.hizbollah.org). אתר זה מציג הן את הצהרותיו של הארגון באשר לתוקפנות הישראלית והן אירועים שבהם ניתן לראות את ההתנהגות "הטרוריסטית" של ישראל. כך לדוגמא, האתר מציג תמונות קשות מהטבח בכפר כאנא שהופגז בשוגג על-ידי צה"ל. דוגמא נוספת לכך ניתן לראות בתגובתו לאירוע שהתרחש בתאריך ה- 18.5.2001 –

"התוקפנות הישראלית כנגד האוכלוסייה הלבנונית בצוהרי יום השישי, אשר הותירה שני בני-אדם פצועים, נחשבת כפשע ישראלי חדש אשר עליו "החזבאללה" לא ישתוק. המעשה הקרימינלי הזה לא יוותר ללא ענישה וההתנגדות האיסלאמית היא שתבחר את העיתוי המתאים להעניש את הרוצחים."²¹³

ואילו, האתר של תנועת "כהנא חי" אינו מרבה להשתמש במסרים של דמוניזציה ודה-לגיטימציה של האויב, אולם יחד עם זאת טוען הארגון כי, "עייפנו מעיתונאים הממשיכים לספסר את שורות מפלגת הג'יהאד בכותבם על "הייאוש" הפלסטיני". אנו מואסים בבועה הג'יהאדית שהוציאה להורג את הטרור וביצעה דה-לגיטימציה מתוך הגנה עצמית."²¹⁴

בכמה מן האתרים ניכר רצונם של מפעילי האתרים לפנות אל קהל האויב בניסיון לגרום לדה-מורליזציה ולתחושות אשם אצלו, כאשר מפרסמים האתרים תצלומים של מעשי טבח של אויביהם או תצלומי שוטרים²¹⁵ המכוונים כלי נשק כלפי נשים וטף, כפי שמציג ארגון החזבאללה באתרו- ("אפריל '96: 102 קדושים מעונים ו-120 פצועים או בדצמבר '98: השמדה איומה במערב בקיעה; אם וששת ילדיה נטבחו" ועוד)²¹⁶, זאת לצד פרסום עדויות של עצירים שעונו על-ידי אויבי ארגוני הטרור וקריקטורות שטניות (כפי שנוהג להציג ארגון החזבאללה) או קריקטורות סרקסטיות (מצד תנועת "כהנא חי"). נראה כי מטרתם אינה עוד לגייס תומכים שיושפעו מן המידע או לעורר הזדהות בקרב מבקרים נייטרליים בלבד, אלא לעורר רגשות של אי-נעימות, חרטה ואשם בקרב הקבוצה הפוליטית או החברתית היריבה. הארגונים מאמינים כי יצאו נשכרים מגרימת שינוי בדעת הקהל אצל יריביהם, מהיחלשות התמיכה בממשל ומעידוד הוויכוח הציבורי בעניינם. חלק מן התבניות הרטוריות באתרי הטרור באינטרנט משרתות גם יעדים אלו. ככלל, מנסה הרטוריקה הטרוריסטית להעביר את האחריות אל האויב על-ידי הצגת הברוטליות, חוסר האנושיות, וחוסר המוסריות שלו, אשר מולן מתגמדות אלימותן של תנועות "השחרור" וה"חופש". השימוש בנושאים, כמו פגיעה בחופש הביטוי והמעצרים הפוליטיים מסייע אף הוא ביצירת הדה-לגיטימציה לאויב: היריב מתיימר אולי להיות דמוקרטי, אך ההגבלות שהוא מציב על חופש הביטוי, חופש הפרט וזכות ההגדרה העצמית, מנוגדים לדמוקרטיה. לא רק שהיריב ברוטלי ואכזרי, הוא גם אויבם של הערכים הדמוקרטים עצמם.²¹⁷

ג. טקטיקה רטורית שלישית המופיעה באתרי ארגוני הטרור היא **הדגשת החולשה**. כך, על אף הטרמינולוגיה השכיחה של "המאבק החמוש" או "ההתנגדות האלימה", אתרי הטרור נמנעים, כאמור, מאזכור או מהצגה של נזקי פעילותם וקורבנותיה. לעומת זאת, פעילות השלטונות כנגד הטרור מתוארת בהרחבה, בדרך כלל במילים כמו טבח, התעללות, דיכוי, רצח עם וכו'. הארגון נרדף בכל עת, מתנקשים במנהיגיו וטובחים באוהדיו, מגבילים את חופש הביטוי שלו ועוצרים את אנשיו. טקטיקה זו מציירת את

²¹³ http://www.hizbollah.org/english/frames/index_eg.htm

²¹⁴ <http://www.kahane.org>

²¹⁵ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²¹⁶ http://www.moqawama.tv/page2/f_rresis.htm

²¹⁷ ויימן וצפתי, שם, עמ' 54.

הארגון כחלש, קטן ונרדף על-ידי גורם גדול וחזק ממנו, ומבטא ניסיון ליצור הזדהות עם הצד החלש בסכסוך.²¹⁸

באופן זה מציג את עצמו ארגון ה-ELN הקולומביאני:

"אנו, העם, ללא עיטורים, הקורבנות הם אנו".²¹⁹ "מטרתה של ארה"ב היא להכות בחזיתות הראשיות של תנועות הגרילה...²²⁰ אנו מאמינים כי מדיניות הסמים של ארה"ב היא דכאנית ומושחתת - אנו מאמינים כי חייבת להיות מדיניות השתתפותית גלובלית במקומה".²²¹ "המדינה הקולומביאנית היא שהתחילה בהיעלמות, בעינויים ברציחות הפוליטיות, כל זה מתועד".²²² הרטוריקה של הדגשת החולשה בה נוקט הארגון, באה לידי ביטוי בביטויים בהם הוא משתמש - "נהר של דם ניצוק על אדמת קולומביה האהובה. זהו דמו של ילד, של אישה, הכפרי, הפועל, זה הוא סיוט שאותו הממשלה הקפיטליסטית - התאבה לעוד עוצמה - משליכה על עמנו. זו היא המציאות עמה עלינו להתמודד ושינויים... אשר עליהם לשלוט על אדמת אבותינו".²²³

לפי ארגון ה-LTTE, טרור המדינה כנגד הטאמילים נתחם עד כה בגבולותיה הלאומיים של סרי-לנקה. אולם כעת, מיוצא הטרור גם אל המדינות השכנות. כבר אין רשת ביטחון עבור אלפי הפליטים... שחיפשו מפלט במדינות אלו...²²⁴ הארגון טוען כי לא ניתן לקשור בינו לבין הטרור בו הוא מואשם או לפשע מאורגן דוגמת המאפייה. "לנמרי השחרור", לטענתו, יחסי חברות, אפילו עם המדינות שסיפקו אימון צבאי וסיוע לוגיסטי לכוחות החמושים של צבא סרי-לנקה, המעורבים ברצח עם כנגד העם הטאמילי, תוך שכנוע ממשלות אלו כי מידת עזרתן לסרי-לנקה גורמת סבל רב לעם הטאמילי.²²⁵

ה-LTTE מודעים אמנם לסבל שהם גורמים אך לטענתם:

"קיימים שני ממדים של אלימות פוליטית. הראשון, אלימות העריץ. השני, אלימות המדוכא. ברוב המקרים משתייך העריץ אל האלימות השולטות... והמדוכא תמיד מוצא את עצמו נשלט, מיעוט, מנוצל ועניי".²²⁶ "לכל אורכה של ההיסטוריה בת 24 השנים המנוהלת על-ידי מאבק לשחרור וחופש, נמרי השחרור לא הפעילו מדיניות של חטיפת זרים, החזקתם ככופר, איום עליהם או גרימת נזק לרכושם. אך ממשלת סרי-לנקה עקרה את העם הטאמילי באמצעות מבצעים צבאיים...".²²⁷

ניסיונותיה של ממשלת סרי-לנקה וסוכניה הדכאניים, הפועלים להשלטת טרור ולהנעת העם הטאמילי כפליט, יוכיחו עצמם כלא יעילים וכנטולי כוח".²²⁸ גם כך, "נמרי השחרור" אינם מפרטים את הטרור בו עושה הארגון שימוש.

²¹⁸ שם.

²¹⁹ http://www.web.net/elN/Magdalena/open_letter.html

²²⁰ <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

²²¹ <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

²²² <http://www.web.net/elN/News/Interview.html>

²²³ http://www.web.net/elN/Corruption/war_against_people.html

²²⁴ <http://eelam.com/analysis/international.html>

²²⁵ <http://eelam.com/analysis/international.html>

²²⁶ <http://eelam.com/analysis/international.html>

²²⁷ <http://eelam.com/analysis/international.html>

²²⁸ http://www.eelam.com/introduction/eelam_demand.html#RTFToC6

הזאפטיסטים מבטאים את עוצמת החלש בתיאורם את ההתנהגות הדורסנית של השלטונות - "אנו ראינו אלפים מתוך עמנו מתעמתים עם כלי נשק מודרניים בעזרת ידיים וציפורניים, ראינו אותם לוקחים שבויים...".²²⁹

ארגון "הנתיב הזוהר" מביע אף הוא ביקורת עזה כנגד אלו, אותם הוא רואה כאויביו:

"ארה"ב ניהלה קמפיין הוצאת דיבה בכלי התקשורת, המתייג את המהפכנים הפרואניים כ"טרוריסטים" וכבני ברית עם סוחרי הסמים. מדובר בניסיון לדמוניזציה של המהפכה ויצירת אמתלה להמשך ההתערבות האמריקאית".²³⁰

הארגון מתאר את טרור הממשל הפרואני כסוג של:

"קמפיין משוחרר מכל רסן של רצח עם. כפרים שלמים נטבחו או הורחקו מן האזור על-ידי טרור הממשל".²³¹ "המשטר המשיך בטרור, אסר עד ל-5000 איש המתגוררים בבירה, לימה, תוך תקופה של 3 שנים. המשטר הפרואני... רצח יותר מ-40 אסירים פוליטיים, כולל מנהיגי המפלגה".²³² האמת היא שהמשטר הפרואני מנהל מלחמה של רצח עם".²³³

יחד עם זאת, מתוך שיקולים הסברתיים-תדמיתיים ברורים, נמנעים הארגונים בדרך כלל מלציין את פעילותם האלימה ולפרטה, ומרבים הם לתאר את מספר הנפגעים מקרב כוחותיהם.²³⁴

ארגון ה-ELN מיטיב לבטא מגמה זו באמצעות פירוט רשימות של הנפגעים מקרב כוחותיו בתקריות אלימות שונות, ובצינו כי בתקופה שבין ה-1-19/1/2001 הוצאו להורג 126 אנשי גרילה.²³⁵

ככלל, אף שמדובר בארגונים הגורמים לנפגעים רבים, רוב ארגוני הטרור ברשת אינם נוטים להזכיר מידע מסוג זה באתריהם. יוצא דופן הוא ארגון "החזבאללה" שנוהג להציג סטטיסטיקות על פעילותו, תחת הכותרת "Daily Operations", בליווי פירוט כל הישגיו המבצעיים - "נכון לתקופה שבין ינואר-יוני בשנת 2002, בוצעו 864 מבצעים כוללים".²³⁶ בהמשך הטבלה מוצגים מספרי ההרוגים של "האויב הישראלי" ו"משתפי הפעולה שלו", ובעמודה נפרדת בקצה הטבלה מוצג מספר "הקדושים" שנהרגו.²³⁷ ארגון זה מהווה כאמור יוצא מן הכלל, הואיל ורוב הארגונים, גם אם הם מפרטים בהרחבה את הבסיס המוסרי, ולטענת כמה מהם גם הבסיס החוקי הנותן לגיטימציה להשתמש באלימות, נמנעים הם מפירוט תוצאותיה הקטלניות. חשוב לציין בהקשר זה, כי הצנעת האינפורמציה אודות הנזקים להם גורמת פעילות הארגון מבטאת שימוש מפורש גם בדיס-אינפורמציה וחוסר אינפורמציה.

החזבאללה אינו נוהג כשאר הארגונים המוצגים. בחינת שני אתרי הארגון, מראה כי מסקנתם של ויימן וצפתי אודותיו מוסיפה להתקיים גם כיום. כלומר, הארגון מרבה לציין את הישגיו הצבאיים, מפגין שמחה לאיד בפרסמו תמונות של לוויות חללים ישראלים, ומפרסם סטטיסטיקות המפרטות את הצלחותיו הצבאיות. למעשה, זהו הארגון היחיד מבין הארגונים שאתריהם נותחו במחקר זה, הנוהג לפרט את פעילותו האלימה המכוונת כלפי מטרות צבאיות ישראליות. ייתכן, שהגורם לכך הוא ניסיונם של אנשי החזבאללה לפנות אל דעת הקהל בישראל. החזבאללה נוהג לעקוב בדריכות אחר הוויכוחים הציבוריים

²²⁹ <http://translate.google.com/translate>
<http://www.ezln.org/&prev> (II. Against the war...)

²³⁰ <http://www.csrp.org/usint.htm>

²³¹ <http://www.csrp.org/usint.htm>

²³² <http://www.csrp.org/usint.htm>

²³³ <http://www.csrp.org/usint.htm>

²³⁴ ויימן וצפתי, שם, עמ' 54.

²³⁵ <http://www.web.net/elN/News/jan2001.html#New%20Massacres%20by%20Army-Backed%20Paramilitary>

²³⁶ http://www.moqawama.tv/page2/f_stat.htm

²³⁷ http://www.moqawama.tv/page2/f_stat.htm

בישראל ואחר התפתחויות בסוגיית הטרור, וידוע לו כי ישראלים רבים מבקרים באתריו. על כן סביר להניח כי אנשי הארגון מפרסמים את הצלחות הארגון בכוונה לזרוע דה-מורליזציה בקרב המבקרים הישראלים באתר.²³⁸ פרסום מספר הנפגעים מטרתו לעודד את אנשי הארגון ולהמריצם להוסיף לפעול, אך הוא מיועד לשמש גם לזריעת פחד ואימה.

ד. התבנית הטקטית הרביעית השכיחה באתרי הטרור היא הרטוריקה של אי-אלימות, המסרים שוחרי השלום והפתרון הלא אלים. אף שמדובר בארגונים אלימים, על-פי פעולותיהם, רובם מרבים לטעון באתריהם, כי הנם מבקשים פתרונות של שלום, הסדרים דיפלומטיים או הסדרים שיושגו באמצעות הפעלת לחץ בינלאומי.²³⁹

"צבא השחרור הזאפטיסטי" מזכיר את הניסיונות לקיום שיחות שלום בין השנים 1994-1998 וטוען כי:

"אנו נווע לכל אורכה ורוחבה של המדינה ונודיע לכולם, באמצעי השלום, שאנו שורש

האומה...אנו קוראים אליהם [השלטון המקסיקני], ביחד, אנו נראה כי אנו רוצים

דמוקרטיה, חופש וצדק לכולם...ביחד אנו נעצור את המלחמה.²⁴⁰

באתר **הטאמילי**, לא ניתן היה לראות מסרים של שלום או אי-אלימות עד לחודש ספטמבר 2002. בחודש זה, לאחר החתימה על הסכם הפסקת האש בין העם הטאמילי לממשלת סרי-לנקה, רוחות הקרב והמלחמה החלו להתחלף ברוחות של שלום, תקווה ואופטימיות "למען עתיד טוב יותר" לשני העמים – "אנו אופטימיים כי שיחות השלום יצליחו מאחר ומנהיג נמרי השחרור וראש ממשלת סרי-לנקה, בעלי רצון אמיתי ונחישות רבה לפתור את הקונפליקט בתהליך של דיאלוג...אנו רציניים וכנים במחויבותנו לשלום ונחתור ככל יכולתנו להבטיח את הצלחת הדיונים. אנו מודעים היטב לקיומם של כוחות פוליטיים חזקים בדרום סרי-לנקה המתנגדים לשלום ולפיוס אתני. אף על פי כן, אנו בעלי ביטחון שהשיחות יתקדמו בהצלחה. בעבר, כל שיחות השלום שהותחלו הסתיימו בכישלון מחפיר. מנהיגי ה-LTTE בחרו בהפסקת העוינות וניהול שיחות שלום, אותם דחתה ממשלת סרי-לנקה הקודמת, אולם המצב השתנה באופן קיצוני עם חילופי השלטון והגעתו של ממשל בעל מנדט לשלום ולהסדר פוליטי. הממשל החדש הגיב בהדדיות להפסקת האש שהוכרזה על-ידי ארגון השחרור שלנו בסוף השנה שעברה. שלום ויציבות משתמרים באי זו הפעם הראשונה לאחר שני עשורים של מלחמה אכזרית שקרעה את המדינה. אווירה של שלום מעין זו הביאה להקלה, תקווה וביטחון לכל הקהילות העיקריות החיות באי: הטאמילים, הסינהליסטים והמוסלמים."²⁴¹

גם אתר האינטרנט של ארגון ה-ELN הקולומביאני, מציג מסרים רבים של אי-אלימות, המערפלים את מהותו הטרוריסטית של ארגון זה. ה-ELN מצהיר על עצמו כארגון לא מיליטריסטי²⁴²... השואף לשלום – "הרוב הניכר מקרב האזרחים מקווה לשלום. לאחר 30 שנות מלחמה באזור מופיעה קשת של תקווה...נשיא הרפובליקה עצמו עושה מאמצים להשגת שלום.²⁴³ אנו נוסף לחתור למציאת

²³⁸ ויימן וצפתי, שם, עמ' 55.
²³⁹ שם.

²⁴⁰ <http://translate.google.com/translate>
<http://www.ezln.org/&prev>

(Recognition of the rights of the Indian people and an end to the war of extermination).

²⁴¹ http://www.eelam.com/talks2002/ab_thai160902.html

²⁴² http://www.web.net/elN/ELN/fighting_for.html

פתרון פוליטי בשילוב עם חברה אזרחית וסקטורים נוספים של המדינה, ולעולם לא נסגור את הדלת בפני הממשלה".²⁴⁴

ניתן לראות כי ה- ELN מציג עצמו כמבקש פתרונות של שלום באמצעות יצירתו של "שומר שלום בינלאומי":

"שומר השלום אותו אנו מציעים הנו דמות פוליטית אשר משימתה החיונית תהיה להגן על התהליך, יותר מאשר על המדינה. מינוי זה חייב להתבסס על רצון הטוב וההומניטריות של שאר המדינות, כמו גם על ארגונים ממשלתיים ולא ממשלתיים, המוכרים היטב בכל רחבי העולם".²⁴⁵

הארגון מציג בנוסף את תפיסתו הכוללת לגבי הפתרון הפוליטי בדמות השלום –

"שלום אינו בעיית הסדר הציבורי... שלום הוא צדק חברתי, ריבונות וביטחון לאומי. יעדנו העיקרי הוא לחתור למען השגת שלום. אנו מעוניינים כי זו תהא המלחמה האחרונה. בניגוד למה שבוצע בפועל, אין אנו רוצים לעבור ממשא ומתן אחד למשנהו עד שהקונפליקט יבוא על סיומו. לראייתנו, לא נתקלנו ברצון פוליטי להשגת היעדים המרכזיים של המאבק ללא עימות".²⁴⁶

אצל שאר ארגוני הטרור שנחקרו, מסרי אי-האלימות, השלום והפתרון הלא-אלים היו גלויים פחות. במבט כולל, נראה כי הטרור האנטי-ממסדי נהנה להציג את עצמו כקורבן ונוהג להבליט את נקודות החולשה של הדמוקרטיה. אחת ממטרותיו היא לפנות אל קהלים מערביים, שחונכו על קדושת חופש הביטוי, ולפרוט על נימה מעוררת אהדה, קרי - הגבלת חופש הביטוי של תנועות פוליטיות מנוגדות לעקרונות הבסיסיים והמקודשים של הדמוקרטיה. הדגשת נקודה זו מסייעת לארגוני הטרור, הלוכשים כאן כובע מיתמם של "קבוצה פוליטית לא אלימה", להביך את הממשלות שבהן הן נאבקות מעל במת האינטרנט, סמל לתקשורת חופשית לחלוטין.²⁴⁷

אם לסכם פרק זה, מתוך בחינת האתרים ניתן לראות כי התבניות הרטוריות של ארגוני הטרור באינטרנט מנסות להציג תמהיל של דימויים וטיעונים, המציגים את ארגוני הטרור כקורבנות העומדים מול אויב אכזר, חסר רחמים ועכבות מוסריות. הם מצדם עושים שימוש באלימות על מנת להשיג את מטרותיהם הצודקות בלבד. דמוניזציה של האויב, הצנעת והסתרת הקורבנות, העברת האחריות לשימוש באלימות לאויב ומסרים שוחרי שלום, משולבים במרביתם של אתרי ארגוני הטרור.²⁴⁸ השימוש במדיום החדש - האינטרנט - אינו משנה למעשה את הטיעונים הרטוריים, אך הוא מאפשר לארגוני הטרור להציג בדרך חדשה ובאמצעים אחרים, זאת על מנת להגיע לקהלים נרחבים יותר.

²⁴³ http://www.web.net/elN/Magdalena/open_letter.html

²⁴⁴ http://www.web.net/elN/Peace/changing_rules.html

²⁴⁵ http://www.web.net/elN/Peace/Political_Solution.html

²⁴⁶ http://www.web.net/elN/Peace/Political_Solution.html

²⁴⁷ ויימן וצפתי, שם, עמ' 51-52.

²⁴⁸ שם, עמ' 51.

פרק 5: סיכום ומסקנות

אם בעבר, שליטתם של אמצעי התקשורת הקונבנציונליים, דוגמת העיתונות והתקשורת המצולמת, בזירה התקשורתית הגלובלית הייתה אבסולוטית, כיום אין הדבר בדיוק כך. ניתן לראות שארגוני הטרור – כמעט בכל קצוות העולם – גילו שמבחינת היכולת לסנן ולברור אינפורמציה, האינטרנט פתח צוהר חדש בזירת תקשורת המונים, ולמעשה אפשר להם להפיץ את תעמולתם בצורה יעילה יותר והפך את הציבור לנגיש וחשוף יותר. לטרור פנים רבות, אולם נראה כי ככל שיגדל הפרסום ותתעצם החשיפה, כך תושג מטרה נוספת וחשובה לא פחות מן האקט הטרוריסטי עצמו.

במחקר זה בחנתי את האינטרנט ממספר זוויות, על פי השימושים השונים שעושים בו ארגוני הטרור. הפרק הראשון עסק בקריטריון: **האינטרנט ככלי גיוס**, ובו בדקתי האם ארגוני הטרור עושים שימוש בכלים שמציע להם האינטרנט לגיוס כספים וגיוס חברים אל שורותיהם. הממצאים בפועל מראים, כי כל ששת הארגונים הנחקרים עשו ועושים שימוש באינטראקטיביות שמספק האינטרנט להשגת מקורות מימון ולגיוס חברים, ואולם, האופן בו נעשה השימוש אינו זהה בין ארגון אחד למשנהו.

יש מבין הארגונים, כאלו שנוהגים לנצל את המדיום באופן מפורש, באמצעות קריאה לגולשים להירשם באתר ולהפוך לחברים פעילים בארגון, או באמצעות משלוח E-MAIL – דוגמא לסוג זה של גיוס ניתן לראות באתר תנועת "כהנא חיי" ו"הנתיב הזוהר". ארגונים אחרים עושים זאת בצורה מפורשת פחות, באמצעות "השמעת קריאה" למען סיוע במאבקם, המופנית אל העם ולעיתים אל המנהיגות, דוגמת "נמרי השחרור הטאמילים" ו"צבא השחרור הזאפטיסטי". אופציה שלישית, היא עידוד המבקרים באתר להשתתף בפורום, להביע דעה על האתר דרך הדואר האלקטרוני ולסייע באמצעות תרומה כספית, אך למעשה אינם קוראים מפורשות לגיוס חברים או כספים. ארגון המשתמש באופציה זו הוא ארגון "חזבאללה". אופציה רביעית, כפי שהיא ננקטת על ידי הארגון הקולומביאני ה-ELN - היא השיטה הסמויה ביותר. הארגון אינו קורא ישירות לתמיכה כספית מצד גורמי חוץ, אלא מדגיש כי חבריו הם אשר תומכים פיננסית בקיומו ולפיכך, הם אלו המאפשרים את המשך קיומו של הארגון. בכך, מקווה הארגון לעורר אמפטיה שתוביל את הגולשים לנסות וליטול חלק במאבק.

ההבדל העיקרי בין תעמולת הטרור באינטרנט, לבין זו המופיעה בתקשורת האלקטרונית והכתובה נעוץ ב-"אינטראקטיביות". בניגוד לאמצעי תקשורת המונים האחרים, אתרי האינטרנט מאפשרים לטרוריסטים לשוחח עם קהליהם באמצעות הדואר האלקטרוני, להעביר להם מסרים שונים באמצעות פורומים שונים, ולקבל מהם תגובות Online. השימוש באינטרנט מצייד אפוא את תנועות הטרור לא רק באמצעי תעמולה נוסף, אלא גם בכלי אינטראקטיבי לתקשורת ישירה עם קהלים בעולם כולו, ללא תיווכן ופיקוחן של הרשויות.²⁴⁹

באמצעות הקריטריון השני אותו בחנתי – **האינטרנט כמכשיר להפצת אידיאולוגיה** - ניסיתי לבחון את הבסיס הרעיוני אשר עליו משתיתים ארגוני הטרור את תפיסת עולמם, כפי שהם מציגים אותם באתריהם. מתוך בחינת אתרי הטרור עולה כי הארגונים הנחקרים אכן עשו ועושים שימוש באינטרנט כמכשיר להפצת האידיאולוגיה שלהם, בצורה דומה מאד בסך הכל. כך, "נמרי השחרור הטאמילים" מקדישים פרק נרחב להצגת המאפיינים הלאומיים של הקבוצה הטאמילית – מולדת, טריטוריה מוגדרת, שפה ותרבות מובחנות והיסטוריה ממושכת – במטרה להצדיק את מאבקם להגדרה עצמית. ארגון "הנתיב הזוהר" מתאר עצמו כבעל אידיאולוגיה מהפכנית, פרי פיתוח רעיונותיהם של מאו, מארכס ולנין, וכארגון הפועל למען הפצת רעיונותיו ולביטול כל אופני הדיכוי והשליטה הכופה. אתר תנועת "כהנא חיי", פועל נמרצות להפצת

²⁴⁹ ויימן וצפתי, שם, עמ' 55.

"האידיאולוגיה היהודית" כפי שהוא מפרש אותה, באמצעות פרסומי נאומי מנהיגים יהודים ומתן אפשרות לגולשים לגלוש אל אתרים דומים. ארגון "החזבאללה", האחרון שנבחן במסגרת זו, מציג את עצמו כתנועת מאבק אסלאמית אשר זהותו הפוליטית מבוססת על עירוב אידיאולוגי חברתי וכלכלי בתוך הקשר לבנוני – אסלאמי. ניתן לראות, אם כן, שארגוני הטרור, המודעים לבעייתיות שבדרך האלימות, עושים שימוש נרחב באפשרויות שמציג להם האינטרנט כדי לגבש את מסריהם הפוליטיים ולהציג אותם לגולשים. למעשה, כל הארגונים אותם חקרת, לא הסתפקו בהצגת דרכי מאבקם והציגו באופן מפורט את האידיאולוגיה עליו נשען הארגון.

באמצעות בחינת **הקריטריון השלישי** במחקר - **האינטרנט ככלי אינפורמטיבי ותעמולתי** – בחנתי אילו "סוגי אינפורמציה" ניסו ארגוני הטרור להעביר אל הקהלים הפוקדים את אתריהם. חשיבות קריטריון זה הנה בכך שגם הוא – כמו הקריטריון הקודם – מאפשר לנו להבין אילו ממדים בוחרים ארגוני הטרור להבליט ואילו הם מעדיפים להצניע. מספר "סוגי אינפורמציה" עיקריים בלטו במרבית האתרים: הסוג הראשון, נגע לאינפורמציה הכוללת **מידע היסטורי על הארגון**, הרקע להתפתחותו והצגת ביוגרפיות של מנהיגיו או של אישים בולטים בארגון בעבר ובהווה. מספר ארגוני טרור בחרו להציג באתריהם מפות של האיזור הגיאוגרפי בו הם פועלים – כפי שניתן לראות באתר הטאמילי והזאפטיסטי. ארגונים נוספים נהגו להציג בעמוד הבית של אתרם את סמלי הארגון, בהם בא לידי ביטוי אופיים האלים – כך נוהג ארגון "החזבאללה", תנועת "כהנא חיי", "הנתיב הזוהר", ה-ELN וה-LTTE.

הסוג השני במסגרת זו, הוא מתן אינפורמציה על **מטרותיו הפוליטיות של הארגון**. בניגוד לפרק העוסק באידיאולוגיה, בו ניסיתי להציג את הבסיס הרעיוני עליו נשען הארגון, חלק זה מדגיש את הרעיונות הפוליטיים הספציפיים, המטרות והיעדים הנגזרים מתוך אידיאולוגיה זו, כפי שמציג אותם הארגון. ניתן לראות כי כל ששת הארגונים הנחקרים טענו כי הם נאבקים **למען השגת זכויות פוליטיות**, וכי היעד העיקרי העומד לנגד עיניהם הוא להביא "לשחרור לאומי" מידי כובש זר או מקומי, למען יצירת אוטונומיה או מדינה עצמאית והכרה בזכויות הפרט של כל אזרח ואזרח.

"סוג האינפורמציה" השלישי אותו מספקים ארגוני הטרור, הוא **הסוגיות הספציפיות והייחודיות בהן הם עוסקים**. כך, לדוגמא, האתר הקולומביאני מציג בהרחבה את בעיית **האסירים הפוליטיים** בקולומביה, קורא **להפסקת הניצול והעינוי**, ולמתן **זכויות לנשים** מתוך היותן מצויות בלב המהפכה, מציג את הלחימה **בסחר בסמים**, ופועל להבטחת **חופש הביטוי**. סוגיות דומות עולות באתרו של "צבא השחרור הזאפטיסטי", אתרם של "נמרי השחרור הטאמיליים" (המייחד פרק נרחב לנושא הלחימה **בסחר בסמים**), ואתר תנועת "כהנא חיי" (אשר כאקט של שמירה על **חופש הביטוי** מבקש מן הרשויות לחדול מן הרדיפה אחר פעילי הארגון בישראל ובארה"ב).

לא פחות מעניין מלבחון את המסרים שאותם מציגים ארגוני הטרור, הוא לבחון את האינפורמציה אותה הם מעדיפים להצניע. ובהקשר זה, ניתחתי את השימוש ב**דיס-אינפורמציה וחוסר אינפורמציה**, באתרי ארגוני הטרור. באופן זה, נמנעו כל ארגוני הטרור (למעט ארגון החזבאללה) מלאזכר את נזקי פעולותיהם הכוללות חטיפות, הפצצות, סחיטות, סחר בסמים, רציחות פוליטיות וכו'. לעומתם, נוהג ארגון "החזבאללה", להציג סטטיסטיקות מפורטות על פעילותו, ולפרט את הישגיו המבצעיים, כל זאת, בליווי מספרי ההרוגים והפצועים של כל אחד מן הצדדים. ככל הנראה המטרה העומדת מאחורי הצגה מפורטת זו היא ליצור דה-מורליזציה אצל הצד שמנגד.

הקריטריון הרביעי אותו בחנתי עסק ב-**תבניות הרטוריות החוזרות** ונשנות באתרי ארגוני הטרור. התבנית הראשונה שנבחנה – **הדגשת האתגר המוסרי** המיוחד שבפניו עומד הארגון – אכן הופיעה בקרב ארבעה

מתוך ששת אתרי הטרור הנחקרים. למעט אתר תנועת "כהנא חי" והאתר הזאפטיסטי, הצדיקו כל האתרים את השימוש באלימות והפגיעה בחפים מפשע, באתגר המוסרי שבפניו עומד הארגון. כך, האתר הטאמילי, טוען כי מאבקם של "נמרי השחרור" התפתח כמוצא אחרון בלבד, וזאת לאחר שהטאמילים ניסו להשיג את זכויותיהם **בדרכי שלום**. ארגון "הנתיב הזוהר" מצדיק את שימוש באלימות בטיעון, כי זוהי ההתנסות הראשונה של **צדק אמיתי** ומתן עוצמה לעם המקומי הנתון תחת דיכוי. ארגון ה-ELN מציין כי אינו שולל משא ומתן, ולחמתו היא אילוץ הנובע משאיפתו **ליצירת חברה נטולת כל אלימות**, ואילו החזבאללה מסביר את פעילותו האלימה, כתגובה לאגרסיביות הציונית אשר היא שהביאה פלגים מקרב העם הלבנוני למצוא את מקום מפלטם בשימוש בכוח הזרוע.

התבנית השנייה שנבחרה - **הדמוניזציה והדה-לגיטימציה של האויב** - באה לידי ביטוי בחמישה מתוך ששת האתרים הנחקרים, כאשר אתר תנועת "כהנא חי" ביטא את המגמה בצורה פחותה וסמויה יותר. מרבית הארגונים הנחקרים נטו להציג את עצמם כלוחמי חופש הנאלצים, שלא מרצונם לנקוט בפעילות אלימה, לעומת יריביהם - "האלימים מתוך ברירה". בולט השימוש המודגש בהצגת פשעי אויביהם - פשעים העומדים בניגוד מוחלט אל "המוסריות" שבמעשי הארגונים, והאשמת האויב בשימוש בתעמולה שקרית ובדיס-אינפורמציה כלפי הארגונים עצמם. "נמרי השחרור הטאמילים", מציגים את **הזוועות שביצע "המשטר הטרוריסטי"** - ממשלת סרי-לנקה. ה-ELN מאשים את הממשלה הקולומביאנית בטרור, וטוען כי מאבקו הנו תוצר של מציאות. "צבא השחרור הזאפטיסטי", מבחין בין מאבקו לזה של הממשל שכלל **איומים, מוות והרס**. באתר האינטרנט של "הנתיב הזוהר" נטען, כי העם נאלץ לעמוד מול הברוטליות של ממשלת פרו, ופשעי המשטר הפוגימרי בסיועה של ארה"ב. אתרו של ארגון "החזבאללה" מתאר את ה"אויב הציוני" בדמותו "השטנית" של ראש ממשלת ישראל הנוכחי, אריאל שרון תוך שהוא מתאר את **מחיר הדמים** אותם שילמו אזרחי לבנון ומנסה ליצור דה-מורליזציה באמצעות הצהרותיו כי יפגע באויבו כנקמה על הפגיעה בו. בניגוד לאתרים שתוארו לעיל, ניכר כי אתר תנועת "כהנא חי" אינו משקף את התבנית הרטרורית הנדונה וככלל הוא אינו מציג את "פשעי" היריב. לעומת זאת, התנועה נוהגת לפרסם קריקטורות המציגות בצורה סרקסטית ומלגלת את אויביה הערבים.

חלק מן הארגונים - בדגש על "החזבאללה" ו"כהנא חי", עשו שימוש בהיבטים צורניים נוספים לתיאור "אויביהם". כך נוהג החזבאללה לפרסם מעל דפי האינטרנט תצלומים של "האגרסיביות הציונית" וקריקטורות "שטניות", כמו גם אתר "כהנא חי".

התבנית הרטרורית השלישית במספר - **הדגשת החולשה** - באה לידי ביטוי בארבעה מתוך ששת האתרים. אתרי הטרור מרבים לצייר את הארגון כחלש ונרדף לעומת אויביהם - "הגדולים והחזקים". חברי ארגון ה-ELN מציגים את עצמם כ**קורבנותיו** של השלטון הקולומביאני, ארגון ה-LTTE חוזר וטוען כי ממשלת סרי-לנקה הותירה את העם הטאמילי ללא רשת ביטחון, והזאפטיסטים מתארים את עמם ככזה הנאלץ להתעמת עם כלי נשק מודרניים וללא כל יכולת להגן על עצמו. בניגוד לארגונים שהוצגו, ניצב החזבאללה כאנטיתזה, מעצם נטייתו לציין בהרחבה את נזקי פעולתו והתעקשותו על היותו הצד החזק - כל שכן, זה שינצח בסופו של דבר - בסכסוך הישראלי-ערבי. האתר אמנם מציג תמונות של "הרג העם הלבנוני", אולם שלא במטרה להעיד על חולשה אלא כדי להציג את ברוטליות "האויב הציוני". יש לציין כי מרכיב החולשה נפקד גם מן אתר תנועת "כהנא חי".

התבנית הרטרורית הרביעית - **אי-אלימות, מסרים שוחרי שלום והפתרון הבלתי אליים** - באה לידי ביטוי בצורה הנמוכה ביותר מבין כל התבניות שנבחנו. שלושה אתרים בלבד מתוך ששת האתרים שנחקרו, שיקפו מגמה זו. ארגון ה-LTTE הטאמילי החל להשמיע מסרים אופטימיים לשלום לאחר החתימה על

הסכם הפסקת האש בחודש ספטמבר השנה. "צבא השחרור הזאפטיסטי" קורא אל השלטון המקסיקני לעצור "יד ביד עם הארגון" את המלחמה, ועל אף נימת הטרור שהשתמעה מתוך דפי אתר ה-ELN הקולומביאני, חשוב לציין כי הקריאה ל-"שלום" הייתה בולטת לא פחות. ה-ELN מהווה דוגמא לארגון טרור שהשכיל לנצל את מאפייני האינטרנט, כדי להציג את עצמו בצורה בה הוא מעוניין, עד כי הפוקדים את אתרו עלולים לשגות ולחשוב שמא אין הוא ארגון טרור כלל.

* * *

"כל פוליטיקה היא מאבק להשגת עוצמה... והסוג האולטימטיבי של העוצמה היא אלימות", כך כתב ס. רייט מילס²⁵⁰. בעבודה זאת, גיליתי כי כל ארגוני הטרור חותרים להשגת עוצמה - עוצמה למען שליטה וכפייה, עוצמה כאמצעי הפחדה ואיום ובסופו של דבר, עוצמה כבסיס להשפעה ויצירתו של שינוי פוליטי.²⁵¹ האינטרנט, במובן זה, אינו משנה את שאיפתם של ארגוני הטרור להשגת עוצמה, אך הוא מאפשר להם לבטא זאת בדרך חדשה, תוך שהוא מאפשר לארגונים אלו העברת תכנים ומסרים אל קהלים גדולים, בצורה שלא הייתה נגישה להם בעבר באמצעי התקשורת הקונבנציונליים. בדומה לשאר אמצעי התקשורת האינטרנט אינו מראה אובייקטיבית של המציאות, אלא כלי המסייע לעיצוב מציאות מזן חדש, ברוח המתבונן. הנגישות, האנארכיה, והאינטראקטיביות הופכים את האינטרנט למוביל בנושא זה על פני אמצעי המדיה האחרים.

הבעייתיות בסביבה התקשורתית הקלאסית של "הצגה ללא תגובה", נבלמה עם הופעת האינטרנט, ולמעשה, נוצרה במה חדשה של "תיאטרון הטרור", החורגת מן המסגרת של גבולות גיאוגרפיים ריבוניים, טרור השואב את כוחו מן האנרכיה שברשת, ומן העובדה ש-"ברשת" כולם שווים. אתרי ארגוני הטרור השכילו לעשות שימוש במערך הסברתי ותדמיתי נרחב, של עצמם ושל אויביהם, בין אם באמצעות השימוש במלל כתוב ובין אם על-ידי קריקטורות ותמונות, כאשר המטרה העיקרית העומדת לנגד עיניהם היא העברת מסריהם אל קהל המבקרים, ויותר מכך, השפעה על דעת הקהל העולמית. מסרים של שנאה, ברוטליות, דיכוי, נקמה ורצח לצד מסרים של הזנחה חברתית, בקשה לחמלה, שאיפה לחופש ושחרור לאומי - המוצגים בצורה מופגנת, הם אלו היוצרים את אותו "תיאטרון הטרור", ומבטיחים, ככל הנראה, כי השימוש באינטרנט, יהפוך להיות בעתיד אף משמעותי יותר, עבור ארגוני הטרור, מכפי שהיה עד כה.

---

²⁵⁰ Hoffman, Bruce, (1998). "The Modern Terrorist Mindset", in: Inside Terrorism, Columbia University Press, p. 183.

²⁵¹ Ibid.

נספח א' – השוואת האתרים

ארגון קריטריון	"הנתיב הזהר"	"צבא השחרור הזאפטיסטי" ה-EZLN	"נמרי השחרור הטאמילים" ה-LTTE	ה-ELN הקולומביאני	"החזבאללה" הלבנוני	"כהנא חי"
גיוס	+	+	+	+	+	+
אידיאולוגיה	+	+	+	+	+	+
<u>אינפורמציה</u>						
אודות הארגון	+	+	+	+	+	+
מטרות פוליטיות	+	+	+	+	+	+
סוגיות שונות בהן עוסק הארגון	1. אסירים ומעצרים פוליטיים	1. אסירים ומעצרים פוליטיים	1. חופש הביטוי 2. סמים	1. אסירים ומעצרים פוליטיים 2. חופש הביטוי 3. משאבי טבע 4. סוגיית הנשים 5. סמים	-	1. אסירים ומעצרים פוליטיים 2. חופש הביטוי
שימוש בדיס-אינפורמציה, חוסר אינפורמציה	+	+	+	+	-	+
<u>תבניות רטוריות</u>						
האתגר המוסרי	+	-	+	+	+	-
דמוניזציה ודה-לגיטימציה	+	+	+	+	+	-
הדגשת החולשה	+	+	+	+	-	-
מסרי שלום ואי-אלימות	-	+	+	+	-	-

נספח ב' – ארגוני הטרור

"כהנא חי" - קבוצה יהודית ימנית קיצונית הרואה כמטרתה המוצהרת את החזרתה של ישראל המקראית. הקבוצה נחשדת בפעילויות אלימות נגד פלסטינים, ובאיומים נגד פוליטיקאים ישראלים.

אתר האינטרנט: <http://www.kahane.org>

חזבאללה - קבוצה רדיקלית שיעית שנוסדה בלבנון. מטרתה היא הקמת מדינה איסלאמית בלבנון, וסילוקן של השפעות שאינן איסלאמיות מן האזור. במסגרת זאת פועל הארגון כנגד מטרות צבאיות ואזרחיות בישראל וכנגד מוסדות יהודיים ברחבי העולם. בנוסף, פעלה הקבוצה בעבר נגד יעדים מערביים ואמריקאיים.

אתרי האינטרנט: <http://www.moqawama.org>

<http://www.hizbollah.org>

צבא השחרור הלאומי הקולומביאני (ELN - Colombia) - קבוצות גרילה כפריות, אנטי אמריקניות ובעלות אידיאולוגיה מאואיסטית-מרקסיסטית, פעילות בקולומביה. מבצעות חטיפות תקופתיות של עובדים זרים של תאגידים רב-לאומיים, פגיעות בתשתית, סחיטה ופצצות כנגד מטרות ועסקים אמריקניים.

אתרי האינטרנט: <http://web.net/eln>

צבא השחרור הלאומי הזאפטיסטי (ELNZ) - תנועת גרילה הפועלת נגד כוחות צבא ומשטרת מקסיקו בחבל צ'יאפס. פעילות הכוללת פצצות, התקפות על מתקנים, פגיעה בתשתית.

אתר האינטרנט: <http://www.ezln.org> [Translated]

"הנתיב הזוהר" (Sendro Luminoso) - ארגון גרילה פרואני הקשור אל המפלגה הקומוניסטית הפרואנית (PCP). הארגון אוחד באידיאולוגיה מאואיסטית-מרקסיסטית ומביע התנגדות להמשך הנוכחות האמריקנית בפרו.

אתר האינטרנט: <http://www.csrp.org/index.html>

"נמרי השחרור הטאמיליים" (LTTE - The Liberation Tigers of Tamil Eelam) - הקבוצה קמה בשנת 1976 ומייצגת את הקבוצה הטאמילית הגדולה בסרי-לנקה. מטרת הקבוצה להקים מדינה טאמילית עצמאית באי. פעולותיה כוללות איומים על פוליטיקאים ואנשי צבא בקולומבו, בירת האי, וכן התנקשויות בהם ופיצוצים בבירה.

אתר האינטרנט: <http://www.eelam.com>

ביבליוגרפיה

ספרים:

ברמן, ש. (1998). צבא זאפטיסטי לשחרור לאומי: דיוקנו של מרד. תזה לקראת תואר מוסמך בחוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל-אביב.

ברנפלד, כ. (1998). ארגוני טרור, המערכת הבינלאומית, מאפיינים, מקורות, יחסי גומלין והשפעות הדדיות. תזה לקראת תואר מוסמך בחוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל-אביב.

הרמן, ת. (1995). תנועות חברתיות ומחאה פוליטית/אסטרטגיות מחאה, כרך א'- "דפוסי השתתפות פוליטית". הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

הרמן, ת. (1997). תנועות חברתיות ומחאה פוליטית/אסטרטגיות מחאה, כרך ג'- "טרור". הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

קופרמן, ר., טרנט ד. (1982). טרור, סכנה, מציאות ותגובה. הוצאת מערכות: תל-אביב.

שנער, דב. (2001). אינטרנט - תקשורת, חברה ותרבות: מקראה, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מאמרים:

ויימן ג. (1999). "תיאטרון הטרור" אתגרה הקשה של הדמוקרטיה", כהן אלמגור, ר (עורך), בתוך: סוגיות יסוד בדמוקרטיה הישראלית, עמ' 247-264, ספריית הפועלים, תל-אביב.

ישי, י. (1986). "קבוצות אינטרס בישראל - מבחנה של הדמוקרטיה", בתוך: התנהגות פוליטית בישראל (מקראה). הוצאת עם עובד/"מכון אשכול"/האוניברסיטה העברית.

פסובסקי, א. (20 נובמבר 2001), "גלוש, למד, פוצץ", מתוך: הארץ.

צפתי, י. וויימן, ג. (1999). "טרור באינטרנט". בתוך: פוליטיקה, גליון 4, עמ' 45-63.

קימרלינג, ב. (1995). "פוליטיקה של קבוצות אינטרס", בתוך: בין מדינה לחברה - סוציולוגיה של הפוליטיקה כרך ב'. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

Books:

Graham, G. (1999). The Internet:// a philosophical inquiry. Routledge - London and N.Y.

Hoffman, B. (1998). Inside Terrorism. Columbia University Press.

Holsti, O. R., (1969). Content analysis for the social science and humanities. N.Y.

John, M., Rothger, JR. (1992). Definining Power – Influence and Force in the Contemporary International System. St. Martin's Press, N.Y.

Kushner, H. W. (1998). The Future of Terrorism: Violence on the New Millenium. Sage Publication, Inc. London.

White, J. R. (1991). Terrorism - an introduction. Brooks/Cole Publishing.

F.B.I. analysis of terrorist incident in the U.S., (1982).

Articles:

Drake, C. J. M. (1998). "The Role of Ideology in Terrorist's Target Selection". In: Terrorism and Political Violence, Vol. 10, No. 2., Frank Cass.

Denning, D. (1999). "Activism, Hactivism, and Cyberterrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy". Presented at The Internet and International System: Information Technology and American Foreign Policy Decision-making Workshop, the Nautilus Institute and World Affairs Council of Northern California.

<http://www.nautilus.org/info-policy/workshop/papers/denning.html>

Harrington, J. (1998). "The Media, Framing, and the Internet: Dominant Ideologies Persist", University College Cork, Ireland.

<http://www.tamilnation.org/media/harrington.htm>

Tanbini, D. (1999). "New Media and Democracy - the civic networking movement". In: New Media & Policy, Sage Publications.

Truetzschler, W. (1998). "The Internet: A new mass-medium". In: Media Policy, Mcquail, D. and Siune, K.

Whine, M. (1999). "Cyberspace" - A New Medium for Communication, Command and Control by Extremists". In: Studies in Conflict & Terrorism, Vol.22, No.3.

Website:

<http://www.ict.org.il/>

<http://www.kahane.org>

<http://www.moqawama.org>

<http://www.hizbollah.org>

<http://web.net/eln>

<http://www.ezln.org> [Translated]

<http://www.csrp.org/index.html>

<http://www.eelam.com>